

SC EMPRI CONSULTING SRL

**Strategia pentru conservarea și
promovarea patrimoniului cultural din
ambele regiuni și pentru atragerea
turiștilor**

**Cod CPV 79311100-8 Servicii de
elaborare de studii**

Cuprins

Introducere	4
1. Experiența în colaborarea culturală transfrontalieră	6
1.1. Brand regional	6
1.2. Baza de date teritorială comună	6
1.3. Strategia de dezvoltare teritorială	7
1.4. Perspectiva de înțelegere a moștenirii culturale și naturale.....	8
1.5. Oferta de turism	12
1.6. Obstacole în dezvoltarea turismului transfrontalier	17
2. Scurtă descriere a zonei analizate.....	19
2.1. Județul Dolj, România.....	19
2.2. Districtul Vidin	26
2.3. Confluente istorice	32
2.4. Lecțiile istoriei.....	36
3. Stilurile arhitectonice.....	38
3.1. Arhitectura românească-județul Dolj	39
3.2. Arhitectura specifică a județului Dolj.	42
Radiografia clădirilor de patrimoniu din județul Dolj.....	42
3.3. Arhitectura specifică a districtului Vidin.	66
Radiografia clădirilor de patrimoniu din districtul Vidin	66
4. Politici de dezvoltare pentru planificare și management în domeniul cultural și al turismului.....	81
4.1. Funcțiile comunitare.....	82
4.2. Cultură și regenerare.....	85
5. Cercetarea codificării simbolismului urban.....	92
(Crearea unui model pilot pentru cercetare, conservare, socializare și management integrat al patrimoniului cultural comun și dezvoltarea turismului durabil prin tehnologii moderne de informare, promovarea patrimoniului cultural în general)	92
5.1. Simbolismul material (Jakarta și Cape Town).....	94
5.2. Simbolismul discursiv	95
5.3. Simbolismul iconic.....	95

5.4. Simbolismul comportamental	96
5.6. Concluzii: orașe și simboluri	97
5.7. Program de cercetare.....	104
6. Dezvoltarea durabilă a turismului prin utilizarea resurselor culturale și istorice	107
6.1. Relația dezvoltare durabilă-turism-cultură	110
6.2. Metode de dezvoltare din punct de vedere turistic a produsului turistic bazat pe patrimoniul cultural.....	114
6.3. Promovarea patrimoniului istoric pentru atragerea turiștilor	122
Bibliografie	124

Introducere

Proiectarea dezvoltării regiunii transfrontaliere România-Bulgaria este realizată în concordanță cu actualul nivel de dezvoltare și cu nevoile viitoare. Prin *Strategia comună de dezvoltare teritorială durabilă a zonei transfrontaliere România-Bulgaria*, s-a stabilit cadrul de cooperare în vederea utilizării și valorificării capitalului teritorial în scopul creșterii competitivității și inovării pentru întreaga regiune transfrontalieră.

Fructificarea moștenirii culturale comune are finalități multiple dintre care le reținem pe cele principale: prima se referă la diversificarea activităților economice din țările ce mărginesc Dunărea, cu obiective și standarde economice cuantificabile din punct de vedere financiar; a doua dimensiune este circumscrisă îmbunătățirii colaborării transfrontaliere, a bunei înțelegeri și a creării unor forme de comuniune culturală între populațiile celor două țări. Exploatarea moștenirii culturale este o componentă dintr-o strategie complexă ce presupune implementarea unor măsuri privitoare la dezvoltarea economică, dezvoltarea socială, reducerea sărăciei și a excluziunii sociale, creșterea calității vieții cetățenilor. La baza celei de-a doua dimensiuni se găsește nevoia de intercunoaștere a cetățenilor, de realizare a unor proiecte comune care să corespundă necesităților și aspirațiilor ambelor populații și de fructificare eficientă a potențialului comun. Prin comparație cu marile culturi și civilizații ale umanității constatăm că Dunărea de Jos nu a fost întotdeauna fluviul care a agregat energiile creatoare ale locuitorilor, în multe cazuri fiind o graniță între culturi și civilizații. Dacă există vestigii foarte vechi referitoare la locuirea malurilor Dunării din cele mai vechi timpuri, probabil de comunități umane înrudite sau aparținătoare ale aceleiași civilizații (primele vestigii istorice datează din paleolitic, precum cultura Schela Cladovei, Lepenski Vir-Vlasac, Vinča), iar în antichitatea timpurie triburile tracice au populat pentru lungi perioade de timp ambele maluri ale Dunării, fiind un fluviu interior al unei civilizații, devenind în antichitatea târzie un fluviu interior culturii romane, perioadă indicată de mulți istorici drept o perioadă de dezvoltare economică a întregului imperiu. Începând cu retragerea aureliană (270-275 d.Hr.) Dunărea a devenit o graniță atât teritorială cât și culturală. Astfel, evenimentele istorice au creat premisele unor evoluții diferite ale populațiilor aflate pe cele două maluri. Inițial, retragerea aureliană a însemnat protecția imperiului de năvălirile numeroase ale triburilor migratoare, iar Dunărea era principala stavilă naturală împotriva acestora. După cucerirea Bulgariei de către otomani Dunărea a devenit pentru întreaga perioadă medievală o graniță naturală între zona aflată total sub stăpânirea islamului și zona de confluență dintre creștinism și islam. Călători ai timpului au relevat acest aspect al zonei de confluență reprezentate de țările române în care se desfășurau influențele orientale și occidentale, în anumite cazuri România fiind numită hotarul dintre cele două lumi, iar

granița culturală considerată pentru mult timp a fi amplasată la est de Viena a fost mutată în urma experiențelor directe pe cursul Dunării.

Acest specific al Dunării a separat pentru mulți ani populațiile de pe cele două maluri. Locuirea de către populația de sorginte latină la nord și slavă la sud de Dunăre a adus și diferențele culturale care au îngreunat cooperarea și colaborarea dintre cele două popoare. Ortodoxismul apare în acest moment drept puntea de legătură dintre cele două popoare, iar apartenența la Uniunea Europeană și alianța militară în cadrul NATO obligă la un efort de schimbare a paradigmei istorice: glisarea dinspre exacerbarea diferențelor, de multe ori cu scopuri geopolitice populiste, spre identificarea elementelor comune și căilor de colaborare. Acest efort transcende simplul demers politic întâlnit mai mult la nivel discursiv, presupunând un efort de construcție a unei culturi comune pe ambele maluri ale Dunării, acest fluviu necesitând asocierea cu ceea ce unește și nu cu ceea ce desparte. Astfel, finanțarea europeană se corelează în mod fericit cu aceste necesități ce sunt condiționalități ale unei Uniuni Europene funcționale și eficiente.

Eforturile derulate până la acest proiect consființesc viziunea de exploatare în comun a potențialului antropocentric incubat de existența Dunării și de transcendere a viziunilor segmentare în favoarea unei viziuni unitare bazată pe simbolurile și principiile europene cu scopul asumării unui viitor comun.

Statisticile ce ilustrează poziția economico-socială a regiunii transfrontaliere consemnează un nivel scăzut în raport cu regiunile europene, iar de-a lungul Dunării, pe ambele maluri, găsim unele dintre cele mai sărace regiuni din întreaga Uniune Europeană. Din acest punct de vedere constatăm că dezvoltarea unor relații de cooperare se impune cu prisosință pentru a compensa consecințele unei istorii ostile bunăstării celor două popoare. Crearea unor punți culturale are rolul de a crește gradul de încredere dintre cetățeni și de fundamentare a unor politici economice comune. Complementaritatea poate fi modul prin care problemele socio-economice actuale pot fi depășite.

Studiul de față nu reprezintă un demers izolat. În studierea literaturii de specialitate, ce tratează problematica regiunii transfrontaliere, se află numeroase studii, cercetări și strategii prin care se fundamentează dezvoltarea regiunii transfrontaliere.

Respectând recomandările europene, de fructificare a experienței acumulate prin proiectele anterioare, constituim această strategie, referitoare la exploatarea capitalului cultural din județul Dolj și districtul Vidin, prin conexare cu strategia de exploatare a moștenirii culturale și naturale realizată în proiectul *Spațial*¹, destinat dezvoltării cooperării strategice pe întreaga regiune transfrontalieră. Acest proiect este disponibil pentru studiu pe site-ul MDRAP, iar în cazul de față reținem doar liniile directoare ce stau la baza

---

¹ <http://www.spatial.mdrap.ro/>

dezvoltării unei strategii referitoare la arealul geografic delimitat de județul Dolj și districtul Vidin.

1. Experiența în colaborarea culturală transfrontalieră²

Documentarea realizată cu scopul cunoașterii stadiului cunoștințelor din domeniul cercetat și a modelelor de bună practică a subliniat importanța proiectului „Spațial-Strategia Comună de Dezvoltare Teritorială Sustenabilă a regiunii transfrontaliere România-Bulgaria”, vizibil integral pe site-ul oficial al MDRAP. Selecția realizată din acest proiect se referă la elementele corelate cu tema acestei strategii și care ghidează demersul cognitiv în direcția fundamentării unor principii relevante dezvoltării celor două județe.

1.1. Brand regional

Procesul de dezvoltare și implementare a unui brand regional pentru zona transfrontalieră România-Bulgaria vizează asigurarea unei abordări comune pentru o promovare mai largă a acestei regiuni, cu accent pe resursele turistice. Dezvoltarea unei mărci regionale comune ar putea, de asemenea, să contribuie la armonizarea politicilor economice, sociale, culturale și de mediu transfrontaliere, în raport cu obiectivele de coeziune socială și teritorială și de competitivitate economică. În cadrul proiectului s-au obținut următoarele rezultate în legătură cu marca regională pentru zona transfrontalieră România-Bulgaria:

- Analiza potențialului turistic;
- Brand Regional: The Eastern Danube Region. A Gateway. An Odyssey;
- Plan de marketing.

1.2. Baza de date teritorială comună

Obiectivul general a fost dezvoltarea unei baze de date spațiale armonizate cuprinzătoare privind acoperirea teritorială pentru zona transfrontalieră din România, ca parte a resurselor informaționale comune necesare pentru elaborarea strategiei comune de dezvoltare teritorială durabilă și monitorizare a impactului pentru întreaga zonă transfrontalieră.

Baza de date spațială armonizată ar trebui să servească drept bază de referință pentru diferite **strategii tematice sectoriale care ar putea face parte din resursele de**

---

² Această secțiune a studiului se bazează pe documentul ce poate fi consultat pe larg la adresa <http://www.spatial.mdrap.ro/>. Autorii consideră că acest studiu se integrează și corelează cu strategiile adoptate până în prezent

informare comune stabilite pentru zona transfrontalieră. Prin integrarea sa cu baza de date spațială existentă și disponibilă în regiunea proiectului va constitui coloana vertebrală a infrastructurii de date spațiale (SDI) necesară pentru planificarea teritorială. Informațiile vor fi integrate mai târziu într-un portal Web GIS specific pentru a permite accesul facil la date atât pentru stat (administrația locală, administrația națională), cât și pentru structurile publice.

Elaborarea setului de date privind acoperirea zonei de referință ia în considerare informațiile abundente despre acoperirea zonelor deja analizate și stocate în diferite produse elaborate în cadrul diferitelor inițiative paneuropene și naționale, precum CORINE Land cover (CLC), FAO TCP / BUL / 8922 și FAO TCP / ROM / 2801.

Seturile de date realizate sunt conforme cu mai multe acte și inițiative europene relevante, cum ar fi Strategia Dunării, Directiva UE privind Inundațiile, Politica Agricolă Comună a UE etc. Elaborarea terenului de referință acoperă profitul și din disponibilitatea anumitor seturi de date de imagine de intrare prin programul Copernicus al Uniunii Europene și ținând seama de dezvoltarea sa operațională ulterioară pentru actualizarea sistematică periodică a datelor privind terenurile. Modelul de date este în conformitate cu cadrul conceptual stabilit în Specificațiile de date INSPIRE privind acoperirea terenului (versiunea 3.0), pentru a asigura interoperabilitatea necesară cu informațiile spațiale colectate la nivel macroregional pentru Dunărea de Jos, esențiale pentru conducerea eficientă a informațiilor viitoare pentru dezvoltarea teritorială, evaluarea riscurilor, monitorizarea terenurilor, răspunsul la situații de urgență și securitatea. Nu în ultimul rând, baza de date despre acoperirea terenului asigură informațiile esențiale necesare pentru calcularea diversilor indicatori la nivelele NUTS 3, 2 și LAU (unitatea administrației locale).

1.3. Strategia de dezvoltare teritorială

Obiectivul principal al proiectului a fost dezvoltarea unei strategii comune pentru zona transfrontalieră, cu accent pe dimensiunea teritorială a procesului de dezvoltare.

Strategia își propune să evidențieze și să valorifice identitatea regională, nu numai prin punerea accentului pe valorile comune, ci și prin accentuarea cooperării și a schimburilor dintre cele două state. Strategia oferă viziunea unei dezvoltări spațiale integrate a zonei transfrontaliere, cu accent pe particularitățile zonei: caracterul periferic, patrimoniul cultural și istoric, aspectele de mediu și rețelele de transport. Prin urmare, strategia abordează principalele priorități comune, orașele duble pe ambele maluri ale Dunării ca factori locali, rolul coridorului de dezvoltare al Dunării și oportunitățile create de apropierea de Marea Neagră.

Punerea în aplicare a măsurilor identificate prin prezenta Strategie vizează transformarea zonei transfrontaliere România-Bulgaria într-o regiune atractivă, funcțională și coezivă, o adevărată poartă de acces către Europa de Sud-Est.

Strategia elaborată va fi propusă după închiderea proiectului pentru ambele guverne pentru analiză și aprobare după ce se vor realiza toate cerințele de reglementare și instituționale specifice.

Principalele rezultate în ceea ce privește strategia comună sunt:

- ✓ Strategia comună pentru dezvoltarea durabilă a teritoriului în zona transfrontalieră România-Bulgaria;
- ✓ Cartea verde a Strategiei comune pentru dezvoltarea durabilă a teritoriului în zona transfrontalieră România-Bulgaria;
- ✓ Raport privind evaluarea strategiei de mediu din Strategiei comune pentru dezvoltarea durabilă a teritoriului în zona transfrontalieră România-Bulgaria.

1.4. Perspectiva de înțelegere a moștenirii culturale și naturale

Conform strategiei menționate, „Noțiunea de moștenire culturală și naturală este într-o permanentă modificare, în creștere și împlinire, după cum semnificația patrimoniului pentru comunități și indivizi sporește prin pătrunderea ei în adâncimea planurilor societății, conducând la conștientizarea legăturii subtile și indisolubile între valorile culturale, în sens larg și incluzând resursele naturale, și identitatea locală. Un mediu natural și istoric bine conservat, asociat cunoștințelor și obiceiurilor tradiționale poate reduce factorii de risc la excluziune socială și discriminare, poate întări capacitatea de rezistență a unei comunități și salva vieți.”³

Astfel, prin Convenția Patrimoniului Mondial sunt stabilite următoarele patru tipuri de patrimoniu:⁴

- „Patrimoniu cultural;
- Patrimoniu natural;
- Patrimoniu mixt, acel patrimoniu care răspunde în întregime sau parțial definițiilor patrimoniului cultural și al patrimoniului natural, iar analiza modului în care răspund acestor definiții se face independent, pe cele două componente;
- Peisaje culturale care reprezintă „lucrări combinate ale naturii și omului”, fiind ilustrative pentru evoluția societății umane în contextul constrângerilor de natură fizică și/sau a oportunităților prezentate de mediul lor natural sau de forțele sociale, economice și

---

³ *** A heritage-friendly cross-border economy in Romania and Bulgaria, p. 13, <http://www.spatial.mdrap.ro/>

⁴ *Ibidem*, p. 14

culturale, atât externe cât și interne. În cazul acestui tip de patrimoniu, analiza celor două componente – culturală și naturală – se face interdependent și integrativ.”

Convenția utilizează zece criterii principale prin care o creație poate fi introdusă pe lista obiectelor de patrimoniu mondial.

Moștenirea culturală are o valoare ce depășește valoarea materială a monumentelor sau operelor de artă. Obiectul de patrimoniu este depozitarul unor valori culturale ce se transmit dinspre generațiile trecute spre cele prezente și viitoare, având semnificații profunde și trezind emoții și sentimente peste timp. Au un caracter de unicitate și nu pot fi recreate⁵, ceea ce presupune un efort permanent de conservare și de păstrare.

Din acest punct de vedere, multe dintre obiectele de patrimoniu, precum reședințele unor personalități, devin obiecte de patrimoniu chiar dacă nu sunt exemple de arhitectură unică, respectând prescripții stilistice realizate în urma adoptării unor curente culturale existente în alte țări, dar ale căror semnificații evocă un anume parcurs de întărire și menținere a unei identități naționale specifice și care capătă valoare prin evenimentele și întâmplările cărora le-au fost martore. Astfel, calitatea de clădire de patrimoniu se naște prin aglutinarea valorii arhitecturale, care poate fi de inspirație internațională, cu valoarea istorică și socială datorată oameilor, evenimentelor și faptelor care au o legătură cu momente de mare importanță pentru sentimentele colective de identitate națională.

Astfel, edificiile sau vestigiile istorice ce pot fi incluse în patrimoniul cultural se clasifică în trei categorii, conform *Convenției privind protecția patrimoniului cultural și natural*:

- Monumente: opere de arhitectură, de sculptură sau pictură monumentale, elemente sau structuri cu caracter arheologic, inscripții, grote și grupuri de elemente care au valoare universală excepțională din punct de vedere al istoriei, artei sau științei;
- Ansamblu de construcții: grupuri de construcții izolate sau grupate, care, datorită arhitecturii lor, a unității și a integrării lor în peisaj, au o valoare universală excepțională din punct de vedere al istoriei, artei sau științei;
- Situri: lucrări ale omului sau opere rezultate din acțiunile conjugate ale omului și ale naturii, precum și zonele incluzând terenurile arheologice, și care sunt de valoare universală excepțională din punct de vedere al istoriei, esteticii, etnologiei sau antropologiei.

---

⁵ Sustainable Tourism as Driving Force for Cultural Heritage Sites Development, Planning, Managing and Monitoring Cultural Heritage Sites in South East Europe, Editors and main authors: Engelbert Ruoss, Loredana Alfarè, în cadrul proiectului CHERPLAN www.cherplan.eu, finanțat prin South East Europe Programme

Legislațiile din cele două țări au adoptat și adaptat principiile internaționale de includere a unei creații pe lista de patrimoniu în funcție de tezaurul cultural moștenit, de caracteristicile existente și de semnificațiile pe care le transmit generațiilor viitoare.

În anul 2008, prin legea 26/2008, s-a stabilit definiția juridică a patrimoniului cultural din România:

- a) patrimoniu cultural imaterial - totalitatea practicilor, reprezentărilor, expresiilor, cunoștințelor, abilităților - împreună cu instrumentele, obiectele, artefactele și spațiile culturale asociate acestora - pe care comunitățile, grupurile sau, după caz, indivizii le recunosc ca parte integrantă a patrimoniului lor cultural;
- b) expresii culturale tradiționale - forme de manifestare ale creativității umane cu exprimare materială, orală - forme de artă a cuvântului și expresii verbale tradiționale - forme de exprimare muzicală - cântece, dansuri, jocuri populare - forme de expresie sincretică - obiceiuri, ritualuri, sărbători, etnoiatrie, jocuri de copii și jocuri sportive tradiționale - forme ale creației populare în domeniul tehnic, precum și meșteșuguri ori tehnologii tradiționale;
- c) tezaure umane vii - titlul onorific ce poate fi conferit acelor persoane care sunt recunoscute de către comunitate drept creatoare și transmițătoare de elemente ale unui domeniu al patrimoniului cultural imaterial, în forma și cu mijloacele tradiționale nealterate;
- d) marcă tradițională distinctivă - elementul specific de autenticitate al expresiei culturale tradiționale pe care o definește ca fiind reprezentativă pentru un grup de creatori, interpreți ori meșteșugari tradiționali, păstrători sau transmițători ai elementelor patrimoniului cultural imaterial.

În Bulgaria a fost adoptat *Actul privind Patrimoniul Cultural* în anul 2009, prin care moștenirea culturală este definită astfel:

Patrimoniul cultural include patrimoniul tangibil și intangibil, mobil și imobil, ca agregat al valorilor culturale care poartă memoria istorică și identitatea națională și dețin importanță științifică sau culturală.

În această categorie de valori culturale sunt:

1. Situri, obiective și rezervații arheologice terestre, subterane și subacvatice;
2. Situri și complexuri istorice;
3. Obiective și complexuri arhitecturale;

4. Obiective și complexuri etnografice;
5. Obiective de artă a grădinăritului și arhitectură peisagistică;
6. Valori naturale (probe), inclusiv resturi antropologice constatate în timpul muncii de teren, paleozoologice și plante cultivate;
7. Patrimoniul industrial;
8. Lucrări de arte aplicate;
9. Meșteșuguri populare;
10. Patrimoniul documentar;
11. Patrimoniul audiovizual;
12. Tradiția și limbajul oral;
13. Valori literare;
14. Obiceiuri, ritualuri, sărbători, ritualuri și credințe;
15. Muzică, cântece și dansuri;
16. Medicina tradițională;
17. Tradițiile culinare și oenologice;
18. Jocuri populare și sport.

În ambele cazuri constatăm că patrimoniul este clasificat în funcție de două mari categorii: tangibil/material și cel imaterial.

În primul caz, este vorba despre producțiile culturale fizice, care oferă o identitate specifică unei zone prin stil, consemnarea unor tradiții: monumente, construcții tradiționale, situri arheologice, orașe istorice, locașuri de cult etc. Această categorie se împarte în două subcategorii: bunuri materiale imobile și bunuri materiale mobile. În primul caz este vorba despre clădiri, monumente și alte edificii, ce nu pot fi mutate, iar în al doilea caz vorbim despre bunuri și obiecte ce pot fi mutate și transportate dintr-un loc în altul.

Moștenirea culturală intangibilă cuprinde toate creațiile culturale non-fizice, datorate tradiției și culturii generațiilor din trecut și care sunt transmise generațiilor prezente și viitoare: muzica, dansul, tradițiile locale, meșteșuguri, credințe spirituale, valori sociale, limba etc.

În crearea unui spațiu cultural efervescent și afectiv trebuie reținută legătura dintre bunurile de patrimoniu mobile și imobile. Cele două categorii de valori culturale nu există separat. Producțiile culturale materiale sau imateriale au apărut în diverse contexte sociale și în urma unor influențe reciproce. O anumită stare de spirit, datorată unor valori sociale, culturale sau credințe spirituale au contribuit la apariția unor edificii arhitecturale monumentale și care consemnează peste timpuri credințele, valorile și spiritul unor timpuri. La rândul lor edificiile monumentale prin mesajul transmis peste timpuri devin

sursă de inspirație pentru generațiile viitoare, atât din punct de vedere al creațiilor materiale, mobile și imobile, cât și din punct de vedere al creațiilor imateriale.

Păstrarea acestora în stare bună, integrarea în programe de regenerare urbană și în politici prin care se păstrează imaginea trecutului dovedește capacitatea generațiilor prezente de a prelua creațiile generațiilor trecute și de a le transmite celor viitoare.

Acest principiu este susținut prin politicile europene. Consiliul Europei promovează diversitatea și dialogul prin accesul la patrimoniu pentru a promova un sentiment de identitate, memorie colectivă și înțelegere reciprocă în cadrul și între comunități. Cultura este văzută ca un factor ce contribuie la construcția Europei⁶ și care contribuie la dezvoltarea durabilă a continentului⁷.

1.5. Oferta de turism⁸

Zona de studiu este inclusă în zona turistică a Dunării din județul Dolj și în general oferă condiții optime pentru dezvoltarea turismului de pescuit de vânatoare și sport sau turism de agrement (croaziere).

În județul Dolj există câteva localități cu potențial turistic ce poate fi fructificat prin intensificarea promovării.

Calafat - Forme disponibile ale turismului: turism de tranzit, turism de afaceri, turism de croazieră pe Dunăre, turism itinerant, cultural, turism mic, turism de weekend (practicabil în zona de agrement Bascov, Pădurea Mitropoliei).

Un potențial aparte este reprezentat de potențialul cultural al Municipiului Calafat. În primul rând, orașul găzduiește de 20 de ani un festival internațional de poezie și muzică folk numit „Tabăra Folk”, organizat de autoritățile locale (Consiliul Local Calafat, Primăria Municipiului Calafat, Casa de Cultură Calafat) și reprezentanți ai societății civile, precum *Asociația „Proiect pentru o Lume a Oamenilor Mai Buni”* (APLOMB) Calafat, sprijinit de Institutul Cultural Român și care are parteneri media de marcă, precum TVR Craiova, TVR 3 Craiova, DIGI 24 Craiova, Radio România Oltenia Craiova, cotidianul „Cuvântul Libertății”, RTV Voivodina, Radio Vidin. În anul 2017 au participat peste 130 de artiști ai genului din țări precum România, Bulgaria, Serbia, Moldova, Germania și Olanda. Vechimea festivalului este o garanție a existenței unui grup suficient de puternic de promotori locali, iar promovarea acestuia poate genera un flux anual permanent de turiști.

⁶ *Rezoluția No. 1* [on the cultural heritage as a factor in building Europe](#), Fourth European Conference of Ministers responsible for the Cultural Heritage (Helsinki, 30-31 May 1996)

⁷ *Rezoluția No. 1* [on the cultural heritage as a factor in building Europe](#), Fourth European Conference of Ministers responsible for the Cultural Heritage (Helsinki, 30-31 May 1996)

⁸ WP 5 PILOT PROJECTS: “CALAFAT-VIDIN” (BG-RO) - CITY TOURISM AND RURAL NEIGHBORHOOD, <http://docplayer.net/45651965-Transnational-strategy-for-the-sustainable-territorial-development-of-the-danube-area-with-special-regard-to-tourism-datourway-wp-5-pilot-projects.html>

Asigurarea unei infrastructuri corespunzătoare poate determina creșterea fluxului de participanți la festival și numărului de turiști care vor deveni beneficiari ai celorlalte oportunități existente în oraș sau vecinătatea acestuia.

Un alt obiectiv turistic este Palatul Marincu, ce găzduiește din anul 1967 *Muzeul de Artă și Etnografie*. Potențialul expozițional este ridicat, fiind depozitarul unor exponate de artă românească contemporană. În acest așezământ de cultură descoperim creații artistice ale unor autori de valoare recunoscută: picturi de Nicolae Grigorescu, Henri Catargi, Theodor Pallady și sculpturi ale lui Ion Irimiescu, Nicu Enea, George Demetrescu Mirea. Alături de operele de artă datorate artiștilor de mare anvergură se află și o expoziție de obiecte de artă populară, ca expresie a geniului țaranului român, capabil de creații destinate „frumosului” cotidian sau realizării unor obiecte de uz casnic, utile activității zilnice. Sunt găzduite expoziții permanente, colective, dar și expoziții personale ale unor artiști din țară și străinătate. În numele bunei vecinătăți, La *Muzeul de Artă și Etnografie* din Calafat există o sală destinată artiștilor plastici din Vidin, numită Centrul Cultural Bulgar, inițiativă comună pe ambele părți ale Dunării, existând și un Centru Cultural Român la Vidin, unde artiștii români organizează expoziții și manifestări culturale.

În același muzeu există și o sală a prieteniei între România, Bulgaria și Serbia, inaugurată din data de 23 octombrie 2004. Numărul de vizitatori ai muzeului este în creștere, iar multiplicarea evenimentelor poate contribui la creșterea numărului de vizitatori.

Cetate - Forme disponibile de turism: turism de tranzit, turism de croazieră, agroturism, turismul cultural (conacul Barbu Drugă), Portul Cultural Cetate, o prezență activă în lumea culturală, cu rezonanțe la nivel național. Datorat unei investiții într-un port părăsit care a fost restaurat și transformat în centru cultural prin intermediul Fundației pentru Poezie „Mircea Dinescu”. După investițiile realizate vechiul port a devenit o destinație turistică, oferind atât locuri de cazare și posibilitatea degustării unor mâncăruri alese. Conform descrierii fondatorului, poetul Mircea Dinescu, „Portul Cultural Cetate s-a născut pe ruina fostului port agricol, apărut pe la 1880, pe vremea când grâul nu putea crește, ca astăzi, pe asfalt și când croissantul vienez se făcea chiar cu făina adusă cu vapoarele cu zături din Cetate. În 1945, portul a fost închis și transformat în pichet de grăniceri, aventura bobului de grâu luând o întorsătură neașteptată, în direcția Moscovei. Cei aproape o mie de negustori de cereale înregistrați în acest port în 1900, printre care foarte mulți greci și evrei, au emigrat atunci sau au înfundat, mai târziu, alături de negustorii români, pușcăriile comuniste. După revoluția din '89, clădirea comandamentului portului, construită de meșteri italieni, a fost devalizată de localnici și redusă la stadiul de adăpost pentru doisprezece porci și două vaci. [...] În 1997 am reușit să cumpăr și să transform ruina într-o casă de creație. În loc de grâu am încercat să

umplem hambarele cu sculptori, scriitori, pictori și muzicieni, iar pentru că guvernul României lansase pe piață brandul Dracula Parc, de dragul polemicii am inițiat și noi, pe malul Dunării, un Înger Parc, pornind de la premiza că România n-a fost doar sediul dracului, ci o fi fost bîntuită și de îngeri, măcar pe la margini. În localitatea Cetate, vecină cu Bulgaria și la doar cîțiva kilometri de granița sârbească, se spune că cocoșii cîntă în trei limbi – sârbă, bulgară și română. Așa că ideea unui port cultural multinațional s-a potrivit ca o mînușă. Cuptoarele pentru ars ceramica sînt concurate de cuptoarele în care se frig berbecii de la ferma poetului căzut în doaga agriculturii, iar tiradele aprinse ale autorilor străini invitați la colocvii sînt stinse cu vinuri nobile din producția proprie. Păstrînd proporțiile, după negustorul de sclavi Rimbaud, negustorul de vin Dinescu pare un dulce copil. Așa că nu vă sfițiți și călcați-i pragul casei. Vă asigur că la toate evenimentele și întîmplările artistice de la Cetate vor participa, cum au participat și pînă acum, pădurile din jur, Dunărea, vrăbiile și ciorile – mari amatoare de cultură.”⁹

În portul Cetate se realizează tabere ceramică, expoziții diverse (fotografie, pictură, sculptură etc.). Unele dintre evenimentele găzduite au dobîndit recunoaștere națională și internațională: workshopul de muzică de cameră SoNoRo Interferențe și festivalul de artă culinară și cinematografie Divan Film Festival. Intensificarea promovării și conexarea Portului Cultural Cetate cu evenimente din zonele apropiate va contribui la creșterea numărului de turiști.

Zona proteată Ciuperceni-Desa.¹⁰ Este parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România. Acest sit a fost decarat arie naturală protejată cu datele de identificare CODSIT ROSCI0039 conform Ordinului Ministrului Mediului și Dezvoltării Durabile nr. 1964/2007 „privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, avînd ca scop protecția și conservarea unor habitate și specii naturale importante sub aspect floristic, faunistic, forestier, hidrologic, geologic, paleontologic și pedologic.” Zona ariei protejate „devine spectaculoasă ca biodiversitate și valoare peisagistică asemănătoare unei adevărate microdelte cu regim hidrologic caracteristic și special, care a influențat microclimatul local și a permis formarea unor asociații vegetale și animale unice.”¹¹ Aici se regăsesc numeroase refugii pentru unele specii de animale și vegetale endemice și rare.

Dezvoltarea turistică în zonă este limitată și condiționată de protejarea cadrului natural unic. Activitățile economice și turistice derulate în zona ariei protejate sunt limitate în funcție de consecințele probabile asupra mediului. În cele două localități care delimitează aria protejată sunt pretabile activități turistice destinate vînaătorii, sportului,

---

⁹ Mircea Dinescu, <http://portcetate.ro/?lang=ro>

¹⁰ http://www.mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/2016-03-24_PM_CIUPERCENI-DESA.pdf

¹¹ *Ibidem*

pescuitului, activităților științifice și agrementului. În condiții specifice sunt posibile exploatarea apelor minerale feruginoase situate în zona comunei Desa.

Poiana Mare - Forme disponibile de turism: turism rural, ecoturism. În comună există Pădurea Ciumela- Poiana Mare, declarată rezervație forestieră. Se întinde pe o suprafață de 8-10 ha și are o vechime de peste 100 de ani. Este o pădure din salcâmi bătrâni recunoscută pentru conținutul lemnos și dimensiunile arborilor, unici în România.

Maglavit este una dintre cele mai celebre comune din România datorită unei legende ce datează din anul 1935, când ciobanul Petrache Lupu l-a întâlnit pe Dumnezeu care i-a vorbit și a transmis mesaje către oameni prin intermediul acestuia. Încă din acele timpuri credibilitatea sa a fost pusă la îndoială de către o parte dintre oameni, în timp ce cealaltă parte îl considera „sfânt”. Contextul social în care s-a produs „minunea” era influențat de nivelul de trai scăzut al populației, afectată și de o perioadă de cinci ani de secetă¹², care a redus drastic numărul animalelor și producția agricolă. Au avut loc trei întâlniri în zile consecutive de vineri. Dumnezeu a cerut oamenilor prin intermediul lui Petrache Lupu să se pocăiască, să meargă la Biserică, să postească și să respecte zilele de sărbătoare pentru a evita pedeapsa divină. Întâmplarea depășește limitele satului și devine de interes național formându-se un flux continuu de pelerini care vin să asculte predicile ciobanului Petrache Lupu, cel care l-a văzut și a vorbit cu Dumnezeu. Vorbirea a fost un dar primit de cioban în urma acestei întâlniri miraculoase: până la acel moment era mut, iar surpinderea localnicilor a fost majoră în momentul în care l-au auzit pe cioban vorbind. Acest miracol a stat la baza credibilității lui Petrache Lupu, completată de curățenia sufletească recunoscută de toți ce care l-au cunoscut. Deși a fost în centrul atenției pentru întreaga perioadă, Petrache Lupu nu a acceptat bani sau cadouri de la credincioși. Și-a ținut cuvântările fără să pretindă nimic în schimb, fiind convins că are o misiune de la Dumnezeu.

Remarcăm că oameni de valoare precum Nicolae Iorga ar fi declarat că la Maglavit „se vindecă numai cei cu boli mintale” întrucât numai nebunii cred în astfel de bazaconii.

În perioada 1935-1938 acest fenomen ajunge la apogeu, punctul culminant fiind colectarea de fonduri pentru construirea unei biserici pe locul întâlnirii dintre Petrache Lupu și Dumnezeu. Evenimentele geopolitice ulterioare au făcut ca între anii 1938-1942 interesul publicului să scadă, cazul intrând în desuetudine. Însă se estimează că în total pe la Maglavit s-au perindat peste 2 000 000 de persoane.

---

¹² <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/maglavit-miracol-sau-escrocherie>

Îndoielile privitoare la veridicitatea întâmplării provin dinspre informările realizate de ofițerii serviciilor secrete ale timpului (Siguranța Statului), mărturii ale neurologului Gheorghe Marinescu sau ale părintelui Stăniloae. Potențialul comercial a fost exploatat pe deplin, iar în acea perioadă au existat numeroase forme de manipulare a maselor, inclusiv printr-o publicație locală numită „Cuvântul Maglavitului” apărută sub conducerea unui comitet anonim. Nimeni nu a aflat până acum sumele de bani colectate din cantitățile masive de obiecte de cult vândute în acea perioadă. Ideea vindecării datorită harului dobândit de Petrache Lupu a funcționat ca un magnet pentru mii de oameni. Preotul satului a devenit unul dintre principalii profitori ai momentului. Alături de el au cumulat însemnat sume de bani foarte mulți profitori, printre care primarul, politicieni, ziariști- care laudau și încurajau donațiile realizate pentru construirea bisericii și se manifestau foarte agresiv împotriva oricui se îndoia sau se manifesta diferit față de mulțime.

În ansamblu se poate constata opoziția dintre cei credincioși, care au fost martorii unor vindecări miraculoase, care cu toată credința și bunăvoința au făcut donații importante pentru ridicarea unei biserici care să celebreze acest miracol și persoanele care au profitat de fervoarea religioasă a pelerinilor. Cercul vicios a început cu preotul din sat, a continuat cu mitropolitul și a ajuns până la regele Carol al II-lea.

Polemicile legate de acest fenomen sunt fascinante, iar astăzi ar putea constitui elementul forte în dezvoltarea turismului. Locul este îmbogățit de legenda lui Petrache Lupu, iar pelerinajul la aceste locuri poate genera experiențe spirituale unice pentru vizitatori.

În zonă se mai poate practica pescuitul la Balta Maglavit, iar la Hunia se află singura păstrăvărie construită la câmpie, lucru ce produce mirare în rândul cunoscătorilor. Păstrăvul este un pește ce trăiește în apele năvalnice ale muntelui.

În prezent, podul ce unește orașele Calafat și Vidin reprezintă un element de infrastructură ce poate contribui la dezvoltarea turismului, datorită favorizării circulației între localitățile din cele două țări. Evenimentele ce se desfășoară între localitățile Vidin și Calafat sunt facilitate de această realizare arhitectonică, iar elaborarea unor evenimente alternante sau simultane pe ambele maluri ale Dunării este mai posibilă ca niciodată.

Prin comparație cu oferta turistică posibilă constatăm că ofertele de turism cultural cu cel mai mare impact sunt oferite de principalele orașe din cele două regiuni: Craiova și Vidin. Mai mult, dezvoltarea programelor de turism este dependentă de implicarea agențiilor de turism. Atragerea acestora în dezvoltarea unor pachete turistice atractive este o condiție a reușitei oricărei strategii de dezvoltare a turismului. Având în vedere obiectivul principal al acestui studiu, dezvoltarea turismului bazat pe moștenirea istorică și culturală a celor două regiuni, Dolj și Vidin, considerăm că în instituționalizarea relațiilor

de colaborare transfrontalieră este utilă colaborarea dintre instituțiile culturale și agențiile de turism.

În eforturile instituționale de realizare a unor proiecte transfrontaliere au existat următoarele propuneri:

- proiectul propus de Consiliul Județean "Promovarea cooperării românești și bulgare între actorii economici și instituționali (participarea la târguri internaționale, dezvoltarea sectoarelor economice complementare cu valoare adăugată ridicată etc.)";
- proiect propus de asociația de turism Oltenia - "Construirea de parteneriate, schimb de bune practici";
- proiect propus de SOCER - "Încurajarea incubatoarelor transfrontaliere de afaceri româno -bulgare"

1.6. Obstacole în dezvoltarea turismului transfrontalier¹³

Facilitățile turistice sunt puține și nu valorifică în mod corespunzător toate resursele existente.

Problemele administrației publice locale în domeniul turismului:

- Administrațiile publice locale se interesează mai mult de soluționarea problemelor urbane de infrastructură, modernizarea școlilor, instituții culturale, centre de sănătate, asfaltarea și pavarea drumurilor satelor;

- Nu au existat acțiuni de acordare a drepturilor de exploatare turistică prin licitații destinate fructificării potențialului turistic și nici inițiative pentru dezvoltarea unor parteneriate public-private;

- Nu există acțiuni pentru a crea anumite zone de pescuit proiectate și porturi turistice;

- Numărul structurilor și facilităților turistice este foarte redus, ele pot fi găsite numai în municipiul Calafat;

- Lipsa de informații și pregătirea profesională a populației locale pentru valorificarea resurselor naturale și culturale;

Facilitățile pentru turiștii aflați în tranzit sau cei care vin pentru pescuit și vânatoare sunt precare, insuficiente și la standarde scăzute. Nu există zone organizate special și securizate, parcuri etc., chiar dacă aceste facilități sunt aducătoare de taxe.

---

¹³ *Ibidem*

- Posibilități reduse de camping în spații proiectate și cu alimentare cu apă, toalete, magazine mici. Astfel de facilități există numai în stația de la Bașcov (vile și case), satul Basarabi, lângă Calafat;

- Activitățile, circulația turistică, dotările existente nu sunt surse importante de poluare a calității mediului;

- La nivelul zonei studiate există probleme negative legate de modul de administrare a resurselor turistice. Nu sunt oferite condiții de capitalizare a peisajelor naturale și tradițiilor etnografice locale;

Numărul populației din zona Dunării este în scădere, iar îmbătrânirea populației este pronunțată, deoarece migrația către orașe mai mari sau în străinătate a avut a crescut. Fluxurile migratorii sunt formate în special din populație tânără.

Standardele de viață sunt reduse, șomajul și gradul de neocupare a populației este ridicată, existând o economie slab diversificată.

Spiritul antreprenorial din zonă este foarte scăzut deoarece nivelul de educație și pregătire profesională a populației nu încurajează inițiative locale. O sursă majoră de locuri de muncă rămâne sectorul serviciilor, în principal de către agenții economici operațiuni bancare, asigurări, securitate, comerț cu ridicata, transport, telecomunicații și serviciile generale ale populației ca: educație, sănătate, administrație publică.

Un alt domeniu de activitate, care are potențial de a oferi locuri de muncă viitoare, este turismul. În județul Dolj, doar în Municipiul Craiova există condiții de nivel superior de ocupare a forței de muncă, un mediu de afaceri relevant și posibilități de a găsi investitori. Din punct de vedere al relațiilor economice reședința de județ reprezintă principalul pol de dezvoltare al județului. Situația economică a orașului Vidin este precară, iar mediul de afaceri puțin reprezentat. Imposibilitatea de a asigura cooperarea dintre oamenii de afaceri reprezintă un obstacol în derularea unor activități culturale și turistice bazate pe finanțări private. Sunt două scenarii posibile în actualul context: atragerea de investitori și din alte regiuni celor analizate în studiul de față, ori facilitarea investițiilor private, prin politici standardizate, chiar dacă fructificarea acestora este asimetrică datorită preponderenței mai ridicate a capitalului privat din partea românească.

Conexiunea turismului cu rețeaua de transporturi este binecunoscută. În zona transfrontalieră există probleme de infrastructură care afectează dezvoltarea turismului din următoarele puncte de vedere:

- ✓ Lipsa căilor ferate electrificate;
- ✓ Lipsa unei autostrăzi în regiune;
- ✓ Un nivel scăzut de modernizare a rețelei rutiere și feroviare;
- ✓ Lipsa furnizării și distribuției de gaze naturale;

- ✓ Lipsa rețelelor de canalizare în satele vecine Calafat și în mediul rural zona pilot;
- ✓ Lipsa rețelelor de apă potabilă; calitatea apei în satele care aparțin este serios afectată de apele uzate;
- ✓ Nu există stație de transfer de deșeuri;
- ✓ Marina nu este echipată corespunzător pentru a atrage și sprijini activitățile turistice;
- ✓ Utilizarea limitată a Dunării ca traseu navigabil;
- ✓ Lipsa infrastructurii de agrement în zonă;
- ✓ Număr mic de facilități de cazare;
- ✓ Infrastructura turistică are standarde scăzute, este subdezvoltată.

2. Scurtă descriere a zonei analizate

Această strategie este destinată identificării, conservării și promovării patrimoniului comun dintre județul Dolj din România și districtul Vidin din Bulgaria. Descrierea generală a celor două regiuni va sugera principalele elemente de comuniune, diferite de cele geografice.

2.1. Județul Dolj, România¹⁴

Între cele mai mari județe din România, Doljul - poziționat în sud-vestul țării, este parte a regiunii de dezvoltare Oltenia, alături de alte patru județe: Gorj, Vâlcea, Olt și Mehedinți. Întins pe o suprafață de 7.414 kilometri pătrați, județul Dolj este compus din trei municipii (Craiova, Băilești și Calafat), patru orașe (Segarcea, Bechet, Filiași și Dăbuleni) și 104 de comune numărând aproape 660.544 de locuitori la recensământul din anul 2011.

De o frumusețe aparte, Doljul este mărginit la sud de către Dunăre, apele fluviului constituind granița naturală a județului pe o distanță de 150 kilometri. Din punct de vedere al infrastructurii, Doljul deține aproximativ 2.500 de kilometri de drumuri europene, naționale, județene și comunale, două porturi dunărene - la Bechet și Calafat, o rețea de cale ferată care măsoară 225 kilometri și un Aeroport construit după toate normele

---

¹⁴ Date preluate de pe site-rile <http://www.judetuldolj.ro/dolj/servlet/portal?action=ContentAction&actEvent=showRubric&id=monografie>, realizate pe baza lucrării *Județul Dolj- Album Monografic, 1999* și <http://www.cjdolj.ro/prezentare.html>

europene, singurul din sudul României, care poate deservi o populație de 2,5 milioane de locuitori.

Podul de peste Dunăre, care unește România de Bulgaria prin localitățile Calafat și Vidin, este unul dintre punctele strategice ale județului Dolj, care oferă un potențial deosebit de dezvoltare întregii zone de sud a Olteniei. Totodată, Podul Calafat-Vidin este parte a Coridorului pan-european VII (Dunărea).

Municipiul Craiova, capitală a județului Dolj și vechi scaun domnesc, s-a manifestat în spațiul cultural național ca o citadelă preocupată de păstrarea și perpetuarea valorilor morale și spirituale românești, fiind astăzi reședința unora dintre cele mai importante instituții de cultură din România. Muzeele (Muzeul de Artă din Craiova, care cuprinde opere de mare valoare artistică, dintre care se detașează lucrările lui Constantin Brâncuși, Nicolae Grigorescu, Ștefan Luchian, Nicolae Tonitza etc.; Muzeul Olteniei care cuprinde trei secții: prima de arheologie și istorie, a doua de etnografie, iar a treia de științe ale naturii; Casa Memorială Elena Farago, ce cuprinde numeroase ce au aparținut poetei și familiei acesteia etc.), Teatrul Național „Marin Sorescu” - cu reprezentații apreciate pe toate scenele lumii și care găzduiește în fiecare an „Festivalul Internațional Shakespeare”, ajuns în acest an la ediția a XI-a, Opera Română Craiova, Filarmonica Oltenia, mediul academic și universitar din Craiova, precum și personalități ca Nicolae Titulescu, Eugeniu Carada, Titu Maiorescu, Gogu Constantinescu, Marin Sorescu sau Tudor Gheorghe sunt doar câteva dintre reperele noastre culturale, o carte de vizită impresionantă, care face cinste județului Dolj și întregii Regiuni Oltenia.

Scurt istoric al județului Dolj¹⁵

Teritoriul actual al județului Dolj este locuit din cele mai vechi timpuri. Există dovezi ale existenței unor comunități umane încă din paleolitic așa cum atestă cercetările arheologice din localitățile Amărăști, Fărcaș, Vârvoru de Jos (satul Dobromira), din neolitic, datorită ceramicii pictate din perioada neoliticului timpuriu descoperite la Cârcea, comuna Coșoveni.

Cultura Coțofeni este caracteristică atât neoliticului cât și epocii bronzului. Această cultură avea cea mai mare arie de acoperire. În mileniul al II-lea î.Hr. s-au format triburile tracice în regiunile carpato-dunăreană și balcanică. Din această perioadă se cunosc peste 30 de așezări omenești care au existat pe suprafața teritoriului județului (exemple: Locusteni, Dăbuleni, Ghidici, Orodel, Godeni, Suhu, Ișalnița).

Între secolele XII-V î.Hr., odată cu dezvoltarea civilizației geto-dacice s-a accentuat procesul de formare a culturilor materiale cu întinse arii de răspândire. În cazul județului Dolj cea

---

¹⁵ Secțiune care se bazează pe studiul „Studiu de Istorie Urbană”, vizibil la adresa <http://www.metropolacraiova.ro/continut/uploads/2016/11/Studiu-de-Istorie-Urbana.pdf>

mai cunoscută cultură materială este *cultura Basarabi*, descoperită în localitatea cu același nume care este astăzi integrată în Municipiul Calafat.

În secolul IV î.Hr. au apărut numeroase cetăți nefortificate ce străjuiau drumuri comerciale ce făceau legătura între această zonă și restul Daciei. Vestigii istorice din această perioadă s-au descoperit la Bechet, Locusteni, Cerăt, Coțofenii din Dos, Padea, Comoșteni, Bâzdâna. La acestea se adaugă un grup de cetăți descoperite în jurul Craiovei, precum Cârligei și Bucovăț. Așezarea peste care s-a dezvoltat Craiova, cel mai mare oraș din județ, s-a numit Pelendava și a fost menționată în *Tabula Peutingeriană*, o hartă ce datează din antichitate.

După cucerirea romană, între anii 106-207 d.Hr., județul Dolj este locuit de coloni romani. Din această perioadă sunt cunoscute 80 de așezări ce datează din această perioadă.

Din secolul al III-lea și până în a doua jumătate a secolului al IV-lea zona a fost afectată de trecerea popoarelor migratoare care nu au influențat specificul etno-cultural și lingvistic.

În Evul Mediu, o bună parte din teritoriul de astăzi al județului se afla sub administrația Banatului Severinului, întemeiat în anul 1230 în urma războiului ungaro-bulgar. În anul 1240 are loc a patra năvălire a mongolilor, care ajung pentru prima dată în Oltenia. În anul 1247 regele Ungariei, Bela al IV-lea cedează cavalerilor ioaniți din Ierusalim pământurile de peste munți din Valahia: țara Severinului cu cnezatele lui Ioan și Farcaș, suprafață ce se întindea până la râul Olt. În *Diploma Ioaniților* sunt consemnate drepturile cavalerilor ioaniți dar și dorința regelui maghiar de a păstra relații bune cu nobilii locali, aceștia neavând dreptul să judece cazurile grave în care puteau fi condamnați aceștia.

În anul 1260 bulgarii au atacat și pustiit banatul de Severin punând capăt dominației cavalerilor ioaniți. Mult mai târziu, în urma unor lupte maghiarii au recăpătat stăpânirea asupra banatului Severinului. În 1285, Litovoi a încercat să obțină independența față de regatul maghiar, iar în 1291 banatul Severinului a trecut sub stăpânirea domnilor valahi ai Țării Românești, condusă la acea vreme de Basarab I, care a cucerit-o cu prețul răcirii relațiilor cu regele maghiar Carol de Anjou. Din anul 1327, Basarab I a refuzat să mai plătească tribut de vasal regelui maghiar ceea ce a dus la invazia Țării Românești de către o puternică armată maghiară condusă chiar de Carol de Anjou. Victoria de la Posada a valahilor a însemnat și independența față de regatul maghiar. În anul 1355, în schimbul vasalității, Ludovic de Anjou îi recunoaște lui Alexandru Nicolae, fiul lui Basarab I drepturile depline asupra Severinului. Această pace îi oferă lui Nicolae posibilitatea de a construi prima mitropolie a Țării Românești, la Argeș, ceea ce duce la întărirea Bisericii, unul dintre cei mai importanți aliați ai domnitorilor români în anii ce vor urma. În anul 1370 s-a înființat a doua mitropolie a Țării Românești, la Severin, căreia îi era arondată întreaga populație din Oltenia.

Între anii 1370-1375 constatăm existența unor relații comerciale importante între valahi și bulgari, existând tezaure valahe amplasate în afara țării, în timpul lui Radu I, ceea ce relevă importanța drumului comercial Slatina, Craiova, Calafat, Vidin. Tot în această perioadă Vladislav I (Vlaicu Vodă), cel care a contribuit la înfrângerea maghiarilor ce stăpâneau Vidinul, împarte Țara Românească în două: Muntenia are domnitor pe Vladislav, în timp ce fratele său Radu I devine domnitor în Oltenia. Legăturile comerciale dintre localitățile amplasate pe malurile Dunării și implicarea Vidinului în rutele comerciale valahe evidențiază că prin cooperare militară și

comercială, cele două populații (valahă și bulgară) s-au putut susține și contribui la ținerea la distanță a dușmanilor comuni pe un fond de colaborare economică fructuoasă.

În anul 1475 apare prima atestare documentară a Craiovei. Cercetări mai recente au relevat că prima atestare documentară a orașului datează din anul 1396, referindu-se la o așezare numită Ponsion, denumire latină ce însemna pod peste Jiu. Harta pe care apare această așezare s-a realizat în preajma bătăliei de la Nicopole, ce a avut loc în acest an.

În perioada cuprinsă între anii 1492-1539 se pun bazele mării băanii a Olteniei, înființate la Craiova, care va dura până la desființarea sa în 1831. Bănia este cea mai importantă instituție feudală după cea a domniei. Sursele istorice menționează că această decizie se datorează ascensiunii boierilor Craiovești, una dintre cele mai bogate și mai puternice familii din Țara Românească. În secolul al XVI-lea aceștia stăpâneau mai mult de 100 de sate, dintre care peste 25 se găseau pe teritoriul județului Dolj. Boierii Craiovești au dezvoltat relații comerciale cu Transilvania, așa cum este înregistrat în caietele de venituri comerciale ale Brașovului și Sibiului, unde sunt menționate schimburi de mărfuri cu localitățile doljene Craiova, Filași, Padea și Plenița.

În anul 1529 boierii Craiovești îl sprijină pe Moise Vodă să acceadă la tronul țării, dobândind o influență deosebită în statul valah.

Constatăm că deși era o parte a Țării Românești, Oltenia, cu capitala la Craiova era o regiune aflată în plină dezvoltare economică, cu influențe asupra politicii întregii țări și cu dezvoltarea unei puteri militare proprii semnificative. Astfel, în anul 1594, în luna decembrie, oștile Băniei conduse de banul Manta înfrang oștile turcești intrate în țară cu scopul de a-l îndepărta pe Mihai Viteazul de la domnie. În primăvara anului 1595 pașa din Vidin atacă și arde Craiova apărată de trupe conduse de căpitanul raguzan Deli Marcu.

În anul 1599 Mihai Viteazul în cheamă pe boierii Buzești să participe alături de el la luptele ce au dus la prima unire a tuturor românilor. Apelul se referă la oștile Craiovei, ale Jiului și Mehedințului, ceea ce sugerează că Oltenia era o forță militară a timpului, având capacitatea de a fi atât o putere economică cât și una militară. Marii boieri din Craiova și județul Dolj au primit din partea lui Mihai dregătorii însemnate în urma unirii principatelor române.

În secolul al XVII-lea aflăm că în județul Dolj trăiau aproximativ 21400 locuitori, grupați în 4278 familii. În anul 1688, banul Craiovei reprezenta cea mai înaltă poziție boierească, iar banul Craiovei avea puteri sporite, fiind al doilea om în stat după domnitor. Chiar și în raporturile cu acesta, banul Craiovei era un fel de vasal al domnitorului, ceea ce denotă independența acestuia în administrarea și conducerea Olteniei.

În anul 1718, după pacea de la Passarowitz, Banatul și Oltenia trec în stăpânire austriacă. Între 1720-1722 se realizează hărți ale Olteniei de către reprezentanții imperiului austriac. În Craiova și alte localități din județ se construiesc edificii laice și religioase, se înființează școli pentru copiii marilor boieri, reprezentanților burgheziei în formare și pentru cei săraci.

La jumătatea secolului al XVIII-lea orașe precum Craiova, Calafat și altele se afirmă ca centre meșteșugărești și comerciale importante în Țara Românească. Într-o statistică din anul 1811, Craiova se afla pe locul al II-lea din punct de vedere al al prăvăliilor.

În anul 1739 austriecii pierd Oltenia, în urma păcii de la Belgrad, încheiată în urma războiului pe care l-au pierdut împotriva turcilor. În anul 1771 Craiova devine capitala Țării Românești.

Începutul secolului al XIX-lea debutează tragic pentru Craiova. În anul 1800 este atacată de trupele pașei Pasvanoglu din Vidin, care pradă toată Oltenia, iar orașul este ars aproape în întregime. În anul 1801 a fost din nou atacată și arsă de același pașă, iar în anul 1806 este din nou prădată de trupele lui Pasvanoglu. Între 1806-1812 războiul ruso-turc se desfășoară în mare parte pe teritoriul Olteniei.

În anul 1821 majoritatea locuitorilor Craiovei, populația și negustorii cei mici, îl primesc cu bucurie pe Tudor Vladimirescu. Începând cu anul 1826 asistăm la construirea de școli, drumuri ceea ce denotă reluarea trendului medieval de dezvoltare. Anul 1848 găsește Craiova și județul Dolj de partea Guvernului provozoriu, iar din satele și comunele județului se oferă voluntari în armata lui Magheru numeroase persoane. După acest an și până la Războiul de Independență, istoria consemnează numeroase conflicte juridice dintre țărani și proprietarii de terenuri.

Războiul de Independență a reprezentat un moment de trăire patriotică unică: locuitorii județului și ai Craiovei s-au implicat cu toate puterile în susținerea armatei, atât prin produsele și bunurile rechiziționate, cât și prin numărul mare de voluntari care au participat în mod direct la luptele desfășurate alături de aliații ruși. Mulți dintre aceștia și-au adus sacrificiul suprem pentru ca România să devină independentă.

Anul 1907, anul mării răscoale țărănești, a reprezentat o izbucnire de furie a țărănimii exploatare împotriva arendașilor și proprietarilor de pământuri, reprezentând un apogeu al conflictelor de zeci de ani dintre țărani și boieri. Reprimarea sângeroasă a răscoalei nu a însemnat reinstaurarea ordinii de drept anterioare, ci recunoașterea nevoii de reformă în mediul rural și de soluționare a ceea ce se numea *Chestiunea țărănească*.

Problemele interne ale societății românești, reflectate și în județul Dolj, au fost lăsate de-o parte pe parcursul Primului Război Mondial. Craiova a fost unul dintre orașele ocupate de către germani. Numeroși locuitori ai Craiovei și județului s-au sacrificat pentru apărarea țării, existând monumente închinate lor în toate comunele componente.

După instalarea comunismului în anul 1945, România și, implicit, Craiova și județul Dolj, devin ținta unei politici de colectivizare și industrializare forțată, care au dus la modificarea substanțială a structurilor sociale și relațiilor de producție. Economia județului este orientată spre dezvoltarea industriei grele, Craiova devenind o citadelă a ingineriei în producția industrială. Astfel, în anul 1960 a început producția primelor locomotive diesel-electrice la uzinele Electroputere, în anul 1965 au fost efectuate primele probe ale fabricii de acid azotic de la Combinatul Chimic, la Ișalnița a fost pusă în funcțiune centrala electrică de termoficare, în 1968 a fost pusă în funcțiune Întreprinderea de confecții, în 1970 a fost construită Întreprinderea de transformatoare și motoare electrice din Filiași.

După anul 1989 o mare parte dintre întreprinderile emblematice ale orașului au dispărut din peisajul industrial. În mare parte miza a fost dată de interesele legate de valoarea de piață a terenurilor. În anii care au trecut de la Revoluția din 1989 am asistat la înlocuirea unei elite

constituite din profesioniști specializați în producția de bunuri și servicii de o altă, formată din speculanți imobiliari, care au limitat riscurile presupuse de administrarea unităților industriale, prin specularea potențialului imobiliar. Consecințele au fost profitabile doar pentru o mică categorie de afaceriști implicați în acest domeniu de activitate, însă cu efecte majore asupra produsului intern brut județean, a numărului de locuri de muncă, a diversificării activităților economice și a oportunităților de afaceri. Astfel, într-un sens invers tendurilor internaționale, Craiova și județul Dolj s-au înscris pe o pantă a scăderii nivelului de trai și a oportunităților economice. Potențialul semnificativ al județului și orașului continuă să fie neexploatat, resursele umane de calitate, datorate existenței Universității din Craiova nu beneficiază de oportunități suficiente pentru fructificarea competențelor dobândite în procesul educațional, iar emigrația unui număr mare de persoane cu studii superioare este resimțit de către angajatorii din regiune.

Un model de calcul al potențialului de dezvoltare¹⁶

Potențialul de dezvoltare al unei regiuni sau localități este dependent de o serie de indicatori care permit evaluarea momentului, pe de o parte, iar pe de altă parte permit identificarea domeniilor de investiții în viitor.

Într-un studiu destinat analizei potențialului de dezvoltare al comunităților din România sunt reținute următoarele dimensiuni ce caracterizează potențialul de dezvoltare:¹⁷

1. Potențialul endogen
2. Caracteristicile fizico-geografice
3. Capitalul uman
4. Activitățile economice
5. Echiparea tehnico-edilitară.

Tema prezentului studiu, referitoare la moștenirea culturală și turism se încadrează la potențialul endogen, alături de activitățile economice, ce presupun indicatori precum numărul unităților de cazare, numărul sosirilor în unități turistice, ponderea populației ocupate în activități din sectorul terțiar (turism).

Patrimoniul cultural cuprinde totalitatea muzeelor, bibliotecilor, colecțiilor publice, expozițiilor, monumentelor, teatrelor, teatrelor de operă etc., care au o valoare intrinsecă pentru localitatea respectivă, dar care pot, însă, contribui la fructificarea la un nivel superior a potențialului turistic, ceea ce face ca patrimoniul cultural să capete și valori numerice, precum calculul profitabilității patrimoniului cultural pentru comunitatea respectivă. La acestea se adaugă și calitatea capitalului uman, principalul element care,

---

¹⁶ <http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/programare-2014-2020/studiu-potential-socio-economic-de-dezvoltare-zone-rurale-ver-10.04.2015.pdf>

¹⁷ *Idem*, p. 13

În baza cunoașterii profesionale, poate contribui din plin la accelerarea exploataării durabile și sustenabile a potențialului existent.

Județul Dolj se află într-o situație pozitivă din punct de vedere al edificiilor culturale, care susțin influența patrimoniului cultural. Binînțele că există și condiționalitatea rezultată din ponderea persoanelor care utilizează această infrastructură culturală, adică a existenței unui stil de viață care să presupună frecventarea instituțiilor culturale.

Calcularea acestor indicatori relevă că județul Dolj, din nefericire, are mai mult de jumătate dintre localități afectate de valori scăzute ale potențialului de dezvoltare socio-economic. În acest context, impulsivitatea dezvoltării tuturor activităților este dependentă de implicarea externă a unor factori interesați, dinspre mediul urban spre cel rural, dinspre mediul de afaceri regional sau național către regiune și dinspre mediul privat spre cel public.

De asemenea, specializarea unei categorii de profesioniști în accesarea fondurilor europene reprezintă o altă sursă de susținere financiară a activităților necesare dezvoltării patrimoniului cultural.

Un alt indicator relevant al modului în care funcționează o regiune este volumul populației și dinamica acestuia. Prin raportarea la recensămintele efectuate de-a lungul timpului în România¹⁸ constatăm că între anul 1948 și 2011 populația județului a crescut cu 7,35%, de la 615301 locuitori la 660544 locuitori. Însă, între cele două repere evoluția crescătoare a populației din perioada comunistă a fost urmată de perioade de scădere a populației ce a fost conștientă în anul 2002.

Următorul recensământ, după cel din 1948, a fost desfășurat în anul 1956. Populația județului Dolj a înregistrat o creștere de 4,34%, de la 615301 locuitori la 642028.

După 10 ani, în anul 1966 s-a realizat un nou recensământ al populației. Creșterea față de anul 1956 a fost de 7,65%, ajungându-se la 691 116 locuitori.

În anul 1977 creșterea populației a fost de 8,57%, totalul populației județului fiind de 750328 locuitori. Aceasta a fost cea mai mare creștere înregistrată, iar efectele acesteia se regăsesc la recensământul din anul 1992, unde creșterea a înțut să se pondereze fiind doar de 1,57%, populația totală a județului ajungând la 762142 locuitori.

După acest recensământ se constată instalarea unei dinamici negative a fenomenelor demografice: în anul 2002 populația județului a scăzut la 734231 locuitori, însemnând o scădere de 3,66%, iar la recensământul din 2011 scăderea față de 2002 a fost de 10,04%, populația județului ajungând la 660544 locuitori.

---

¹⁸ <http://www.recensamantromania.ro/rezultate-2/>

Constatăm că cea mai mare creștere a populației județului, de 8,57%, reprezentând apogeul unei creșteri demografice ce a durat 44 de ani, s-a ajuns la un fenomen în oglindă, unde scăderea de 10,04% a populației dintre ultimele două recensăminte reprezintă cea mai gravă scădere a populației produsă în doar 9 ani. Astfel, în doar 19 ani, începând cu anul 1992 când a debutat declinul demografic și până în 2011, ultimul an, populația județului a scăzut cu 13,33%, ceea ce denotă că trendul negativ se derulează mult mai rapid decât cel pozitiv. Aceasta înseamnă că toate fenomenele demografice ce contribuie la volumul total al populației au valori ce determină scăderea acestuia: natalitatea are valori scăzute, mortalitatea are valori ridicate, pe fondul unei speranțe de viață scăzute în raport cu țările dezvoltate, emigrația are valori îngrijorătoare, la toate acestea adăugându-se și scăderea nupțialității și creșterea divortțialității. Precizăm că indicatorii demografici sunt expresii numerice exterioare ale unor fenomene mai profunde ce se petrec într-un areal geografic. Tabloul zugrăvit de datele statistice evidențiază că dezvoltarea anumitor activități economice va fi afectată fără un sprijin complet din partea factorilor interesați.

2.2. Districtul Vidin¹⁹

Populația totală a districtului Vidin era de 92 298 persoane în anul 2015, ce ocupă o suprafața totală de 3 032,9 Km², distribuți în 143 localități și cu o proporție de 63,7% populație urbană.

Este unul dintre cele mai subdezvoltate districte din Bulgaria. Deși s-au înregistrat îmbunătățiri ale situației de pe piața muncii, totuși salariile și nivelul de trai au cote foarte scăzute. Deși au fost accesate numeroase fonduri europene se constată că nu au fost suficiente pentru dezvoltarea regională. Mediul de afaceri este disfuncțional, iar investițiile private sunt reduse. Infrastructura este nesatisfăcătoare, serviciile administrative sunt insuficient dezvoltate, zona fiind neatractivă în ciuda taxelor și impozitelor reduse.

Districtul Vidin are cel mai mare declin demografic din Bulgaria, abandonul școlar este relativ ridicat deși calitatea educației este relativ bună. Nivelul de educație scăzut al unei părți importante a populației a făcut ca în regiune să se găsească numeroși muncitori și mult prea puțini specialiști. La acestea se adaugă o ușoară creștere a infracționalității. Activitățile culturale au devenit treptat din ce în ce mai intense, însă regiunea are nevoie de numeroase investiții în dezvoltarea infrastructurii, fiind singurul district ce nu beneficia în anul 2016 de o stație de epurare a apelor uzate.

---

¹⁹ <http://www.regionalprofiles.bg/var/docs/Profiles-2016-EN/26-Vidin-District-ENG.pdf>

Vidinul²⁰ este unul dintre cele mai interesante și vechi orașe bulgare. Un oraș care a păstrat particularități din Tracia antică, Roma antică, Bulgaria medievală, dominația otomană și perioada de după eliberare, aglutinate în ceea ce reprezintă Bulgaria de astăzi.

Potrivit istoricilor, orașul Vidin are o vechime de peste 2000 de ani. Atrase de terenul fertil existent de-a lungul Dunării, triburile tracilor Moesieni și Tribali au fondat prima așezare pe teritoriul orașului. A fost ocupată cea mai mare parte a orașului, neamenințată de inundații care, în plus, permitea organizarea ușoară a apărării. Avantajul geografic, ce permitea organizarea unor strategii de apărare eficiente, a fost apreciat și de cei care au urmat tracilor. Astfel, vestigiile istorice cuprind urmele tuturor civilizațiilor care s-au perindat pe acest teritoriu. Descoperirile arheologice realizate în actualul cartier „Kaleto” demonstrează că orașul a fost locuit încă din secolul al VI-lea î.Hr., localitatea tracică având o suprafață aproape egală cu orașul actual în zona Dunării. Nu s-au păstrat informații privitoare la denumirea localității. Istoric, precum directoarea Muzeului de Istorie Locală- Margareta Nicolova, menționează că așezarea tracică se numea Pandon (Bandun), ceea ce înseamnă „mlaștină”. Caracteristicile geografice au contribuit la supraviețuirea și dezvoltarea orașului. Partea estică a fost protejată de Dunăre, iar în partea vestică a fost construită o cetate din pământ. De-a lungul timpului prin zonă s-au perindat numeroase triburi invadatoare care au afectat așezarea tracică. Vestigiile istorice consemnează că în secolul al III-lea î.Hr. orașul era locuit de celți, iar numele acestuia era Dunonia.

La începutul erei noastre, zona de nord a Bulgariei de azi a devenit granița Imperiului Roman. Cucerirea romană a terenurilor din nord-vestul Bulgariei a început în a treia decată a erei noastre și a continuat până în anul 46 d. Hr. Orașul a fost inclus în provinciile romane Moesia, Moesia Superioară și Dacia Coasta. În vremurile romane cetatea a fost numită Bononia, având un rol important în apărarea părții de nord a imperiului.

Pe baza datelor furnizate de P. Balabanov, Boyadzhiev și N. Tuleshkov în lucrarea realizată în anul 2000, "Construcțiile fortificate pe teritoriile bulgare", planul cetății era „un dreptunghi ușor alungit, cu turnuri rotunde care se proiectau în afara zidului cetății.” Peste această cetate se află amplasat astăzi castelul „Baba Vida”. Diametrul fundațiilor ajungea la 20 de metri, turnurile de mari dimensiuni servind și ca unități militare. Distanța dintre cele două turnuri vecine aflate de-a lungul peretelui sudic depășește standardul de 60 m, care este dublul distanței coperite prin tragerea cu arcul. Baza peretelui este dublă față de

---

²⁰ http://old.vidin.bg/?page_id=687&lang=en

standard, fiind de 4,3 m, cea a suprastructurii este de 2,7m, fiind realizată din piatră tăiată, lipită cu mortar alb, cu brâuri formate din trei rânduri de cărămizi.²¹

Vechea Bononia (I-VI d. Hr.) a fost o parte integrantă a graniței Dunării. În timpul invaziei avare din perioada 586-587, multe orașe antice au fost distruse, Bononia devenind principalul oraș al zonei de nord-vest din Bulgaria.

Nu există date suficiente despre dezvoltarea economică a orașului în antichitate. În afară de agricultura caracteristică, creșterea animalelor și viticultura, s-au dezvoltat evident meșteșugurile și sculptura: s-au găsit fragmente de decor arhitectural bogat, sculpturi, produse din bronz și ceramică.

Cucerirea peninsulei balcanice de către slavi a început la mijlocul secolului 6 d. Hr. La mijlocul secolului al X-lea, terenurile de nord-vest erau deja în mâinile slavilor așa-numitului grup "bulgar" (sau "dac"). Locația convenabilă a orașului și posibilitatea de apărare au dus la apariția unui oraș numit Budin (după 1002 - Bdin). Acesta, împreună cu pământul din împrejurimi, a devenit parte a statului lui Khan Asparuh încă de la crearea să la sfârșitul secolului al VII-lea. În Evul Mediu, moștenirea culturală romană este păstrată sub forma unei cetăți și așezări construite peste așezări romane și antice mai vechi. Vechea Bononia și-a continuat existența sub denumirea de „Bdin”. Cetatea medievală a fost construită pe fundațiile cetății romane, fiind opera constructorilor bulgari. Primele lucrări au fost realizate la sfârșitul primului regat bulgar. În primul stat bulgar a fost centrul unui district administrativ și sediul unui episcop independent, asigurând o defensivă puternică în fața atacurilor bizantine în anul 1003. Este singura cetate ce datează din perioada celui de-al doilea stat bulgar conservată aproape întregime. În forma actuală este un pătrat cu colțuri amplasat în exterior. Cetatea, cunoscută sub numele de „Baba Vida” este formată din două inele, dintre care cel interior este mai înalt, ce cuprinde turnuri, iar partea de jos este mai joasă și întărită de două turnuri. În jurul fortăreței a fost excavat un șanț adânc și lat. Cetatea a devenit monument de patrimoniu încă de la începutul secolului al XX-lea.

În secolele XVII-XVIII, Imperiul Otoman a întărit Vidinul, transformându-l într-o cetate inaccesibilă. Cetatea a fost proiectată de Gesar Mustafa, un inginer maghiar sau austriac. Cetatea are formă de arc, datorită utilizării avantajelor reprezentate de vecinătatea Dunării. Distanța dintre bastioane este de 200-250 m.

În secolul al IX-lea, Budin era centrul uneia dintre cele zece regiuni bulgare. Conducătorul său din a doua jumătate a secolului al zecelea a fost Samuel, care mai târziu a devenit rege (între anii 997-1014). La sfârșitul secolului al X-lea, conducătorii din

---

²¹ *** *Database of Old Architectural Buildings from Vidin District*, Association for Tourism Promotion, Vidin, 2018, p. 8

Bdin au început construcția de fortificații noi. A fost demarată și construcția "Baba Vida". În 1002, împăratul bizantin Vasilii al II-lea a reușit să captureze orașul după opt luni de asediu. Bdin a fost eliberat de sub dominația bizantină la începutul revoltei (1185-1187), condusă de Assan și Peter.

Vidinul a jucat un rol important în conflictul bulgaro-maghiar (1257-1272). Principii ruși Rostislav Mikhailovici și Jacob Svetoslav au condus-o ca vasali maghiari. Cetatea a fost recuperată de țarul Ivan Stratsimir cu ajutorul lui Vlaicu Vodă.

În a doua jumătate a secolului al XIV-lea, Bdin a devenit capitala Regatului țarului Ivan Sratsimir. Ambiția domnitorului a fost aceea de a da strălucire capitalei sale. Au fost construite numeroase biserici și mănăstiri, unde s-a dezvoltat o activitate culturală bogată. Multe documente din acea vreme arată că Vidin este unul dintre cele mai aglomerate porturi de pe Dunăre. În jurul anului 1280 orașul a devenit centrul dominionului lui Despot Shishman, ai cărui descendenți au reușit să vină la tronul din Turnovo.

În 1397, sultanul Bayazid a cucerit orașul, însă conducerea acestuia a fost încredințată lui Constantin fiul țarului Ivan Sratsimir care a efectuat această demnitate ca vasal otoman până în anul 1412, 1413 sau 1421 (diferențele se datorează opiniilor diferite ale istoricilor).

Orașul și-a păstrat importanța sub dominația turcilor otomani, fiind cel mai mare oraș al Imperiului Otoman din regiunea Dunării de Jos între secolele XV-XVII, precum și un centru comercial și de afaceri plin de viață. Din secolul al XVIII-lea a devenit un oraș de graniță al Imperiului Otoman. Accentul activităților s-a transferat asupra rolului militar și de apărare, ceea ce a afectat în mod semnificativ activitățile economice și comerciale ale orașului.

În perioada Renașterii se observă noi abordări în arhitectura orașului. Sunt construite numeroase biserici creștine și case în stil renascentist. Nu se poate vorbi despre un stil propriu, în condițiile unor influențe străine puternice. Se constată atracția către cultura occidentală din punct de vedere arhitectural, observându-se influențele arhitecturii austriece din această perioadă. Dunărea s-a dovedit a fi principala legătură a Vidinului cu Occidentul. Influența otomană nu a dispărut, reamarcându-se numeroase elemente de arhitectură orientală. Construcțiile și facilitățile militare au fost utilizate de turci care le-au reconstruit și modernizat în concordanță cu cerințele timpului.

Vidinul a fost condus de Osman Pazvantoglu (1793-1807), care s-a separat de guvernul central. Moscheea lui Pazvantoglu este o clădire masivă, construită din piatră, acoperită cu o cupolă. A fost declarată obiect de patrimoniu în anii 1927 și 1964, iar din 1975 a fost declarată valoare culturală de arhitectură și construcție de importanță națională.

Sinagoga evreiască are forma regulată a unei basilici, cu un pronaos, galerii și patru turnuri. A fost construită în anul 1894 cu sprijinul financiare al comercianților evrei. Inițial a fost clasificată drept clădire de patrimoniu de importanță locală, însă din anul 1975 a fost reclasificată, fiind considerată de valoare națională.

În completarea valorii impresionante a edificiilor religioase, patrimoniul arhitectural este completat și de clădirile publice precum *Conacul Turcesc*, *Cazarma în formă de cruce*, *Oficiul poștal turcesc etc.*

În secolul al XIX-lea a crescut ideea de eliberare națională a bulgarilor. Răscoalele erau permanente, iar punctul culminant a fost constituit de răscoala țăranilor din anul 1850. La răscoală au participat aproximativ 16 000- 17 000 de persoane, fiind cea mai mare revoltă bulgară din istorie.

În secolul al XVII-lea primul așezământ religios a fost construit pe o structură de lemn numită „Sfântul Mucenic Dimitar Solunski”. Ulterior a fost înființată Mitropolia Vidinului, desprinsă din Patriarhia Constantinopolului. La data de 9 decembrie 1884 s-a decis construcția unei noi biserici, iar în 1889 vechea biserică a fost distrusă. Pe data de 26 octombrie 1900 a avut loc prima liturghie în Catedrala „Sfântul Mucenic Dimitar Solunski”. În anul 1926 s-a finalizat pictura interioară. În zilele de 3 și 4 octombrie aici a fost consacrată oficial de către Neofit, Mitropolitul Vidinului. Aceasta este a doua catedrală, ca mărime, din Bulgaria, după catedrala „Sf. Alexander Nevski” din Sofia. Catedrala Sf. Mucenic Dimitar Solunski a fost declarată clădire de patrimoniu de importanță națională din anul 1975, iar din anul 1989 spațiul verde înconjurător a fost declarat bunuri de patrimoniu.²²

În zona orașului vechi, numit „Micul Jerusalem”, au fost construite deopotrivă temple care au reprezentat minoritățile etnice ce au conviețuit în acest oraș: creștine, o moschee și o sinagogă. O altă biserică semnificativă a fost construită în anul 1926, cu hramul „Sf. Nicolay”. Astăzi biserica cu același nume este o componentă a complexului clădirilor de pe lângă Palatul Episcopilor din Vidin și găzduiește o expoziție muzeală. O structură similară are și biserica „Sf. Petka” care a fost declarată monument cultural de importanță locală în anul 1926 și 1964.

Eforturile de eliberare au fost completate de lupta pentru obținerea independenței Bisericii. Acest deziderat a fost realizat în anul 1868, iar mitropolitul Antim a fost ales în anul 1872 drept primul conducător al Bisericii Bulgare. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea populația orașului era cuprinsă între 25 000-30 000 de locuitori. Eliberarea orașului Vidin de sub dominația străină s-a realizat pe data de 25.III / 6.IV. 1878.

---

²² *** *Database of Old Architectural Buildings from Vidin District*, Association for Tourism Promotion, Vidin, 2018, p. 11

Schimbările produse în societatea bulgară de după eliberare au fost datorate numeroaselor transformări, războaie, schimbărilor politice și ideologice. Fiecare perioadă a marcat și influențat patrimoniul cultural al orașului. S-au dezvoltat relațiile economice cu Europa, iar o bună parte dintre tineri au fost educați la universități prestigioase din vestul continentului. Cultura occidentală și-a făcut simțită prezența în societatea bulgară. Arhitectura a fost influențată, la rândul ei, de stilurile și ideile occidentale. Dezvoltarea culturală a orașului Vidin este influențată de ideile și curentele europene. Arhitectura rezidențială și publică capătă note pregnant europene schimbându-se aspectul oriental al orașului.

Primii arhitecți care au sosit în oraș au fost absolvenți ai unor universități din vest. Printre cei care și-au pus amprenta asupra arhitecturii orașului se numără: Nikola Neshov, Meyer Aladzhemov, Toma Varhota, Kosta Nikolov, Iliya Popov și inginerii Dimitar Zahariev, Todor Kozhuharov. Însă cea mai mare contribuție la dezvoltarea arhitecturii orașului au avut-o doi arhitecți: Toma Varhota și Nikola Neshov. Aceștia s-au remarcat prin exemplele de arhitectură elegantă realizată atât în oraș cât și în țară. Din păcate o bună parte din clădirile realizate de ei au fost înlocuite cu unele realizate după modelul totalitar. Câteva dintre realizările arhitecturale păstrate sunt: Teatrul Vidin, Galeria de Artă, Palatul Metropolei din Vidin, Școala Diocezană de Economie, Mausoleul lui Antim I și altele.

De exemplu, clădirea Teatrului din Vidin, construită în anul 1891, a însemnat o premieră pentru Bulgaria. Aceasta a fost prima clădire din țară construită cu această destinație. Structura construcției prevede o scenă mare, un loc pentru orchestră, parter, loji și galerii, ceea ce subliniază influența occidentală. În 1893 inginerul șef al orașului, Carl Machas, a refăcut designul clădirii, care este încă operațională, fiind singurul teatru din Vidin. Alături de teatru și la un an după acesta a fost construit un club militar pe fundațiile unei porți. Construcția avea 1100 m², fiind opera lui Karl Schirek. Această clădire a servit drept club militar până în anul 1963 când a fost transformată în galerie de artă. Palatul Metropolitan din Vidin este o altă clădire impresionantă. Construcția a fost finalizată în anul 1924, fiind în funcție și astăzi. Proiectul clădirii a fost realizat de arhitectul Igor Kalbus, iar șeful de șantier a fost arhitectul Trendafil Trendafilov. În vecinătatea acestei construcții se află Școala Diocezană de Economie, construită în anul 1926 ca o clădire de forma rectangulară cu o singură protuberanță pe terasă. Are cek mai mare salon de ceremonii, de 500 m² de formă semicirculară și cu un balcon. Tavanul este turnat și acoperit cu o cornișă dințată. Celelalte încăperi au fost proiectate pentru a fi birouri sau săli de clasă. Intrarea în clădire este străjuită de două perechi de coloane corintice. Timp de mai mulți ani clădirea a fost școală de croitorie, iar după aceea a devenit Casa Pionierilor. După 1989 clădirea a fost goală. În prezent este reabilitată ca bancă și sediul

unei Universități ce va funcționa în viitor în Vidin. În prezent aici funcționează un centru pentru persoane cu dizabilități.

Regimul totalitar care s-a instalat în Bulgaria după al doilea război mondial a generat o serie de schimbări în arhitectura orașului. Conceptele arhitecturale au fost circumscrise unor tendințe comune care dau în prezent stilul mediului urban. Totuși, elementele arhitecturale de patrimoniu se află în partea centrală a orașului, în jurul lor construindu-se clădirile orașului contemporan. Apeciem că acestea au jucat rolul de catalizator în construcția și dezvoltarea orașului. Specificul unitar al unor edificii provenite din timpuri diferite și care au îndeplinit funcții diferite definește stilul arhitectural unic și greu de explicat al orașului Vidin.²³

După eliberarea Bulgariei, Vidinul s-a dezvoltat relativ încet și nu a devenit un important centru industrial. Încercările la o industrializare oarecum forțată au dat rezultate bune pe termen scurt, însă majoritatea companiilor nu au reușit să se adapteze condițiilor economiei de piață liberă. Acesta poate fi efectul intervenției externe asupra dinamicii naturale a orașului: concentrarea organizării și administrării orașului către îndeplinirea și întărirea funcției militare a redus potențialul economic și comercial al locuitorilor. În timp, capacitatea de dezvoltare a acestor funcții este afectată de factori interni și externi: pe de o parte lipsa resursei umane și intereselor economic și comercial, așa cum se observă în Vidinul de astăzi, iar pe de altă parte competiția națională și internațională economică și comercială, derulată în aria productivității și profitabilității maxime. Astfel, crearea unei clase antreprenoriale locale este dificilă în contextul unei libertăți de mișcare extreme și atractivității altor zone, mult mai dinamice și adaptate la cerințele lumii contemporane.

2.3. Confluențe istorice

Așezarea geografică a determinat numeroase contacte cu reverberații istorice între localitățile de pe ambele maluri ale Dunării. Vidinul, aflat sub influențe diferite de-a lungul spectaculoasei sale istorii, apare menționat în surse istorice românești, dintre care se detașează, în cea mai mare măsură, debutul Războiului de Independență al României: prima lovitură de tun, care anunța intrarea României în război împotriva Turciei otomane, s-a tras spre Vidin de către artileria armatei române instalate la Calafat.

Din păcate pentru cele două comunități, amplasarea pe maluri diferite ale Dunării a însemnat și plasarea celor două regiuni administrative în arealuri culturale, politice, religioase și economice diferite: Vidinul a fost pentru mulți ani un bastion al dominației

---

²³ *** *Database of Old Architectural Buildings from Vidin District*, Association for Tourism Promotion, Vidin, 2018, p. 13

otomane în Europa, în timp ce Dunărea a delimitat zona de influență otomană, dintre teritoriile ocupate și dominate din toate punctele de vedere și zona de influență, de zona de suzeranitate, necontrolată în totalitate politic și cultural de imperiul otoman, influența fiind redusă în nenumărate cazuri la colectarea unor taxe și impozite din țările române fără o intervenție semnificativă în celelalte domenii ale vieții social economice. De-a lungul istoriei, nu de puține ori valahii s-au aflat în război cu turcii, refuzând plata birurilor și supunerea față de aceștia.

În lucrarea *România, țară de hotar între creștini și turci*, James Noyes, medic chirurg în armata otomană a oferit referințe remarcabile cu privire la demarcația culturală, religioasă și militară constituită de-a lungul Dunării.²⁴ Experiența unui american provenit din primele generații de pionieri este relevantă pentru a înțelege dintr-o perspectivă obiectivă modul în care cele două zone, România și Bulgaria, erau percepute de către occidentalii fascinați de orient, a cărui graniță cu occidentul era considerată a fi la est de Viena. Deschiderea imperului otoman față de lumea occidentală a facilitat astfel de experiențe, având de-a face cu o elită turcă occidentalizată, care conducea o societate medievală dominată de precepte religioase. Războiul Crimeii, o conflagrație cu impact continental, a generat o formă nouă de turism pentru cei fascinați de cultura orientală: turismul de război, în care medici, intelectuali, militari, artiști, diplomați sau aventurieri au călătorit în slujba puterilor implicate în conflict și au reținut aspecte ale relațiilor internaționale ale timpului din perspectiva unor observatori obiectivi, fără interes în rescrierea istoriei și evenimentelor timpului. Această caracteristică a jumătății secolului al XIX-lea s-a manifestat și în țările române: Vasile Alexandri, unul dintre marii oameni de cultură români, a fost martor la asediul Sevastopolului.

Într-un astfel de context, zonele afectate de conflict au fost menționate în numeroase referințe istorice și bibliografice, concretizate în numeroase forme de publicare: de la simple articole și note informative din ziarurile occidentale, până la publicații de anvergură, cărți de călătorie sau volume monografice. Toate acestea au apărut pe fondul unei propagande intense desfășurată de cercurile intelectuale și studențești românești în saloanele și cancelariile occidentale privitoare la cauza națională a românilor.

James Oscar Noyes a elaborat prima lucrare despre spațiul românesc bazată pe experiența orientală a unui absolvent la Harvard. În anul 1857 a trimis la tipar memorialul din Orient, prin care definește România drept hotarul dintre cele două religii și culturi: creștinismul și islamul. Această delimitare realizată de către un intelectual occidental relevă că de-a lungul Dunării exista granița naturală dintre cele două lumi, extinzând

---

²⁴ Noyes James (2016) *România, țară de hotar între creștini și turci*, Editura Humanitas

oarecum granițele culturii occidentale dinspre vecinătatea Vienei spre est până la granițele naturale ale României, devenită brusc o zonă de lupte diplomatice ale marilor puteri europene și de delimitare a spațiilor de apartenență culturală și religioasă.

Călătorul american amintește despre descrierea oferită de însoțitorul său, Reșid Efendi, privitoare la evenimentele istorice generate de războiul ruso-turc desfășurat în vecinătatea localității valahe *Cetate*. Pe aceste locuri armata turcă, condusă de Ahmed Pașa, a dat o lovitură puternică armatei ruse în timpul campaniei Calafatului (cel mai apropiat oraș românesc de Vidin). Încleștarea de forțe a fost fantastică datorită dorinței de victorie a ambelor tabere. Amintirile sângeroasei confruntări erau încă vii pe acel teritoriu, iar cruzimile războiului erau proaspete în mintea povestitorului. După această zonă a devenit vizibilă zona Vidinului caracterizat de fortificații și minarete, ca semn al dominației existente. Înaintarea pe Dunăre îi aducea pe călători în apropierea Calafatului, oraș renumit în timpul respectiv prin fortificațiile devenite celebre, care se întindeau pe o distanță de 6 000 de pași între două forturi amplasate în amonte și în aval de Vidin. Călătorul era impresionat de urmările războiului purtat pe tărâmul valah: deși cu trei luni înainte acest teritoriu fusese ocupat de 50 000 de soldați bine înarmați și susținuți de artilerie grea, în momentul vizitei lui Noyes zona părea la fel de părăsită ca și deșertul Saharei. Nu se observa prezența soldaților, iar întreg teritoriul, la fel ca și la Cetate, era presărat de trupurile celor căzuți în luptele intense care s-au dat de-a lungul bătăliei.

Legătura dintre cele două maluri ale Dunării se datora armatei turce și comportamentului soldaților turci. Datorită condițiilor vitrege de război nu mai puțin de 15 000 de soldați turci au murit de boală sau răni între zidurile Calafatului. Datorită atitudinii fataliste față de răni și tratamentele chirurgicale nu mai puțin de 50 000 de soldați turci nu au putut îndura campania de cucerire a Calafatului din perioada 1853-1854. Aceasta și datorită faptului că musulmanii nu acceptau intervențiile chirurgicale. Astfel, au fost pierdute mii de vieți datorită refuzului intervențiilor medicale. De exemplu, din 300 de răniți tratați la Vidin după bătălia de la Cetate au fost recuperați doar cinci.

Aspectul Vidinului din acea perioadă nu impresiona vizitatorii. Fiind capitală de pașalâc, avea un aspect oriental fiind locuit de 25 000 de locuitori. Impresia inițială a lui Noyes, de la depărtare, a fost de măreție care se diminuea pe măsura apropierii de acesta. Aspectul de unitate militară, supravegheată de santinele și străjuită de o linie continuă de unități de artilerie dovedeau interesul militar al turcilor față de această localitate. Vasele turcești din port aveau un aspect greoi asemănător cu cel al vaselor chinezești, semnalând și pe această cale că navigația pe Dunăre însemna trecerea dinspre Occidentul civilizată spre Orientul caracterizat de paradoxurile rezultate din confluențe culturale multiple.

Vizita în Vidin a fost dezamăgitoare pentru Noyes. Orașul era caracterizat de existența a numeroase minareturi, cimitire cu coloane frânte și atmosfera caracteristică unui oraș turcesc cufundat în mizerie și nepăsare.

Analiza lui Noyes, rezultată din vastele sale cunoștințe și a capacității de învățare și studiu relevă un adevăr valabil atât în perioada vizitei sale cât și în zilele noastre: evenimentele istorice sângeroase datorate năvălirilor barbare, deselor războaie și a calamităților naturale au făcut din Dunăre un inamic al națiilor care îi locuiau malurile. Se putea remarca încă din anul 1854 (anul trecerii lui Noyes prin zona) potențialul economic nefructificat de popoarele ce se aflau pe ambele maluri ale Dunării. Astfel, insulele aflate pe Dunăre erau nelocuite, deși în zona de influență occidentală acestea ar fi devenit mari centre comerciale. Pe malurile fluviului, acolo unde condițiile naturale erau favorabile dezvoltării unor activități economice semnificative ce puteau susține comunități dezvoltate și cu un nivel de trai superior, erau locuri pustii și comunități retrase și izolate de circuitul economic modern. Deși ambele maluri ale Dunării au prosperat în timpul ocupației romane, în anul 1854 acestea erau locuite de populații răsfirate de ciobani valahi și pescari sârbi. În această parte a Europei firul unui nobil fluviu, Dunărea, era simbolul disoluției și separării oamenilor și nu al cooperării economice și comerciale în spiritul bunăstării comune. Datorită dominației imperiale locuitorii de pe ambele maluri ale Dunării nu știau și nu puteau să conviețuiască pașnic și să colaboreze în îndeplinirea unor scopuri comune.

Mai târziu, în urma războiului ruso-turc din anii 1877-1878 s-a născut al treilea stat bulgar care a devenit independent în anul 1908. În afirmarea propriei identități Bulgaria independentă a adoptat treptat o atitudine militaristă, angajându-se conflicte cu vecinii. În cele două războaie mondiale s-a aliat de fiecare dată cu Germania, o țară fascinantă pentru conducătorii militariști bulgari, care au făcut ca în prima parte a secolului XX aceasta să se numească „Mica Prusie”.

Războiul de independență al României derulat alături de Rusia între anii 1877-1878 a însemnat operațiuni militare desfășurate pe teritoriul bulgar, concretizate în luptele pentru cucerirea redutelor Plevna, Grivița, Rahova și Smârdan. Sfârșitul războiului a consfințit independența României și apariția statului bulgar. Patrioții bulgari au găsit în România adăpost față de represiunea otomană, astfel încât idealurile lor de libertate și independență s-au putut perpetua în timp. În anul 1885 au existat demersuri prin care se dorea uniunea Bulgariei cu România. Patriotul bulgar Zaharia Stoianov, șeful delegației sosite la București pentru a pregăti o astfel de uniune aprecia ajutorul de care s-au bucurat refugiații bulgari din partea României, într-o perioadă întunecată din istoria Bulgariei, în care prigoana otomană îndreptată împotriva aspirațiilor legitime ale poporului bulgar atinge apogeul. România devenise în acea perioadă spațiul din care se auzeau

cele mai puternice voci favorabile eliberării Bulgariei. Deși această perioadă a fost urmată de conflictele naționaliste și de aspirațiile de afirmare a tânărului stat bulgar în spațiul european, ce a culminat cu războaie directe între cele două țări, după ieșirea din comunism considerăm că s-a deschis un nou drum în fața celor două națiuni.

Apartenența la Uniunea Europeană și alianța militară sub egida NATO deschid calea către identificarea elementelor comune și identificare a potențialului de dezvoltare comun cu scopul creșterii bunăstării pe ambele maluri ale Dunării. În momentul de față există o perspectivă nemaîntâlnită în tumultoasa istorie a popoarelor aflate de-a lungul Dunării de a se concentra pe dezvoltare economică și socială fără intervenția ostilă a unor puteri interesate de dominația militară și economică a acestei regiuni.

2.4. Lecțiile istoriei

Dimensiunea istorică nu poate fi ignorată în construcția unei strategii de cooperare între două țări care mărginesc ultima parte a unuia dintre cele mai importante fluvii europene. Prin recapitularea succintelor informații prezentate în acest material constatăm că evenimentele istorice tumultoase din acest spațiu geografic au presupus multiple schimbări și transformări ale compoziției etnice și influențelor culturale exercitate de-a lungul timpului. Istoria comună reține perioade de apropiere și depărtare dintre români și bulgari, de perioade în care cele două state au evoluat diferit și de faptul că Dunărea a fost de fapt granița reală între lumea europeanizată, creștină sau cel puțin cu aspirații culturale spre Europa modernă și spațiul dominat de imperiul otoman, conservator și reprezentativ pentru lumea orientală și islamism.

Astfel, prin raportare la regiunile ce fac obiectul acestui studiu (județul Dolj și districtul Vidin) constatăm că la nord de Dunăre au existat condiții propice formării unei elite naționale de cultură europeană, care, educată la marile școli europene, a devenit promotoarea unor idei privitoare la independența națională, eliminarea dominației străine, dezvoltarea națională etc. În cazul Bulgariei intervenția de multe ori brutală a otomanilor a avut rolul de a bloca perspectivele de dezvoltare și adaptare la curentele de gândire specifice Europei secolului al XIX-lea. Vidinul este un exemplu al intervenției imperiale: dominația exercitată prin inhibarea dezvoltării orașului din punct de vedere economic și social în favoarea dezvoltării capacităților militare aflate sub controlul strict al conducerii imperiale. Vidinul a devenit bază de operațiuni militare, având o istorie legată de potențialul militar strategic determinat de așezarea geografică.

Reformele de tip european au început mai devreme în România, datorate domnitorului Alexandru Ioan Cuza și continuate de dinastia Hohenzollern. Conducerea proprie a reușit introducerea unor reforme ce vizau modernizarea societății românești

chiar dacă țara se afla sub suzeranitate străină. Această libertate a facilitat și apariția unei elite proprii ce a devenit promotoarea intereselor politice și economice naționale datorită dezvoltării potențialului economic, social și intelectual.

Administrația străină a orașelor și zonelor din Bulgaria a inhibat formele de dezvoltare autohtone, iar inițiatorii unor curente de gândire și dezvoltare în interesul populației țării au fost reduși la tăcere prin intervenția administrației imperiale sau impunerea unui exil prelungit. Întreaga regiune a fost subordonată intereselor militare ale imperiului otoman.

Bombardamentele intense realizate de armata română la Calafat, Bechet și Corabia au marcat primul pas către eliberarea celor două popoare de sub dominația otomană.

În urma victoriei de la Plevna²⁵ armata română a primit misiunea de a elimina forțele otomane din nord-vestul Bulgariei, care puteau amenința flancul drept al armatei ruse. Trupele române din Corpul de vest, aflate sub conducerea generalului de brigadă Iuliu Dunca, au mărșăluit către Vidin în condiții climatice vitrege (-25 grade celsius pe drumuri troienite) și sub hărțuirea permanentă a cavaleriei otomane. În jurul Vidinului erau construite o serie de poziții pentru a se asigura legăturile cu exteriorul. În cetatea Vidinului se aflau 12 000 de soldați bine înarmați, conduși de generalul Izzet Pașa, un general priceput în arta războiului. Pregătirile de război ale otomanilor erau complete, existând suficient armament, muniție și alimente pentru o rezistență de lungă durată.

Armata română s-a concentrat inițial spre cucerirea centurii de fortificații din jurul Vidinului care făceau imposibilă cucerirea cetății datorită avantajelor strategice conferite. Atacul asupra fortificațiilor și pregătirea asaltului asupra Vidinului s-a realizat și cu sprijinul unităților de artilerie de la Calafat și Ciuperceni. După cucerirea fortificațiilor turcești artileria a bombardat neîncetat pozițiile otomane până pe data de 22 ianuarie când s-a încheiat un armistițiu ruso-turc. Pe 12 februarie 1878 trupele române au pătruns în Vidin, iar a doua zi în Belogradcik.

Alături de armata română au luptat și românii timoceni care s-au răsculat împotriva dominației otomane încă din anul 1876. Represiunea crudă a otomanilor a făcut ca 15 000 de locuitori din zona Timocului să se refugieze spre Serbia și România. Astfel, în perioada 1877-1878 alături de armata română au luptat și batalioane de români timoceni, dintre care mulți au fost copii și tineri. Între aceștia se aflau și un număr de 37 de fete care erau implicate în activități logistice, distribuind alimente, apă, muniție și sprijin pentru echipele de sanitari. Prima victimă din rândul acestora se numea Maritza, o fetiță de 12-14 ani care căra apă cu o găleată de lemn pentru trupele române. Monumentul închinat acesteia la

---

²⁵ https://ro.wikipedia.org/wiki/R%C4%83zboiul_de_Independen%C8%9B%C4%83_al_Rom%C3%A2niei

Smârdan a fost distrus în 1913 sau 1917 de către naționaliști bulgari. Ulterior, acest monument a fost refăcut la Calafat în anul 2001.

Elemente specifice ale unei moșteniri culturale și istorice comune se concentrează în evenimentele istorice care au afectat ambele populații. Războaiele duse pe teritoriile celor două țări de către puteri străine, de exemplu bătăliile dintre Rusia și Imperiul otoman din războiul Crimeii (1853-1856), bătăliile purtate de armata română pentru Războiul de Independență (1877-1878) pe teritoriul Bulgariei și includerea asediului Vidinului în istoriografia turistică.

Moștenirea culturală comună este o istorie a supraviețuirii celor două popoare aflate sub dominația diverselor puteri străine, în special cea a imperiului otoman. Reliefarea potențialului de dezvoltare pierdut datorită Dunării, înțelese ca element de demarcație și nu ca element de comuniune poate reprezenta o strategie de succes în dezvoltarea unui turism cultural și istoric bazat pe vestigiile istorice. De asemenea, ar fi utile elemente ale reconcilierii româno-bulgare, ca exemplu ale influenței europene asupra unei culturi generate de evenimente istorice bazate pe neîncredere și dominație.

3. Stilurile arhitectonice

Pe ambele maluri ale Dunării, atât în județul Dolj cât și în Vidin, există vestigii ale unor vechi civilizații. În ambele zone se pot constata influențe ale diferitelor epoci istorice și predominanța unor construcții care au servit nevoilor timpului.

Datorită contextelor istorice diferite constatăm că stilurile arhitectonice dintre cele două regiuni sunt relativ diferite, ceea ce favorizează varietatea traseelor turistice potențiale. De asemenea, exprimăm opinia că arhitectura specifică a unei regiuni sau localități este rezultatul confluențelor dintre diversele curente intelectuale și culturale ce au circulat într-o anumită epocă. Mai mult decât atât, arhitectura locului îngemănează nevoile funcționale ale unei comunități cu sentimentul de apartenență la un anumit spațiu cultural. În cazul României, arhitectura edificiilor înălțate după Războiul de Independență transmite, dincolo de orice considerații legate de nevoia de prestigiu social și de etalare a bogăției, dorința puternică a elitelor românești de a semnală apartenența culturală la spațiul european apusean. Rezultatul a fost apariția unor construcții moderne, realizate în diverse stiluri occidentale, în funcție de moda vremii și gusturile proprietarilor. Aspectul localităților românești a devenit din ce în ce mai european, iar administrațiile locale au căutat să modernizeze și sistematizeze orașele românești pe modelul celor occidentale.

Denumirea de „Micul Paris” atribuită capitalei țării București, relevă sistemul valoric european de la care se revendicau elitele timpului.

3.1. Arhitectura românească-județul Dolj

Pentru a prezenta principalele caracteristici ale arhitecturii românești, în care se încadrează și creațiile din județul Dolj, utilizăm lucrarea *Elitele și arhitectura rezidențială în tarile Române (sec. XIX-XX)*²⁶ realizată de Narcis Dorin Ion. Aspectul principal al acestei lucrări, valorificate printr-o teză de doctorat, se referă la legătura dintre monumentele arhitectonice și elitele locale care și-au pus amprenta, prin preferințele lor, asupra specificului național.

„Lucrarea *Elitele și arhitectura rezidențială în tarile Române (sec. XIX-XX)* își propune să prezinte un subiect mai puțin abordat până acum în istoriografia română: cel al fostelor reședinte boierești din România, clădiri care au început să apară în spațiul nostru încă din secolul al XVI-lea și care au cunoscut perioada de maxima înflorire în cel de-al XIX-lea veac. De la primele exemplare de arhitectură civilă care se mai pastrează astăzi în forma lor originală - și exemplele cele mai elocvente sunt curtea boierească de la Golești sau palatele brâncovenești de la Potlogi și Mogosoaia - și până la cladirile edificate în secolul al XIX-lea în stil eclectic, toate aceste clădiri demonstrează, în fond, europenitatea noastră.

În special din a doua jumătate a veacului XIX, elita politică și aristocrația românească a încercat - și a și reușit - o racordare la modelele de civilizație europeană, aceasta fiind o perioadă fastă în care reprezentanții marilor familii boierești și-au construit pe proprietățile lor de la țară palate și conace ce imitau, în general, stilurile arhitectonice la moda în Occidentul acelor vremuri. S-au ridicat astfel sute de conace boieresti, cele din Moldova imitând stilul neoclasic, foarte des întâlnit în Rusia țărilor, în timp ce cladirile din Muntenia s-au inspirat de la modelele occidentale, majoritatea comandatarilor făcându-și studiile în Apus, unde au putut admira marile reședinte nobiliare și fastul vieții desfășurate în ele. Franța a fost modelul cel mai des imitat, mulți arhitecți francezi realizând numeroase clădiri care au transformat Bucureștiul epocii - pe buna dreptate - în „Micul Paris”, iar domeniile de la țară s-au îmbogățit și ele cu clădiri realizate în stil eclectic francez, după proiectele aceluiași arhitecți occidentali. Un cunoscător în materie, el însuși mare aristocrat, Constantin Argetoianu, nota în *Memoriile* sale că „evoluția și modernizarea protipendadei bucureștene se savârșise deja și oamenii cu dare de mână își organizaseră traiul și casele după normele și moda Parisului.”

---

²⁶ Narcis Dorin Ion (2010), *Elitele și arhitectura rezidențială în tarile Române (sec. XIX-XX)*, disponibilă la adresa <http://www.zf.ro/ziarul-de-duminica/contributii-elitele-si-arhitectura-rezidentiala-i-arhitecti-artisti-si-decoratori-5385560/>

Momentul de start al modificării mentalității constructive a poporului român se referă la momentul păcii de la Kuciuk-Kainargi din anul 1774. Desființarea monopolului turcesc și intensificarea legăturilor comerciale, politice și culturale cu Rusia și țările apusene a oferit elitelor românești formate din boierime noi stiluri de viață.

Alături de încadrarea în curente europene referitoare la ideea de confort erau inserate și dorința elitelor de a-și etala poziția socială și bogăția la care se adăuga dorința de a se prezenta contemporanilor și generațiilor viitoare gradul de cunoaștere și aprecierilor elementelor de cultură occidentală în special cea franceză. Astfel, în multe cazuri avem de-a face cu stiluri compozite de arhitectură în care cei care au finanțat aceste construcții au căutat să cuprindă toate elementele caracteristice ale locurilor vizitate sau frecventate de ei în Europa timpului, gândind această paradigmă drept mesaje pentru viitor și un semn al depărtării de absolutismul arhitectural impus în condițiile influenței otomane.

Analiza stilurilor arhitecturale relevă că preferințele pentru anumite stiluri se datorează influențelor culturale existente într-o anumită societate într-o anumită epocă. Mai mult, prin arhitectura utilizată putem observa existența unor forme de rezistență culturală în condițiile aparției unor forțe militare superioare. Amplasarea județului Dolj la granița uriașului imperiu otoman, aflat, ca întreaga Valahie, sub influența economică și militară a imperiului a determinat comportamente adaptative specifice.

În țările ocupate, influența imperială a fost directă și represivă: construcțiile erau realizate după prescripțiile cuceritorilor, care mergeau până la reguli ce priveau inclusiv lăcașele de cult (de exemplu, nu puteau depăși înălțimea unui călăreț pe cal). În schimb, în cazul unei țări aflate sub suzeranitatea imperiului, au fost suportate dominația politică și costurile economice presupuse de acestea, însă educația și formarea tinerelor generații s-a realizat în țări europene, dintre care Franța se detașează în preferințele românilor. Din acest punct de vedere constatăm că preferințele de organizare statală, de sistematizare a orașelor, de cooptare a specialiștilor, de educație a tinerilor și de construcție a edificiilor private și publice sunt orientate către afinitățile spirituale.

Datorită evenimentelor istorice care au blocat sau încetinit dezvoltarea educației și școlilor proprii de arhitectură și artă s-a realizat un melanj datorat împrumuturilor culturale din lumea occidentală. Acestea au fost supuse încercărilor de adaptare la specificul românesc, rezultând amestecuri inovative specifice. Conform celor mai cunoscute definiții, arhitectura este știința construirii și proiectării unor clădiri după anumite proporții și reguli, în funcție de utilitatea lor.

Arta și arhitectura europeană reprezintă un domeniu special din mai multe puncte de vedere. În primul rând, datorită faptului că reprezintă o categorie de surse cu o subiectivitate asumată. Arta redă impresii ale autorului asupra subiectului pe care îl

tratează, în conformitate cu convențiile epocii în care activează acesta. Aceste convenții stau la baza înțelegerii de către privitor a operei artistice.

Arhitectura reprezintă un caz aparte în cadrul artelor. Dacă pictura este o artă care adesea are o relație specială cu privitorul (de regulă, tabloul se află în locuința posesorului sau pe simezele unui muzeu, sculptura și mai ales arhitectura au un alt impact asupra privitorului. În primul rând, arhitectura este cea mai publică dintre artele majore. Construcțiile sunt menite, dincolo de funcționalitatea lor clară de spațiu locuibil, să spună ceva despre cel ce a construit-o sau care locuiește în ea. Fiind un mesaj public prin excelență, arhitectura este, poate, mai pătrunsă de ideologie decât alte forme de expresie artistică. Dar și aici, definiția îngustă a arhitecturii (cunoașterea necesară ridicării unei construcții care să folosească scopului său, anume acela de a adăposti pe om și invențiile sale) nu este suficientă. Mai trebuie să adăugăm că aceasta se realizează, la fel ca și pictura, în conformitate cu normele estetice și (în plus față de alte arte) tehnice ale epocii, ambele aplicate spațiului public.

Arta reprezintă efortul creativ orientat spre individualism. Artistul este considerat artist fiindcă produce ceva nou, interpretează și transpune în formă sau imagine un motiv sau o idee altminteri decât contemporanii săi. Chiar și în cazul monumentelor, fie ele castele sau biserici, arhitectul respectă reguli precise (o biserică, de pildă, nu poate fi construită oricum, ci trebuie să respecte reguli precise de ordonare a spațiului), dar identificarea limitelor libertății pe care o are, a echilibrului pe care îl poate găsi între regulă stabilită și inovație transformă activitatea sa constructivă într-un act de creație artistică. În consecință, orice efort de a clasifica și ordona acțiuni care prin definiție sunt individuale, originale și opuse clasificării trebuie înțeles ca fiind relativ. Caracteristicile arhitecturale ale perioadei medievale sunt următoarele:

1. Arta rămâne un instrument politic sau cel puțin de afirmare publică a unor poziții ideologice sau a unor pretenții. De aceea arta rămâne și în epoca medievală mai degrabă apanajul nobilimii și a clerului. Doar spre sfârșitul perioadei apare un nou comanditar de opere de artă, atât minoră cât și majoră. Orașenimea profită de relansarea economică adusă de încheierea migrațiilor și de deschiderea apetitului nobilimii pentru produse de lux, de cele mai multe ori aduse din Orient, declanșat de către cruciade, pentru a deveni un actor politic semnificativ. După afirmarea autonomiei spațiului urban odată cu lupta pentru comună și afirmarea rolului ei ca sprijin al regalității, burghezia va căuta să sublinieze și în plan artistic noua sa poziție. Chiar dacă forma clasică a acestei poziții față de artă este mai clar manifestat începând cu Renașterea, începuturile pot fi plasate în perioada de sfârșit a epocii medievale și la debutul Renașterii. De altfel, la un moment dat în evoluția lumii europene, orașele, mai ales cele cu rețele comerciale extinse, se întreceau în a construi catedrale cât mai înalte. Catedrala devine, astfel, nu numai un semn al fervorii creștine ci și un simbol al succesului comunității urbane.

2. Religia joacă un rol fundamental, dar nu exclusiv, în arta epocii. Alături de aceasta, reprezentările aulice domină inventarul iconografic al epocii. Cu toate acestea, există suficient situații în care lumea cotidiană se insinuează în motivistica epocii și oferă teme, subiecte și inspirație pentru artist. Dovada cea mai bună o constituie catedralele, pe șantierele cărora majoritatea lucrătorilor aveau o origine modestă. Adesea, aceste detalii se constituie într-o narațiune care combină povețele biblice cu exemple din viața cotidiană care întruchipează aceste pilde.
3. Aspectele tehnologice sunt la fel de importante. Dacă stilul romanic reprezintă rezultatul sărăcirii tehnologice de la sfârșitul antichității, stilul gotic, de exemplu, profită de o serie de invenții. Apariția sistemului rigid de înjugare a animalelor de tracțiune, de pildă, a permis transportarea blocurilor mari de piatră fasonate pe șantierele de construcție sau transportul pieselor de lemn necesare. La fel, rozaceele catedralelor sunt și rezultatul evoluției tehnicilor de turnare a sticlei. Durata lungă a construcțiilor și inovațiile tehnice explică de ce o serie de comunități de mici amploare (cel puțin la scara actuală) au putut să ridice construcții extrem de ample.

3.2. Arhitectura specifică a județului Dolj.

Radiografia clădirilor de patrimoniu din județul Dolj

Analiza clădirilor selectate evidențiază că cele mai reprezentative clădiri ale județului Dolj sunt de obicei de inspirație arhitecturală franceză, renașcentiste, baroc, rococo, romantice, academist franceze, art nouveau, art deco, neoclasice, eclecticice, neoromânești etc. Nu au fost uitate nici stilurile brâncovenesc și clasic românesc și pot fi observate în anumite cazuri influențe bizantine.

Denumirea de *Stil brâncovenesc sau de artă brâncovenească* caracterizează istoriografia română de arhitectură și arte plastice în Țara Românească din timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu (1688-1714). Deoarece această epocă a influențat în mod hotărâtor evoluțiile de mai târziu, termenul se folosește prin extensie și pentru a descrie operele de artă din vremea primilor domnitori din familia Mavrocordat, până către 1730.

În această epocă, domnitori ca Șerban Cantacuzino, Constantin Brâncoveanu, Nicolae Mavrocordat, mitropoliți ca Varlaam, Theodosie, Antim Ivireanu, episcopi ca Ștefan Mitrofan, stareți ca arhimandritul Ioan de Hurezi, Ilarion de Cozia și erudiți ca frații Greceanu, Radu Popescu, Constantin Cantacuzino realizează în același timp o amplă operă de reactualizare a tradiției bizantine. La curtea domnească a avut loc o adevărată Renaștere bizantină.

Stilul brâncovenesc reprezintă un sincretism între tradițiile artistice locale, valahe, bizantine, influențe orientale și forme occidentale, ale Renașterii, cum ar fi școala italiană.

Stilul arhitectural brâncovenesc este recunoscut astăzi că fiind “primul stil românesc”. Principalele caracteristici ale stilului sunt: elementele de piatră prelucrată artistic; relieful accentuat prin tehnică „a jour” atât în sculptarea pietrei, cât și în prelucrarea artistică a lemnului, predomină motivele vegetale: acantul, vrejuri, struguri, floarea soarelui.²⁷

În încercările de a contura un stil arhitectural modern și național, începând din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, Ion Mincu și urmașii săi au căutat să creeze un stil specific românesc inspirat din arhitectura tradițională. Acest demers s-a dovedit a fi anevoios datorită necorelării formelor vechi, tradiționale cu cerințele actuale ale arhitecturii moderne. Dezvoltarea orașelor și localităților românești nu mai presupuneau limitările medievale ale construcțiilor, relativ simple și cu un regim de înălțime destul de redus. Astfel, stilul neoromânesc s-a prestat foarte bine construcției unor vile, școli, cule cu dimensiuni maxime cât ale unui palat brâncovenesc. Clădirile înalte, de mari dimensiuni, construite din beton armat, cu parter înalt, cu unul sau mai multe etaje, realizate după modele Art Nouveau sau Jugendstil, permiteau combinarea diferitelor tipuri de decorațiuni, dintre care cele tradiționale își regăseau locul și utilitatea cu siguranță.

Curentul *Art Nouveau* reprezintă stilul francez de la 1900, care descria toate formele de artă de la granița secolelor XIX-XX. Este o chintesență a vervei intelectuale și spiritului franțuzesc, impunând în arhitectura publică decorațiunea veselă, dinamică și deschisă, indiferent dacă era vorba despre cafenele, restaurante, hoteluri, teatre, cazinouri etc.

Art Nouveau (arta nouă) a depășit rapid granițele Franței. Mișcarea a avut două centre principale de iradiere: orașele Paris și Nancy. Primul a polarizat și difuzat arta franceză și nu numai, în timp ce la Nancy s-a creat o adevrată școală de arhitectură, mobilier și decorațiuni.

Trăsăturile generale ale acestui curent arhitectural și artistic se regăsește în liniile curbe elegant caligrafiate, cu un repertoriu formal inspirat cu precădere din lumea vegetală și cu tendințe proprii simbolismului. Ultima trăsătură este aproape nelipsită în toate formele de expresie Art Nouveau. Animatorul principal al artei 1900 a fost Siegfried Bing, implicat într-o anumită măsură în dezvoltarea și difuzarea ei. Chiar denumirea curentului vine de la denumirea companiei sale, iar pavilionul din cadrul expoziției universale de la Paris a purtat acest nume, ceea ce l-a încoronat drept animator al acestui curent artistic.

---

²⁷ Arhitect Madalina Berindei, <http://www.dezvoltatorimobiliar.ro/blog/arhitectura/stilul-brancovenesc-primul-stil-romanesc-de-arhitectura>

Însă cel mai important reprezentant al arhitecturii pariziene 1900 a fost lyonezul Hector Guimard care a ornat atât castelul Beranger cât și stațiile de metrou din Paris cu motive ale unor flori de metal, sticlă opalescentă și lumină.

Alți arhitecți importanți ai acestui curent au fost Jules Lavirotte, Jean Baptiste Larrivé etc.

Stilul Art Déco, ce se regăsește la numeroase clădiri de patrimoniu din Craiova începutului secolului al XX-lea, este o mișcare decorativistă, cunoscută și sub numele de „Stil 1925”, ce a cuprins între 1910-1930 în Europa și SUA un mare număr de ramuri, de la arhitectură la mobilier, până la modă și spectacole. Stilul Art Déco se situează între finele artei 1900 și perioada afirmării puritarismului geometric, epurat de orice ornamentație, de tip Bauhaus sau Le Corbusier. El reprezintă de fapt o ultimă formă de supraviețuire a artei 1900, dispusă pe două direcții principale, profund contradictorii. Prima continuă la un nivel superior tendințele funcționaliste, de expresie geometrică, pe liniile școlii de arhitectură de la Viena sau a celei de la Glasgow, suferind totodată influențele cubismului. Această orientarea a fost ilustrată cu deosebire în Franța, în lucrările arhitecților și decoratorilor Pierre Chareau, René Herbst, Marcel Dufresne sau Francis Dourdain, cât și în cele ale bijutierilor și aurarilor Raymond Templier și Jean Puiforçat etc. A doua direcție, a însemnat, în ultimă analiză, un fel de travesti cubist al stilului floral 1900. Ea a fost foarte plastic formulată în manifestul expoziției din 1925 „...un obiect util trebuie să fie decorat...”. Exacerbarea acestei tendințe a creat o decorație încărcată cu motive greoaie și ieșit din scară-flori colțuroase sau fructe uriașe de piatră, așezate direct pe structura arhitecturii sau obiectului. Se foloseau esențe exotice sau, în general, materiale pretențioase, lucitoare și multă aurărie falsă, în lucrările unor decoratori ca Louis Sue, Andre Mare, Paul Follot, Edgar Brandt sau Emile Jacques Ruhlmann. Principalele izvoare ale stilului s-au aflat la Viena, atât în arhitectura și decorația elvilor lui Otto Wagner cât și, mai ales, în activitatea Atelierelor vieneze pe care Giulia Veronesi le socotea „absolut centrul real și simbolic al mișcării”. Sursele germane au influențat la rândul lor arhitectura, decorația, grafica publicitară și design-ul epocii, aducând în atenție spiritul aplicativ german. Încă din anul 1898 se publicase la München prima revistă de specialitate, numită „Dekorative Kunst”, care era editată și la Paris sub denumirea „L'Art Décoratif”. Muzeul de arte aplicate din Hamburg a organizat, încă din 1894, prima revistă internațională de afișe, iar la Berlin a apărut în 1910 „Das Plakat”, prima revistă de afiș din Europa. Expoziția de arhitectură, arte aplicate și industriale, decorație, etc., deschisă la Köln în 1914 de organizația Deutscher Werkbund.

Din procesul de afirmare al stilului românesc nu poate fi eliminat rolul Franței, care constituie principala sursă de inspirație pentru arhitecții care au creat clădirile monumentale ce au devenit simboluri ale identității culturale a Craiovei sau județului Dolj.

Într-o scurtă radiografie a clădirilor de patrimoniu din județul Dolj constatăm că acestea se împart în funcție de următoarele criterii: vechime, destinație, funcțiile îndeplinite și epoca istorică.

În funcție de primul criteriu constatăm că vechimea vestigiilor descoperite pe teritoriul acestui județ este foarte mare, datând din neolitic și epoca bronzului. În funcție de vechime constatăm că monumentele cele mai vechi, date din secolul al XV-lea, sunt lăcașuri de cult, ceea ce sugerează că Biserica era centrul cultural în jurul căruia gravita viața socială a comunităților doljene. Într-o zonă afectată de invazii frecvente, de impunerea unor reguli străine și de mișcarea permanentă a populației în spațiul geografic, singurele elemente de stabilitate erau edificiile religioase, biserici și mănăstiri, cele care ofereau sprijin și identitate comunităților păstorite.

Începând cu anii 1600 se adaugă și alte monumente, vestigii ale existenței unei elite românești în vremea respectivă: conace, cule, ansambluri ale curților boierești, reședințe ale banilor craioveni. Monumentele moștenite relevă că alături de Biserică, marile familii boierești, care au oferit atât bani ai Craiovei cât și domnitori ai întregii Muntenii, au contribuit la construirea identității culturale a zonei.

După anul 1700 se multiplică locuințele ce aparțineau vechilor familii boierești, lăcașele de cult cu valoare culturală, dar și cele ce aparțin unor comercianți, negustori, secții industriale, precum fosta fabrică Hoffenschranz (1877) etc., ceea ce semnifică dezvoltarea societății românești și stabilizarea populației în comunități.

După obținerea independenței dezvoltarea județului și în special a orașului Craiova se regăsește în construcții rezidențiale și urbanistice ce urmau direcția de dezvoltare națională, acompaniate de lucrări edilitare și construcții destinate funcționării instituțiilor naționale, specifice unei țări independente. Astfel, în anul 1880 apare o construcție emblematică a Craiovei: Palatul de Justiție, astăzi Universitatea din Craiova. Aceasta a fost extinsă în anii 1930 și 1970. În anul 1888 a fost construită clădirea Băncii Naționale a României- filiala Dolj, în anul 1893 a fost finalizată construcția Școlii Normale de Băieți, astăzi Facultatea de Mecanică a Universității din Craiova, urmată în anii 1894-1895 de Liceul Carol I. În perioada 1898-1907 a fost ridicat Palatul Jean Mihail, care găzduiește astăzi Muzeul de Artă, construcție monumentală prin arhitectură, dimensiuni și calitatea execuției. Astăzi un parcurs turistic în Municipiul Craiova este de neconceput fără vizita la Muzeul de Artă, clădire construită în stilul academismului francez și stilul eclectic european. În anul 1902 apare se construiește Școala Obedeanu, după demolarea clădirilor vechi ce datau din perioada 177-1753. Investițiile în educație tinerelor generații, ceea ce demonstrează creșterea populației tinere și a familiilor ce puteau susține costurile presupuse de educație. Astfel, Școala Centrală de Fete, devenită astăzi Muzeul Olteniei, a fost edificată în 1905. Sistemul instituțional s-a dezvoltat între anii 1912-1913 prin

construcția Palatului Administrativ, astăzi Prefectura județului, construită în stil neoromânesc, după planurile arhitectului Petre Antonescu și promovat de Ion Mincu, marele arhitect român inițiator a stilului neoromânesc. Constructorul italian Giovanni Battista Peressutti, de al cărui nume sunt legate numeroase construcții monumentale ale orașului Craiova, a fost desemnat să construiască acest edificiu. Un alt edificiu instituțional este reprezentat de Palatul Banca Comerțului, care astăzi găzduiește Primăria Craiova, construită în același stil neoromânesc, ce oferă identitate construcțiilor de interes local și național, dovedind vitalitatea spiritului românesc în contextul libertății de exprimare. Precizăm că stilul neoromânesc reprezintă efortul intelectual al arhitecților români de a insera tezaurul istoric și arhitectural românesc în arhitectura modernă a timpului. Planurile inițiale ale Băncii Comerțului aparțin chiar lui Ion Mincu, inițiatorul stilului. Moartea sa timpurie (1912) a determinat transferul sarcinilor sale către Constantin Lotzu, unul dintre arhitecții cu o viziune apropiată de a lui Ion Mincu. Construcția edificiului a fost încredințată aceluși constructor italian Giovanni Battista Peressutti, alături de întreprinderea de construcții a italianului Carlo Dalla Barba.

Modernizarea orașului și dezvoltarea unei elite locale, fie urmașa vechii boierimi, fie formată de latifundiari, comercianți sau industriașii locului se observă prin numeroasele construcții monumentale realizate începând cu primii ani ai secolului al XX-lea. Astfel, între anii 1900-1903 s-a construit Hotelul și Casinoul „Minerva”, într-un stil oriental, cu influențe maure și arabe (singura clădire din această perioadă cu o astfel de arhitectură). În anul 1903 a fost construită și Hala alimentară din Craiova, ceea ce sugerează că dezvoltarea orașului a generat o populație citadină veritabilă, semnificativă din punct de vedere numeric, ce avea nevoie de spații comerciale permanente de aprovizionare cu produse alimentare. În perioada 1910-1927 creșterea economică a orașului a fost evidențiată de construcția Atelierelor Brătășanu.

Rezidențele elitelor timpului au fost reprezentate de Casa Gheorghe Chițu, Casa Geblescu, Casa Otetelișanu, Casa Ionesc în secolul XIX, Casa Mirică (1898), Casa Schina (1898), Casa Dianu (1900-1905), construită după moda europeană a timpului, în stilul *Art nouveau*, Casa Carianopol (1900-1905), Casa Vorvoreanu (1905), construit în stil compozit și renașcentist francez, Casa Ștefan Popescu (1907), Casa Maru (1911), Casa Ghizdăvescu (1911-1912), Casa Mărăscu (1912), Casa Puiu Pleșia (1915), astăzi Curtea de Conturi a județului Dolj, construită în stil eclectic de predominantă neoclasică la fațadă și neobaroc la interior. În anul 1918 a fost finalizată Casa Jianu, construită pe fundații din secolul XVIII. La începutul secolului XX au apărut în peisajul rezidențial al Craiovei casele aparținând familiilor Celăreanu, Borcea, Năiculescu, Barbu Drugă, Poenaru, Vineff, Traian Nicolescu, Mendel, Vulcănescu, Vernescu, în stil neoromânesc,

Alături de Craiova se instalează pe harta edificiilor monumentale și Calafatul, unde între anii 1904-1907 se construiește Palatul Marincu, într- combinație inspirată a stilurilor baroc și rococo, devenit astăzi Muzeul de Artă și Etnografie, proiectat de celebrul arhitect Paul Gottereau, căruia i se datorează și construcția altor clădiri monument ale României de azi: Palatul Regal din București, Biblioteca Centrală Universitară, Casa CEC de pe Calea Victoriei și Palatul Jean Mihail din Craiova.

Perioada comunismului a însemnat un regres arhitectural. Eliminarea brutală a elitelor românești și instalarea instituțiilor comuniste în clădirile vechilor elite a determinat o regres al eforturilor arhitecturale. Edificiile proiectate în această perioadă au fost circumscrise funcționalismului etatist și regulilor limitative impuse de rigiditatea ideologică a egalitarismului forțat.

Cartierele muncitorești construite pe întreg cuprinsul țării sunt de inspirație străină spiritului românesc conturat sub influența curentelor arhitecturale apusene care s-au concretizat în stilul neoromânesc. Astfel, filonul identitar construit după câștigarea independenței naționale a fost redus la multiplicarea unor capacități locative utilitariste, cu dotări minime și fără identitate culturală. Cenușii orașelor postcomuniste este dovada imposibilității exprimării propriilor viziuni ale arhitecților. Orașele românești sunt rezultatul industrializării forțate și migrației forțate a populației rurale către mediul urban. Majoritatea orașelor românești nu și-au dezvoltat funcțiile urbane specifice astfel că aspectul monoindustrial și rezidența de tip „dormitor” a modificat aspectul inițial al orașelor și a determinat apariția unor cartiere de blocuri din beton standardizate, fără identitate, pe model sovietic.

Actualmente bună parte a clădirilor de patrimoniu din județul Dolj sunt în paragină, expuse litigiilor referitoare la drepturile de proprietate și și-au pierdut caracterul de embleme ale identității comunitare și eventualele funcții sociale pe care clădirile de patrimoniu le pot îndeplini într-o comunitate. Pe cale de consecință potențialul acestor clădiri este neexploatat sau imposibil de exploatat prin neintegrarea în circuite cultural-turistice.

Având în vedere situația actuală și clădirile de patrimoniu reținute în acest studiu prezentăm o radiografie a acestora:

1. Casa Băniei, este renovată și nu are nevoie de lucrări de întreținere urgente sau imediate. Este cea mai veche clădire civilă din Craiova. Inițial Casele bănești au fost construite de Barbu Craiovescu, primul fiu al lui „Neagoe de la Craiova”, întemeitorul familiei Craioveștilor. Au fost refăcute de către Matei Basarab (1632-1654) care a patronat o școală artistică, fără de care "explozia" brâncovenească nu ar fi fost posibilă. Casa Băniei este reconstruită în 1699 în timpul domniei lui

Constantin Brâncoveanu (1688-1714), descendent și el al Craioveștilor, în stil brâncovenesc, asemănător palatelor Mogoșoaia și Potlogi și mănăstirii Hurez. Este construită pe trei nivele, cu pivnițe boltite din cărămidă, acoperite de calote sferice pe arce și bolți semicilindrice. Parterul și etajul au încăperi largi, cu cerdac specific stilului brâncovenesc, sub formă de foișor la sud și loggie deasupra intrării la nord. Din construcția originală se păstrează doar pivnițele cu bolți de cărămidă și doi stâlpi ai pridvorului²⁸.

2. Palatul Banca Comerțului- Primăria Craiova, se află în litigiu privitor la drepturile de proprietate. Clădirea are nevoie de reparații pentru trei ani, însă problemele privitoare la drepturile de proprietate blochează orice posibilitate de accesare a oricărui tip de finanțare. Banca Comerțului a fost înființată în anul 1897 sub formă de Societate Cooperativă de Credit, de către Constantin Neamțu, fiind cunoscută sub numele de „Banca Costică Neamțu” sau „Cloșca de aur” a negustorilor. În anul 1906 arhitectul Ion Mincu a proiectat Palatul „Banca Comerțului”, fiind una dintre clădirile emblematice care a înzestrat arhitectura românească modernă cu viziunea originală a stilului Neoromânesc. Concepția îndrăznească, face parte din eforturile de afirmare a unei arhitecturi moderne și în același timp inspirate din tradițiile românești, la începutul secolului XX. Soluția estetică a plasticii fațadelor propusă de Ion Mincu îmbină caracterele specifice casei țărănești cu pridvor, stâlpi și arcatură cu elemente decorative ale ceramicii policrome smălțuite, făcând astfel legătura cu soluțiile arhitecturii religioase medievale românești. Plastica arhitecturală exterioară este în stil eclectic, cu elemente de stil neoromânesc²⁹. Exteriorul este fragmentat în module arhitecturale funcționale, cu arcade și bolți. Acoperișul supraînălțat la colțuri cu turnuri semisferice, are ornamente cu stâlpi și lucarne ogivale, după model romantic.
3. Palatul Administrativ din Craiova-Prefectura Dolj. Are nevoie de reparații, pentru care se încearcă accesarea unor finanțări încă din anul 2009. Este construit între anii 1907-1913 după planurile arhitecturale ale lui Petre Antonescu, cel care a formulat o concepție bazată pe rigorile clasice tradiționale și pe asimilarea principiilor susținute de profesorul său, Ion Mincu. Deschis curentelor moderne, Petre Antonescu a formulat sinteze în care s-au regăsit cele mai multe tendințe ale arhitecturii contemporane lui. Situat în centrul orașului, terenul pe care se ridică clădirea asigură edificiului o poziție dominantă sub aspectul integrării lui monumentale în profilul general al orașului. Constructorul desemnat să efectueze lucrările a fost cunoscutul Giovanni Batista Peressutti, unul dintre constructorii

---

²⁸ Magda Buce Răduț – *Trecutul în Craiova de astăzi*, editura Aius, Craiova, 2017, pag. 18

²⁹ Adriana Botez-Crainic – *Arta românească modern și contemporană*, editura Sigma, București, 2000, pag.18

celebri ai timpului prieten al arhitectului din perioada studiilor efectuate la Padova. Palatul a fost construit pe un plan simetric, axat pe verticala turnului central al intrării principale, ca o amintire – potrivit aprecierilor lui Petre Antonescu – a vechilor clădiri ce formau, în mijlocul cetății Banilor, un ansamblu monumental dominat de turnurile de la Casa Băniei, catedrala Sf. Dumitru, Madona Dudu, etc. Arhitectura palatului este inspirată de vechile clădiri monumentale ale țării. Are dimensiuni monumentale, fiind construit din piatră, cărămidă și beton armat, în stil neoromânesc, dispus în forma literei „E”. Fațadele principale și cele opuse lor, orientate spre sud și nord, sunt destul de retrase. În axa acestor două principale laturi ale construcției se află și intrările principale, iar la mijlocul fațadelor laterale se află intrările secundare³⁰.

4. Casa Gogu Vorvoreanu. S-au rezolvat litigiile privitoare la drepturile de proprietate, iar clădirea, aflată în proprietatea Mitropoliei Olteniei, a intrat într-un amplu proces de restaurare pentru păstrarea măreției de odinioară. A fost construit între anii 1905-1910 după planurile arhitectului Dimitrie Maimarolu, un reprezentant de seamă al *eclectismului*. În cazul casei Gogu Vorvoreanu, a fost realizată o simbioză inspirată între stilul renașcentist și neobarocul francez. Elementele neoclasice au fost îmbinate într-un context de morfologie barocă și Roccoco.
5. Casa Nicoale Romanescu- Casa universitarilor. A fost renovată între anii 1996-1997. Se află în proprietatea Universității din Craiova. Ca toate proiectele ce poartă semnătura sa, Casa Romanescu este impresionantă și plină de savoare, realizată într-o manieră elegantă specifică stilului Beaux-Arts. Ea a fost extinsă și decorată în 1903, în stil neoclasic, cu influențe ale barocului francez și austriac. Îmbină așadar elemente de eclectism de factură clasică franceză, romantism, rococo, cu tendințe neoromânești și cu elemente moderne de concepție 1900, atât în compoziția de ansamblu, cât și în rezolvarea decorației, bogat reprezentată, impresionând prin armonie și eleganță³¹. Lucrarea a fost realizată în antepriza lui C. Reschovsky. Aspectul somptuos al clădirii se impune de la intrare, unde gangul cu arcadă prezintă influențe ale stilului gotic. Impresionează poarta masivă din lemn de stejar în partea dreapta, usa de stejar ce se deschide în holul de onoare al parterului din care pleacă scara monumentală. Clădirea este impunătoare cu subsol, parter, etaj 1 și mansardă cu camere pentru personalul de serviciu. Holurile și camerele au lambriuri, oglinzi încastrate, pereții decorați cu stucaturi aurite sau policrome³². Grădina și curtea interioară a casei au fost amenajate în

---

³⁰ Petre Antonescu – *Clădiri, construcții, proiecte și studii*, Editura Tehnică, București, 1963, pag. 46

³¹ Sidonia Teodorescu – *Mari arhitecți bucureșteni. Ion D. Berindey*, Editura Vremea, București, 2014

³² Magda Buce Răduț – *Op.cit.*, pag. 112

1892 de peisagistul Knaechtel unul dintre colaboratorii casei regale, după modelul parcurilor vieneze .

6. Casa Gheorghe Bibescu nu este amenințată de litigii juridice, fiind într-o stare bună. *În perioada în care Gheorghe Bibescu a fost domn al Țării Românești (1842-1848), fratele acestuia Iancu Bibescu, numit cărmoitor al Craiovei și inspector al întregii Valahii Mici³³, cumpără terenuri de la vecinii săi, între care îl regăsim și pe serdarul Chintescu, apoi construiește o reședință rafinată din punct de vedere arhitectonic, înconjurată de sere și pavilioane de relaxare.³⁴ Casa are o istorie tumultuoasă, iar apogeul prezentării publice se datorează primarului N. Romanescu. Arhitectul peisagist Edouard Redond ajutat de Emil Pinard au elaborat un proiect de amenajare a parcului în care fost cuprins și „palatul Bibescu”. Acest proiect a fost unic în Europa la timpul respectiv.*
7. Palatul Jean Mihail a fost restaurat între anii 2009-2015, la inițiativa Consiliului Județean Dolj. Se află într-o stare bună și reprezintă o emblemă a Municipiului Craiova fiind un obiectiv de interes național. Construit în stilul academismului francez, cu elemente aparținătoare barocului târziu, palatul beneficiază de o foarte elegantă soluție plastică și constructivă utilizată de către arhitect la realizarea fațadei. Plastica exterioară este de factură eclectică, cu ornamente neobaroce iar sistemul de acoperiș fragmentat este preluat de modelul castelelor Renașterii franceze.

Ținuta monumentală și dimensiunile grandioase ale întregului ansamblu amintesc spectacolul european spre care se îndreptau viziunea și orgoliile românilor la începutul secolului XX³⁵. Supravegherea construcției a fost încredințată arhitectului italian Constantino Cichi, materialele folosite la amenajarea sa fiind de o calitate excepțională (scara de onoare din marmura de Carrara și coloane în stil ionic, candelabru din sticlă de Murano, oglinzi venețiene, pereți tapisați cu mătase de Lyon, stucatură aurită, plafoane și cartușe pictate, luminatoare cu vitralii, plafoane din lemn sculptat, lambriuri și parchet de calitate superioară, mobilier stil, etc)³⁶. Palatul Mihail este construit pe trei nivele³⁷, cu 36 de încăperi. Demisolul cuprindea încăperile anexe și ale personalului, parterul cu saloane deschise spre holul de primire, iar la etaj accesul se face pe o scară din marmură de Carrara, cu

---

³³ *Vestitorul românesc*, București, nr.73, 287-288

³⁴ A.N.R., Fondul Ministerul de Interne – Divizia comunală, dosar 17/1853, fila 5

³⁵ Adriana Botez-Crainic – *Op. cit.*, pag. 13

³⁶ <http://www.monumenteoltenia.ro/palatul-jean-mihail-craiova/>

³⁷ Magda Buce Răduț – *Op.cit.*, pag. 154

balustradă și ornamente din fier, întreaga feronerie fiind realizată la Viena în stilul Art Nouveau³⁸. Din anul 1954 a devenit Muzeul de Artă al Craiovei.

În prezent, Palatul Jean Mihail combină două trăsături semnificative: clădirea în sine este o operă de artă, unică în oraș și în țară, iar destinația acesteia îi conferă calitatea de gazdă a artei de cel mai înalt nivel: sculptura lui Brâncuși, sculptorul unic al României, este prezentă prin operele *Cap de copil*, *Domnișoara Pogany*, *Ecorșeu*, *Orgoliu*, *Sărutul*, *Scaun de colțar*, *Tors*, *Vitelius*. Valoarea operelor brâncușiene este inestimabilă, iar prețurile foarte mari la care se vând sculpturile sale pe piețele internaționale sunt doar rezultatul unor convenții comerciale necuprinzând nici pe departe profunzimea și mesajul artistic.

În acest așezământ de cultură sunt găzduite atât expoziții permanente cât și temporare. Patrimoniul actual al muzeului depășește 8000 de lucrări, dintre care se detașează picturile lui Theodor Aman, Nicolae Grigorescu, Nicolae Tonitza, Ștefan Luchian, Gheorghe Petrașcu, Theodor Pallady, Eustațiu Stoenescu, Ion Țuculescu, Gheorghe Anghel, Dimitrie Paciurea. De asemenea, de-a lungul întregului an sunt găzduite evenimente culturale de prim rang pentru mișcarea culturală. Considerăm că orice vizită a Municipiului Craiova și orice itinerar turistic trebuie să includă cu prioritate Muzeul de Artă Craiova. Acest edificiu nu este emblematic doar pentru Municipiul Craiova, ci și pentru întreaga cultură românească.

8. Casa Dianu a constituit obiectul unui litigiu privind drepturile de proprietate, însă din anul 2013 a trecut în proprietatea Consiliului Județean Dolj, fiind administrată de Biblioteca Alexandru și Aristia Aman. Se află într-o stare de degradare care o ține în afara circuitului public, însă va fi renovată și va găzdui un Muzeu al Cărții și Exilului Românesc. Amplasată în zona centrală și istorică, pe un teren de 1297 mp, este declarată clădire de patrimoniu și inclusă în Lista monumentelor istorice/2010, la poziția 102. Structura de rezistență a fost realizată din zidărie portantă de cărămidă presată, subsolul are ferestre amplasate deasupra cotei trotuarului de protecție. Intrarea principală prezintă un șir de trepte exterioare, acoperite de o marchiză, și unul de trepte interioare care dau într-un vestibul ce asigură accesul și la demisolul clădirii. La interior, casa impresionează prin tavane pictate, stucaturi elegante, candelabre grațioase și sobe decorate, acoperite de faianță colorată. Ușile de lemn sculptat cu geamuri gravate în atelierele din București ale lui August Zwölfer, principalul autor al vitraliilor de la castelul Peleş, care a înființat prima fabrică de oglinzi din România, trei astfel de piese originale

---

³⁸ *Ibidem*, pag. 153

fiind încă păstrate în casa Dianu³⁹. După naționalizare în 1955, ca o farsă istorică, aici a funcționat până în 2008 Școala de Artă și Meserii "Cornetti", legătura între cele două familii fiind puternică, Elena Cornetti i-a lăsat moștenire prin testament suma de 10.000 lei finei sale Simoneta Dianu⁴⁰.

9. Casa Vernescu necesită lucrări de renovare. Aspectul exterior este degradat, tencuiala lipsind de pe suprafețe mari. Proprietate a dr. Dumitru Vernescu, una din figurile reprezentative ale lumii medicale din România în prima parte a secolului al XX-lea, casa are un regim de înălțime cu trei niveluri (demisol, parter și mansardă) și o curte interioară ce înconjoară casa, închisă cu un gard de ciment și fier (spre stradă). La exterior se remarcă ornamentația din cărămidă aparentă, decorațiunile din jurul ferestrelor și al cornișelor, tencuielile decorative cu literele D și V intricate, acoperișul de tablă cu ferestre și luminatoare și coșuri din cărămidă sau balconul de pe fațada vestică. Tocăria ușilor și a ferestrelor este de lemn. Fațadele vizibile (vestică, estică și sudică) sunt degradate, tencuiala lipsind pe suprafețe mari⁴¹.
10. Casa Stoilov-Bolintineanu este în prezent sediu de bancă, fiind întreținută în mod corespunzător. A fost locuință particulară a generalului Simion Stoilov, al cărui bust operă a sculptorului Frederic Storck, este deasemenea monument istoric înfățișându-l eroul din războiul de independență în uniformă de gală, purtând cu mândrie ordinele și medaliile care i-au fost acordate pentru actele de vitejie de pe câmpul de luptă⁴². Bustul și locuința se află în punctual intersecției mentalităților artistice europene și românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea, începutul și prima jumătate a secolului al XX-lea, perioadă în care pot fi urmărite traseele evoluției gândirii plastice și arhitecturale românești de la academism și neoclasicism la formele moderne de manifestare a gândirii europene, a mentalităților publicului și criticii de artă din țara noastră⁴³. Casa care face parte din șirul locuințelor familiilor craiovene bogate de pe Calea Unirii, are un regim de înălțime cu trei niveluri (subsol, parter și mansardă). La exterior se remarcă intrarea principală (de pe str. Săvinești), acoperită de marchiză, precum și decorațiunile și ancadramentele ferestrelor de pe fațada dinspre Calea Unirii⁴⁴. Arhitectura este o concepție clasică orășenească, prin proporția fațadelor, prin simplitate, prin simetria planului și fațadelor.

---

³⁹ <http://www.monumenteoltenia.ro/casa-dianu-str-24-ianuarie-craiova/>

⁴⁰ Radu Augustin, Victor Pârlac, Simina Radu-Bucurenci - *Școala de Artă „Cornetti“*, Editura Ars Docendi a Universității din București, București, 2001, pag. 23

⁴¹ <http://www.monumenteoltenia.ro/casa-vernescu-craiova/>

⁴² Mirela Marinescu – *Tezaurul lucrărilor de artă ale Craiovei* în *Gazeta de Sud*, Craiova, 16 noiembrie 2013

⁴³ Adriana Botez-Crainic – *Op.cit.*, pag.44

⁴⁴ <http://www.monumenteoltenia.ro/casa-stoilov-bolintineanu>

11. Casa Ionel Pleșia, se află în proprietatea Ministerului Culturii și în administrarea Bibliotecii Naționale a României, prin filiala Omnia Craiova. Casa Ionel (Iancu) Pleșia este un monument de arhitectură de sfârșit de secol XIX din municipiul Craiova, situat în centrul istoric al orașului, str. Mihail Kogălniceanu , nr.21, lângă fostul Magazin Victoria. Casa Pleșia a fost ridicată de fiul lui Gheorghe Pleșa, liberalul latifundiar Ionel Pleșia, ulterior finanțator al echipei de fotbal FC Craiova, data construcției și numele arhitectului fiind controversate. Anumite surse consideră că a fost construită între anii 1890-1892 fiind opera arhitectului francez Albert Galleron, cel care a mai proiectat în România Ateneul Roman și Palatul Băncii Naționale a României din București, Casa Constantin Vălimărescu din Craiova, Palatul Dimitrie Ghika din Comănești și numeroase case boierești din București și din provincie⁴⁵. Din alte surse casele Ion G. Pleșea ar fi fost construite în 1905 după planurile arhitectului Iohan Goetz⁴⁶, în timp ce altele indică anii de construcție 1908-1911⁴⁷. Construită în stil eclectic, neoclasic, cu ornamente neobaroce în interior, clădirea își păstrează forma inițială, deși o parte din ornamentele exterioare au fost distruse, iar fațada, cu un portic încadrat de două coloane în stil corintic, este mutilată de montarea unei coloane de tablă pentru aerisire⁴⁸.

Casa Pleșia are un regim de înălțime pe 4 niveluri (subsol, parter, etaj și mansardă), cu un număr mare de încăperi și holuri, Vitraliile ferestrelor, realizate în spiritul școlii românești, au motive geometrice și florale, ușile de la intrare au geamuri din cristal, iar scara interioară și feronerie sunt în stil baroc⁴⁹.

12. Casa Vălimărescu, este sediu de bancă și a fost renovată complet în perioada 2004-2005. În condițiile evadării de sub un orientalism resimțit ca paralizant și apariția României moderne, admirația românilor pentru cultura franceză, ce anterior se manifestase doar de la distanță, poate fi materializată, astfel că, în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, cel mai important factor al influenței occidentale devine arhitectura. Drept urmare Constantin Vălimărescu apelează la celebrul arhitect francez Albert Galleron, care a mai proiectat în România Ateneul Roman și Palatul Băncii Naționale a României din București, Palatul Dimitrie Ghika din Comănești și numeroase case boierești din București și din provincie, pentru construirea unei luxoase reședințe private. Estetica Art Nouveau, specifică lucrărilor lui Galleron cu inconfundabilul ei air de Paris, imprimă construcției o tentă

---

⁴⁵ <http://www.monumenteoltenia.ro/casa-ionel-plezia-azi-biblioteca-omnia-filiala-bibliotecii-nationale/>

⁴⁶ Luchian C. Deaconu – *Craiova 1898-1916. Saltul la urbanismul modern*, Editura Sitech, Craiova, 2001, pag. 196

⁴⁷ Magda Buce Răduț – *Op.cit.*, pag. 147

⁴⁸ *Ibidem*

⁴⁹ <http://www.monumenteoltenia.ro/casa-ionel-plezia-azi-biblioteca-omnia-filiala-bibliotecii-nationale/>

hedonistă și vag decadentă⁵⁰. Albert Galleron a construit la fel ca în cazul vilelor din București, de factură eclectică, cu desfășurări monumentale, reluând teme predilecte în decoratie sau volum, dar repropoziționându-se astfel încât ele să devină valabile și la clădirile publice și la cele particulare⁵¹. Casa Constantin Vălimărescu impresionează prin arhitectura impunătoare, cu decorații bogate atât la interior, cât și la exterior. Interiorul încântă prin plafoanele tip școală franceză sec. al XVIII-lea, de care atârnă candelabre elegante; pereții cu stucaturi; uși sculptate cu geamuri gravate; sobe de faianță; mozaicuri; o scară interioară în spirală. La exterior se remarcă fațadele bogat ornate cu stucaturi, balcoanele și terasele; desenele pictate ale foișorului de lemn de la mansardă; ceasul solar⁵². Clădirea are patru niveluri (subsol, parter, etaj și mansardă), o intrare monumentală și o grădină spațioasă în front, aflată în vecinătatea Bisericii Catolice. A fost construită între anii 1880 – 1884 sub atenta supraveghere a doi renumiți antreprenori ai vremii, Dimitrie Nedelcu și Domenico Costa.

13. Casa Vrăbiescu se află într-o stare de degradare vizibilă, fiind abandonată de proprietar, o societate comercială din Craiova ce a efectuat lucrări neautorizate la clădire. După oprirea lucrărilor clădirea a rămas la nivel de patrimoniu. Tânărul arhitect doljean Duiliu Marcu a fost solicitat să transforme fațada unei locuințe vechi, într-una mai puțin banală. El a recurs la o arhitectură de inspirație clasică, atât în ceea ce privește compoziția fațadelor, cât și elementele de detaliu, făcând apel la un antablament decorat cu ove și denticule, încadrând fiecare fereastră cu un ancadrament profilat⁵³. Casa Vrăbiescu are un regim de înălțime cu trei niveluri (subsol, parter și etaj). Pe latura de nord se învecinează cu Casa Calețeanu, fațada estică este pe Calea Unirii (la stradă), iar cea vestică dă în Str. Gheorghe Doja. Intrarea principală în edificiu se face printr-un gang acoperit, închis cu porți de tablă, ce dă în curtea interioară⁵⁴.
14. Biserica Sfânta Treime se află în stare bună, fiind sub administrarea Mitropoliei Olteniei. Situată în centrul Craiovei, Biserica, „Sfânta Treime“ se impune în peisajul zonal din Piața Prefecturii printr-un antagonism perfect dintre arhitectura bisericii și stilul „art nouveau” al parcului din care face parte. Biserica a fost ctitorită de stolniceasa Dumitrana Știrbey, soția marelui stolnic Constantin Știrbey, fost caimacam al Craiovei în 1741 și mama vornicului Barbu Știrbei, părintele

---

⁵⁰ Mihaela Criticos, Ana-Maria Zahariade – *Modelul francez în arhitectura românească* în *Dilema veche*, nr.157, 9 februarie, 2007

⁵¹ Cristina Gabriela Popescu – *Albert Galleron- arhitectul Ateneului* în *Ziarul financiar*, București, 28 ianuarie, 2006

⁵² <http://www.monumenteoltenia.ro/casa-constantin-valimarescu/>

⁵³ Duiliu Marcu – *Arhitectură*, Editura Tehnică, București, 1960, pag. 29

⁵⁴ <http://www.monumenteoltenia.ro/casa-vrabiescu-craiova>

adoptiv al viitorului domn⁵⁵. Construcția începută în 1765 a fost terminată în 1768, remarcându-se prin stilul brâncovenesc, forma de cruce, turla zveltă de deasupra naosului și pridvorul cu colonade⁵⁶. Grav avariata de cutremurul din 11 ianuarie 1838 în urma căruia numai în Țara Românească s-au prăbușit 217 biserici, cele mai multe în Râmnicu Vâlcea și Craiova⁵⁷ a fost refăcută din temelie în anul 1840, de către viitorul domn Barbu Dimitrie Știrbei care a așezat o pisanie nouă, înfrumusețând-o cu tâmplă de lemn, zugrăvind-o din nou și dăruind-o cu noi odoare și podoabe⁵⁸.

15. Casa Chintescu se află într-o stare avansată de degradare. Contruită în stil neoromânesc, Casa Chintescu adăpostește bolți din cărămidă, sobe de epocă, încăperile decorate cu stucaturi, frize, scafe care o transformă într-o veritabilă bijuterie arhitectonică. În această casă a copilărit inginerul George Chintescu care a fost, de-a lungul a trei decenii, specialist la Institutul de Cercetări Alimentare din București, autor a nouă cărți de referință în domeniu. Până la retrocedare în această casă și-a avut sediul Direcția Județeană Poșta Română, care se pare a reușit să asigure o întreținere minimală, după retrocedare acest imobil de patrimoniu a intrat într-un proces de degradare vizibilă.
16. Casa N.I. Feraru găzduiește Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu Ploșor”, fiind în subordinea Academiei Române. Autorul proiectului este arhitectul Alfred Vincenz, fiu al profesorului de origine poloneză Edmond Vincenz de la Școala Comercială „Gheorghe Chițu”. Clădirea, construită în stilul academismului francez, are o suprafață de circa 720m² și este structurată pe patru nivele subsol, parter, etaj, mansardă⁵⁹. Acoperișul este mansardat, cu ornamentații și stucaturi interioare, bogat decorate iar pictura murală, precum și mobilierul și tapiseriile au fost executate de Francisc Trybalski. Casa Feraru a fost dotată cu sobe în stil renascentist, cu instalații sanitare realizate de Johann Laub și instalații de lumină realizate de inginerul Florea Iliescu⁶⁰. La exterior se remarcă cele două balcoane și ornamentația bogată, în special în partea superioară și la nivelul acoperișului cu luminatoare decorative. Clădirea a fost prevăzută de Alfred Vincenz cu subsol, parter, etaj, mansardă, două balcoane, hol intrare și hol interior cu scară în formă de spirală, luminat prin ferestre cu vitralii de epocă⁶¹.

---

⁵⁵ *Marea carte a Craiovei*, Editura Sitech, Craiova, 2007, pag. 512

⁵⁶ <http://www.monumenteoltenia.ro/ansamblul-bisericii-sfanta-treime-craiova/>

⁵⁷ Cristian Lascu – *Cutremurul cel mare* în *National Geographic Romania*, august 2005

⁵⁸ *Marea carte a Craiovei*, pag.512

⁵⁹ Mirela Marinescu – *Personalități din trecut: inginerul care a îmbogățit arhitectura Craiovei*, în *Gazeta de Sud*, Craiova, 24 ianuarie 2015

⁶⁰ <http://www.monumenteoltenia.ro/casa-feraru-craiova/>

⁶¹ <http://icsu.ro/istoric/>

17. Casa Barbu Drugă se află în proprietatea Consiliului Județean Dolj. Construită în stil Art Déco, de către firma italianului Giovanni Battista Peressutti, Peressutti & Dalla Barba, care a creat o adevărată școală de lucrări în construcții civile cu meșteri italieni de un înalt profesionalism, formând și mulți zidari sau dulgheri din rândul meseriașilor români, ea completează lista puținelor vestigii păstrate din vechea arhitectură urbană craioveană, diversă, original, elevată. - care a aparținut familiei Drugă. . Feroneria Art Déco, percepută la exterior ca factor practic și estetic determinant în aerarea masivității zidăriei, îmbracă cu grație deschiderile ferestrelor și ușilor. În același scop al creării efectelor de luminozitate și de aerare a spațiilor a fost folosită și sticla decorativă. La interior casa a avut mobilier stil al XVI-lea și multă argintărie spaniolă⁶², precum și opere de artă, majoritatea copii, cea mai reprezentativă fiind sculptura târzie în marmură de Carrara după Antonio Canova „Cele trei grații” dar și altele precum "Venus după baie", "Venus cu delfin", "Leul și șarpele" - bronz de artă, "Cupidon", "Mercur", "Bust al lui Platon", "Copil plângând", "Femeie nud", cinci vase de Sevres și trei picturi originale Rigolot „Amurgul” sau „Crepusculul”, de secol XIX, de origine franceză, picturile „Un portret de tânăr” și „Copac cu troiță” cu autori anonimi⁶³.
18. Casa Peressutti se află într-o stare relativ bună, nefiind nevoie de investiții majore. Numită Villa Lucilla în onoarea fiicei antreprenorului italian, care a locuit-o, tot aici petrecându-și se pare ultimii ani din viață și Giovanni Battista Peressutti⁶⁴, casa nu a fost ridicată de tată ca zestre pentru fiica sa, așa cum apare în unele surse⁶⁵. În anul 1925 casa a fost construită de firma de construcții Dalla Barba & Peressutti pentru soții Elisabeta și Gheorghe Popescu pentru suma de 1.000.000 de lei, ce urmau să fie plătiți în rate lunare progressive, neplata unei rate determinând creșterea dobânzii cu 20%, până la achitare⁶⁶. Construită în stil urban art nouveau, clădirea are trei nivele, parter, etaj și mansard, fiind acoperită cu tablă în bucăți rombice. Parterul avea cinci camere, decorate artistic, etajul șase camere și un coridor la fel de bogat ornamentate, iar mansarda trei camere. Întreg imobilul avea instalație de curent electric și sobe de teracotă în stil renașcentist.
19. Casa Jean Negulescu a fost cumpărată de persoane private de la moștenitorii de drept, fiind renovată, dar eliminându-se toate elementele care amintesc de ilustrul

---

⁶² Aldezir Marin – *Lupta pentru bunurile din Casa Barbu Drugă nu s-a încheiat* în *Gazeta de Sud*, Craiova, 10 august, 2015

⁶³ http://adevarul.ro/locale/craiova/craiova-muzeul-arta-pierdut-21-opere-1_50bd3ed37c42d5a663c8fc2a/index.html

⁶⁴ Mirela Marinescu – *Casele din centrul vechi al Craiovei- istorisiri din negura vremii* în *Gazeta de Sud*, Craiova, 3 octombrie, 2015

⁶⁵ *Ibidem*

⁶⁶ <https://craiovadeieri.wordpress.com/2017/12/07/vila-lucilla/>

său proprietar. Casa Jean Negulescu nu are în sine o valoare arhitectonică deosebită, fiind complet desfigurată și transformată într-o „mașină de locuit” potrivit celebrei expresii a lui Le Corbusier, de ultimele renovări. Casă de negustori înstăriți din prima jumătate a secolului XX, ea are însă o valoare simbolică pentru ceea ce înseamnă cultura română, deoarece aici s-a născut la 26 februarie 1900 și a copilărit singurul român care dispune de o stea pe Walk of Fame la Hollywood, fiind și primul român nominalizat pentru Oscar.

20. Casa Rusănescu se află în stare bună. Este un monument istoric de arhitectură de final de secol XIX, construit aproximativ între anii 1870-1900, situat la intersecția dintre Bd. Știrbei Vodă și Calea Unirii având o latură chiar pe strada Unirii, odinioară calea de promenadă a Craiovei. Din punct de vedere arhitectural clădirea aparține stilului eclectic practicat la sfârșitul secolului al XIX-lea, indentificându-se mai multe elemente – îndeosebi la interioare – ale stilului baroc târziu sau vienez și Art Deco⁶⁷. Concepută în spiritual îmbinării eclectice a elementelor neoclasice, Rococo și Baroc, primește inserția detaliilor ornamentale în împodobirea cu sculptură, fier forjat, vitraliu și pictură, conform concepției Art Deco. Impresionează la interior prin panouri decorative pe pereți și tavane, vopsite în ulei pe zid și ulei pe lemn la tâmplării, stucaturi în foiță aurită, dar și prin scara principală monumentală, executată din marmură, cu o balustradă deosebită din fier forjat. Deasupra sa se află un luminator, care a avut un vitraliu decorativ valoros, distrus la cutremurul din 1977 și înlocuit cu sticlă simplă⁶⁸. La exterior se remarcă paramentul bogat ornamentat în jurul intrărilor, al ferestrelor și al cornișelor, cu tencuieli decorative din mortar de ciment, balconul închis de deasupra intrării principale și acoperișul de tablă cu luminatoare⁶⁹.
21. Palatul Ramuri a fost modernizat între anii 2005-2012. Unul dintre reprezentanții străluciți ai școlii de arhitectură fondate de Ion Mincu, Constantin Iotzu a continuat linia neoromânească a arhitecturii masive, cu acoperișul generos în pante, a fațadelor cu ferestre decorate cu ancadrame, profiluri și frize ornamentale⁷⁰. Palatul Ramuri se remarcă prin fațada sa deosebit de elegantă, cu elemente ale stilului neo-românesc îmbrățișat de arhitectul Constantin Iotzu și fiind construit în anii 1920, așadar în timpul apogeului de dezvoltare a stilului național, al fazei sale mature, care s-a manifestat până la sfârșitul acelei decade, când noile mode arhitecturale internaționale Art Deco și moderniste vor induce o criză de expresie în neoromânesc, marcând faza sa târzie.

⁶⁷ <http://www.monumenteoltenia.ro/casa-rusanescu-craiova/>

⁶⁸ Laura Moțirliche – *Loc.cit.*

⁶⁹ <http://www.monumenteoltenia.ro/casa-rusanescu-craiova/>

⁷⁰ Adriana Botez-Crainic – *Op. cit.*, pag. 20

22. Școala Centrală de fete- Muzeul Olteniei a fost modernizată și consolidată între anii 2009-2012. Clădirea actuală a fost concepută la cererea Epitropiei Bisericii Madona Dudu cu destinația de școală. Edificiul Școlii „Madona Dudu” a fost construit după planurile arhitectului Francisc Billek, cel care a elaborat și proiectul Teatrului Național din Caracal și devizele inginerului șef al județului, Carol Litarczek, prezentate Primăriei Craiova la 12 iunie 1905. Construcția clădirii, realizată cu fonduri de la Primăria Craiova și de la Ministerul Învățământului și Cultelor, a fost încheiată în anul 1906 și inaugurată cu prilejul jubileului a 40 de ani de domnie a Regelui Carol I⁷¹. Elementele decorative sunt discrete, cu ancadramente la ferestrele parterului și coloane ce despart ferestre duble la etaj. Se regăsesc elemente decorative geometrizzate aplicate pe fațadă, cel de sub cornișă fiind o stea cu opt raze⁷². Fațada principală are un pridvor ce acoperă intrarea principală în clădire, deasupra căreia se remarcă ca o particularitate panoul cu plăci ceramice, la etaj cinci ferestre despărțite de patru coloane, legate deasupra prin arce ce se închid într-o sugestie de floare de crin, iar deasupra un șir de ocnite cu discuri ceramice⁷³. Acoperișul este tip șarpanta, cu schele din lemn și învelitoare de tiglă, întreg ansamblul amintind de culele oltenești, prin simplitate și masivitate.
23. Colegiul „Carol I”, se află într-o stare necorespunzătoare, necesitând reparații și consolidare. Actualul sediu a fost construit între anii 1893-1895 după proiectul arhitectului Thoma Dobrescu în stilul academismului francez – cu elemente neoclasice, cu rotundă principală mărginită de statui, ritmată prin coloane corintice. Colțul cu rotundă, pe două nivele, a fost supraînălțat, păstrându-se aspectul inițial, prin adăugarea unui nou etaj, între anii 1923-1927. Se remarcă lucarnele și luminatoarele din acoperișul elansat din dreptul celor două intrări, cornișa reliefată. Tot atunci au fost montate pardoseli din mozaic de marmură, o scară principală din piatră stuc și marmură artificială cu coloane cu capitelluri sculptate, iar interioarele au fost decorate cu frescă de pictorul Francisc Tribalski, pictură restaurată după cutremurul din 1977 și continuată cu Medalioanele Personalităților Liceului de pictorul Dumitru Budică⁷⁴. Mai sunt construite un stadion, o aripă nouă pentru internat, un bazin de înot, instalații sanitare moderne, ascensor și o librărie proprie.
24. Colegiul Național „Frații Buzești”, se află într-o stare corespunzătoare. Actuala clădire a fost începută în ziua de 16 noiembrie 1924, când ministrul Dr. C.

⁷¹ <http://www.monumenteoltenia.ro/scoala-centrala-de-fete-azi-muzeul-olteniei-craiova/>

⁷² <https://www.case-frumoase.ro/muzeul-regional-al-olteniei/>

⁷³ *Ibidem*

⁷⁴ Magda Buce-Rădut – *Op. cit.*, pag. 178

Angelescu, a semnat actul comemorativ și a pus piatra de fundament a edificiului școlii, pe fostul loc al familiei Haralambie la o sută de metri de Casa Băniei, reședința Marilor Bani ai Olteniei⁷⁵. În ceea ce privește construcția unele surse consideră ca ea s-a făcut după planurile arhitectului Mihai Mihalcea și ale inginerului Ștefan Băltăceanu⁷⁶, altele că autorii proiectului ar fi fost M. Mihalcea și N. Stănescu⁷⁷. Numitorul comun arhitectul Mihai Mihalcea (1887-1946), decorat cu Virtutea Aeronautică, Steaua și Coroana României, Crucea de război engleză. Constructori și antreprenori au fost societățile „Edilitatea” și „F. Bulfon”, după terminarea lucrărilor în 1929, suma cheltuită fiind de 16.000.000 de lei pentru „excelente condițiuni de soliditate, confort și estetică”⁷⁸. Clădirea liceului „Frații Buzești” construită în stil neoromânesc va deveni una reprezentativă pentru Craiova. Holurile mari, sălile de clasă spațioase, pe trei nivele, laboratoarele, internatul, etc. impuneau respect, asemeni inscripției de la intrare „Fiat lux”.

25. Colegiul „Elena Cuza”, spațiile școlare, internatul, cantina, sala de sport și sala de festivități au fost renovate în perioada 2009-2011. Clădirea „Colegiului Național Elena Cuza”, a fost construită după planurile arhitectului Nicolae Stănescu, frate cu bunicul poetului Nichita Stănescu, licențiat în drept și diplomat în arhitectură, arhitect-constructor și al edificiului Liceului „Sf. Sava” din București, inspector general al construcțiilor din Capitală. Clădirea „Colegiului Național Elena Cuza”, a fost construită după planurile arhitectului Nicolae Stănescu, frate cu bunicul poetului Nichita Stănescu, licențiat în drept și diplomat în arhitectură, arhitect-constructor și al edificiului Liceului „Sf. Sava” din București, inspector general al construcțiilor din Capitală. Imobilul reflectă tendințele generale manifestate în cadrul arhitecturii interbelice neoromânești, acompaniate de o estetică tot mai raționalistă a fațadelor. Este evidentă caracteristica de monumentalitate, concepția despre un stil neoromânesc „descotorosit” de podoabe, în care expresivitatea, ca și în cazul clădirii Colegiului Național „Frații Buzești”, nu este dată în primul rând de decorație, ci mai degrabă de utilizarea materialelor și de compoziția fațadelor.
26. Școala Otetelișanu, se află în administrarea Colegiului „Elena Cuza”, însă a fost revendicată de Mitropolia Olteniei care a și câștigat acest drept. În prezent litigiul este în desfășurare. Este o clădire de patrimoniu aflată în centrul orașului Craiova, în imediata apropiere a Liceului “Carol I”. Edificiul a adăpostit Școala de fete Lazaro-Otetelișanu, a doua școală din Craiova și prima școală centrală de fete din Țara Românească, o instituție de învățământ de prestigiu a cărei activitate s-a

---

⁷⁵ <http://vladimirrosulescu-istorie.blogspot.ro/2010/12/craiova-liceul-fratii-buzesti.html>

⁷⁶ Magda Buce Răduț – *Op. cit.*, pag. 180

⁷⁷ <http://vladimirrosulescu-istorie.blogspot.ro/2010/12/craiova-liceul-fratii-buzesti.html>

⁷⁸ Arhivele Olteniei, nr. 47-48, Craiova, ianuarie-aprilie 1930, pag. 90

continuat cu cea a actualului Colegiu Național "Elena Cuza"⁷⁹, fiind construită în stil neoclasic românesc.

27. Banca Națională a României- Filiala Dolj, a fost renovată în anul 2000, fiind într-o stare bună. Clădirea a fost construită în 3 etape, prima între anii 1887- 1888 când se edifică o clădire ce se remarcă prin stilul arhitectural specific sfârșitului de secol XIX, ce combină eclectismul european și neoclasicismul cu influențe Art Deco (stil neoclasic, baroc târziu și francez liber interpretat), construcție inițială în formă de I cu 2 niveluri (S, P, pod). A fost construită partea centrală cu cele două anexe laterale. Clădirea impresionantă, cu o suprafață desfășurată de aproximativ 1.500 de metri pătrați, avea în sălile de la parter, unde au avut inițial loc activități cu publicul, un luminator susținut pe structura de fontă încastrată în beton, iar holul central avea o înălțime de 7 metri.

28. Hotelul și casinoul „Minerva”, se prezintă într-o stare bună, fiind deschis publicului. Această clădire, proprietate a familiei Kirițescu⁸⁰, a fost construită între anii 1898 și 1903, după planurile arhitecților Thoma Dobrescu și craioveanului D. Nedelcu. Fiul al „mairabașei” (starostele meșterilor zidari și dulgheri din București) Dobre Nicolau, format la Școala de Arte Frumoase din Paris, arhitectul Thoma Dobrescu proiectase deja în Craiova mai multe clădiri, cea mai importantă fiind cea a Liceului „Carol I”. De această dată avea să spargă tiparele hotelul Minerva remarcându-se prin stilul arhitectonic mai puțin întâlnit în orașele românești, inspirat de arhitectura maură. Stilul de construcție al hotelului se bazează pe volumetrie și decoruri orientale – turnuri romantice fațetate la colțuri, cornișă cu frize în relief, picturi cu motive geometrice și stelare, arabescuri colorate⁸¹. Holul central avea la intrare două fântâni arteziene, în jurul luciului de apă fiind plante ornamentale. La început cromatica era cu brunuri calde și auriu, coloanele imitau marmura roșie iar motivele orientale de pe pereți se repetau pe covor. În urma restaurărilor successive, dominant cromatică a devenit verdele și albastrul turcoaz⁸².

29. Palatul de Justiție-Universitatea din Craiova. Clădirea a beneficiat de renovări și consolidări permanente, fiind administrată astfel încât să corespundă necesităților învățământului modern. Clădirea Universității din Craiova, construită inițial pentru a servi drept Palat de Justiție, este un monument de arhitectură de interes național. a fost proiectat în anul 1890 de către arhitectul Ion Socolescu, în stil neoclasic, inspirație a academismului francez din acel timp.

---

⁷⁹ <http://www.monumenteoltenia.ro/scoala-otetelesanu-craiova/>

⁸⁰ Magda Buce Răduț – *Op. cit.*, pag. 104

⁸¹ Magda Buce Răduț – *Op. cit.*, pag. 105

⁸² *Ibidem*, pag. 102

Clădirea trebuia să fie impozantă, asemănătoare clădirilor centrale din restul Europei și după accețiunea regelui Carol I, care dorea să ridice România la nivelul statelor apusene⁸³ și a fost ridicată între 1894 și 1912. Stilul neoclasic al clădirii este determinat de plastica arhitecturală a fațadelor. Gradarea raporturilor volumetrice pune în evidență decroșeurile terminate cu fronton, preluate și la extinderile ulterioare, realizate după proiectele arhitecților Iancu Atanasescu în anul 1945 și Petre Falcan în perioada 1975-1976. Pereții, din zidărie și planșee de beton au păstrat plastica arhitecturală exterioară în stil neoclasic, dar datorită înclinării terenului extinderile aveau cinci și șase nivele. Pe lateral spre Teatru, extinderea este marcată de existența lucarnelor doar pe acoperișul vechii clădiri⁸⁴.

30. Școala Normală de Băieți- Facultatea de Mecanică. Clădirea a fost construită între 1898 și 1901, având drept destinație sediu pentru Școala Normală din Craiova, pe Calea București, la nr. 165., arhitect fiind Constantin Băicoianu, iar antreprenori – italienii Ollivero și Albertazi. Inițiativa edificării imobilului a aparținut ministrului Spiru Haret care îl și inaugurează⁸⁵. Constantin Băicoianu (n. 1859 – d. 1929) a proiectat sau colaborat la construcția a numeroase edificii monumentale ale epocii: Ateneul Român, Banca Națională a României din București, Liceul „Roman-Vodă” din Roman, Liceul „Unirea” din Focșani, și a contribuit la refacerea ansamblului Mănăstirii Mihai Vodă din capitală⁸⁶. Constituind o construcție școlară de la finalul sec. al XIX-lea, cu arhitectură de tip clasic și elemente tradiționale din stilul românesc, clădirea Fostei Școli Normale de Băieți este un edificiu impunător, de dimensiuni monumentale, dispus pe trei niveluri (demisol, parte și etaj) pe un plan simetric față de verticala turnului central (intrarea din Calea București)⁸⁷.
31. Casa „Amza Pellea” din Băilești, casă memorială dedicată marelui artist oltean Amza Pellea. Se prezintă într-o stare bună. Casă Memorială a lui Amza Pellea, se află Strada General Eremia Grigorescu 58, Bailesti, jud. Dolj. A fost inaugurată la Băilești în august 2008, an în care s-au comemorat 25 de ani de la moartea actorului. Amza Pellea s-a născut în 3 aprilie 1931 la Băilești și este un reprezentant al Promoției de aur a teatrului românesc. A jucat roluri principale în filme ca „Mihai Viteazul”, „Dacii”, „Nemuritorii”, „Atunci i-am condamnat pe toți la moarte”, „Nea Mărin Miliardar” ș.a. A câștigat în 1977 premiul de interpretare

---

⁸³ <http://www.editie.ro/articole/special/istoria-universitatii-din-craiova-fosta-biserica-fost-palat-de-justitie.html>

⁸⁴ Magda Buce Răduț – *Op. cit.*, pag. 161

⁸⁵ Ilie Popescu Teiusan- *Istoricul Școlii* în: *Anuarul Școlii Normale de Învățători „Stefan Velovan”*, Craiova, 1870-1932

⁸⁶ <http://www.monumenteoltenia.ro/facultatea-de-mecanica-a-universitatii-din-craiova-fosta-scoala-normala-de-baieti/>

⁸⁷ *Ibidem*

masculină, la cel mai bun actor, la Festivalul Internațional de Film de la Moscova, pentru rolul său excepțional (Manlache Preda) din filmul *Osânda*. Acesta a murit la 12 decembrie 1983 în București. Proiectul a fost realizabil datorită localnicilor care au ajutat la amenajarea muzeului. Casa este de culoare albă, "la fel ca în poveștile pe care mi le spunea", susține Oana, fiica marelui actor⁸⁸. Imobilul a fost construit în anul 1908 iar zona care se vizitează nu este foarte mare, cuprinzând două camere (dormitor și birou) și un hol. În fiecare încăpere sunt fotografiile, tablouri, diplome și un număr de 25 obiecte personale, adunate cu truda băileștenilor împreună cu Oana Pellea, fiica acestuia. Obiectele sunt vechi, dar bine păstrate. Dintre acestea au fost amintim o scrumieră și o tabacheră, lanseta cu care a pescuit ultima oară actorul, două ceasuri oprite la ora morții acestuia precum și pălăria preferată a actorului. Deși este o casă simplă, țărănească, aceasta capătă valoare datorită personalității lui Amza Pellea, un artist simbol al Olteniei.

32. Biblioteca „Anton Pann” din Filiași, se află în stare bună și într-un permanent proces de digitalizare și dezvoltare. În procesul verbal datat 8 februarie 1937 apare prima informație referitoare la fondul de carte pe care-l deținea biblioteca, în el consemnându-se: „are un fond de carte de 2000 de volume”⁸⁹. Dealtfel învățătorul Nicolae Mitea și-a folosit și fondul personal de carte pentru dotarea bibliotecii publice. În procesul verbal din iunie 1937 apar date privitoare la participarea cadrelor didactice la activitatea bibliotecii și activitatea culturală în general. La caracterizările făcute învățătorilor, printre altele se spunea despre el că „... ia parte la conducerea bibliotecii și la dezvoltarea muzeului etnografic, unicul din regiune”⁹⁰. În 1984, după ce fusese mutată în diverse locații, Biblioteca se reîntoarce în localul în care a fost înființată.
33. Palatul Marincu din Calafat, se află într-o stare corespunzătoare. Găzduiește Muzeul de Artă și o sală dedicată artiștilor plastici din Vidin, fiind unul dintre așezămintele ce face legătura între oamenii de cultură din cele două țări. A fost construit în stilul neoclasic francez, cu accente de baroc și rococo și cu influențe ale arhitecturii românești de la începutul secolului al XX-lea, după planurile arhitectului francez Paul Gottereau, renumit la începutul secolului al XX-lea în România, unde a mai proiectat și Palatul Regal din București, Biblioteca Centrală Universitară, Casa CEC de pe Calea Victoriei și Palatul Jean Mihail, actualmente Muzeul de Artă din Craiova. El se remarcă prin dimensiunile impresionante, dar și prin finețea detaliilor. Fațada bine proporționată este străjuită de câte două

---

⁸⁸ <http://zigzagprinromania.com/blog/casa-memoriala-amza-pellea/>

⁸⁹ Apud Dorina Braloștițeanu - *Biblioteca orășenească „Anton Pann” Filiași. 80 de ani de activitate în Viața bibliotecilor*, aprilie 2015, pag. 104

⁹⁰ *Ibidem*

coloane de o parte și de alta a scărilor principale, în fața cărora veghează doi lei⁹¹. Constructorii palatului Marincu au fost italienii Pietro Adotti, Georgetti, Traunero, aflați sub supravegherea arh. Constantin Rogalski⁹². Construcția principală, subsol, parter, etaj și turla, însuma 48 de încăperi cu diferite destinații și o suprafață de 8.333 m.p pe trei niveluri. Acoperișul în părțile laterale ale clădirii a fost tivit de un îngust grilaj dantelat. Protuberanța cupolei centrale, de pe care țâșnește o fleșă lucitoare, micile cupole care acoperă cele două bovindouri rotunde din colțuri, ca și cea a turlei, au fost acoperite cu lamele de ardezie argintie. Efectul ansamblului -fleșe, grilaj, acoperișuri sclipind argintiu în soare, era deosebit. Lucarnele rotunde în general sunt dreptunghiulare la marea cupolă și bovindouri. Fațada palatului de culoare albă se deschide spre în afară, după modelul francez, cu mulțime de ferestre și uși-ferestre cu ancadrame frumoase. Orice element al fațadei a fost prilejul unei decorări cu stâlpișori, cornișe, brâuri, cartușe, coloane aparente, stucaturi, toate uvrajate cu migală și gust⁹³.

34. Casa I.S. Drăgulescu-Primăria Calafat, se află în stare bună fiind sediul actualei primării a orașului. Palatul Ioan S. Drăgulescu - actuala clădire a Primăriei din Calafat este o replică a Palatului Marincu, a fost construită odată cu acesta, în perioada 1904-1907. Nu cunoaștem numele arhitectului, dar se știe că imobilul este ridicat de compania lui Pietro Adotti (1872-1934), originar din Artegna (Friuli, Italia), care a emigrat în România în 1894. În portul dunărean, aflat în plină dezvoltare după construcția căii ferate ce îl lega de Craiova, compania lui Adotti a ridicat o serie de edificii publice și private ce au contribuit la modernizarea urbei: rezidența I. S. Drăgulescu, Hotelul «Marincu», Vila Ștefan Ioniță Marincu (actualul Muzeu de Artă și Etnografie), Liceul «Ferdinand I» (1912-1914), Vila Eracle Marincu (1911-1913) și biserica Sf. Nicolae. Palatul Ioan S. Drăgulescu, este construit în stil eclectic, cu elemente având asemenea Palatului Marincu, accente de baroc și rococo și cu influențe ale arhitecturii românești de la începutul secolului al XX-lea. Picturile care o decorează sunt opera pictorului favorit al Casei Regale a României, stabilit în Craiova, Francisk Tribalsky, precum și a fiicei acestuia, Freda, picturile ei păstrându-se până-n ziua de azi⁹⁴.
35. Biserica Sf Mare Mucenic Gheorghe a fost repictată în perioada 1998-1999. Manuscrisele și cărțile de cult vechi au fost distruse înainte de 1989, în perioada regimului comunist. a fost ridicată din caramidă arsă pe locul unei alte biserici mai

---

⁹¹ *Ibidem*

⁹² *Ibidem*

⁹³ <https://www.agerpres.ro/cultura/2014/09/11/destinatie-romania-palatul-marincu-din-calafat-trista-poveste-a-unei-mari-familii-11-37-49>

⁹⁴ <http://ziaruldecalfat.ro/cladirile-vechi-din-orasul-rozelor/>

vechi, de lemn. În curte s-au descoperit în anul 2002 multe rămașițe umane, probabil existând aici un vechi cimitir sau curtea bisericii slujind ca loc de îngropare a fostilor slujitori și familiilor acestora, acest lucru nestiindu-se însă cu precizie. În biserica din Dăbuleni, ctitorii sunt zugraviți în pronaos împreună cu familiile lor. Construcția bisericii este în formă de navă sau arcă, cu ziduri groase de cărămidă, fără turlă, având un pridvor brâncovenesc cu coloane la intrare și pictură în frescă. Biserica a fost pictată de Gheorghe Zugravu așa cum arată vechea pisanie scrisă în limba română cu litere chirilice: "Aceasta sfântă și dumnezeiască biserică ce se numește și se prăznuiește Sfântul Gheorghe, prin silinta și cheltuiala domnilor jupân Gheorghe și jupân Hagi-Enuș s-a zidit din temelie la leatu' de la Hristos 1817". Interiorul bisericii a fost pictat în 1946, între 1998 și 1999 a fost refăcut, iar în anul 2000 au fost executate o serie de reparații exterioare. Biserica a fost sfințită pe 21 septembrie 2002 de către Prea Sfințitul Nicodim Gorjanul, episcop vicar al Craiovei⁹⁵.

36. Domeniul Coroanei, Segarcea se află în prezent în proprietate privată, fiind însă furnizor de vinuri al Casei Regale. Între 1906 – 1908, pe baza proiectului a doi arhitecți români, Iosif Exner și Jean Pompilian, s-a ridicat crama, sub coordonarea lui Ștefan Făgădău. A fost una dintre primele construcții din beton armat din România purtând însemnele Coroanei: blazonul familiei regale și cununa de crini regali, care îi împodobeau intrarea. Construită în formă de cruce greacă, aceasta folosea principiile vinificării gravitaționale, astfel încât intervențiile asupra vinului să fie minimale. Vinurile de aici au primit recunoașterea juriilor internaționale, ajungând să obțină medalii la Paris, în 1936⁹⁶.
37. Biserica Sfântu Gheorghe din Bechet, monument istoric aflat în stare de conservare corespunzătoare și găzduind încă serviciul religios. Biserica are o lungime de 32 m și o lățime de 12 m și este construită în stil bizantin, în formă de cruce, având pictura în ulei. Pe devizul de lucrări al bisericii apare numele "maistorilor" Florea Șarpe și Stăicu Croitoru și a "zugravilor" Dumitru Bătrânu și Florea Chiciu. Temelia este din bolovani de piatră, calcare cochilifone și cărămida are două dimensiuni – 30 x 14 până la ferestre și 23 x 12 restul. Capela este o construcție nouă și s-a zidit pe temelia bisericii de lemn. Se crede că tot de egumenul de la Roaba. În biserică se află un policandru cu 8 brațe de alamă galbenă terminat la bază cu un glob pe care este scris cu litere latine: dăruite de Florea Frășineanu 1870. Biserica, cu sf. Prestol foarte impunător complet din ciment 2 p 2 m, înalt de 1,20 și coloz pentru cor din lemn de stejar cu brad. Renovări

---

⁹⁵ <http://www.gds.ro/Local/2005-11-19/Scurt+istoric+++Dabuleni+++500+de+ani+de+atestare+documentara/>

⁹⁶ *Ibidem*

la pictură nu s-au făcut. În 1912, Alioane Marinescu și Vițu Popescu au adăugat un pridvor foarte impunător de 8 m lungime și 7 m lățime, cu antreu pe stâlpi zugrăvit în culoarea apei. Clopotnița era din stâlpi de stejar, înălțimea 10 m, iar locul pentru clopot era închis de jur împrejur cu scânduri. Era așezată în partea de miazăzi a bisericii, la colțul unui teren de formă pătrată, spre sud-vest. Mai întâi clopotnița a avut un clopot de 500 kg, pe care, din păcate, în primul război mondial, a fost ridicat de bulgari și așezat la Rahova.

38. Conacul Otetelișanu, satul Benești, comuna Drăgotești. Locuință naționalizată în perioada comunistă în care a devenit gazdă a unui muzeu. După 1991 conacul a fost revendicat de moștenitorii de drept, care o administrează prin fundația „Domeniul Otetelișanu”. Clădirea a fost restarată în totalitate. Clădirea, de plan rectangular (11,85/11,98 m x 14,43), are la subsol grosimea de 80 cm, iar la parter – de 70 cm. Cărămida, bine arsă este îngustă, legată cu mortar de var obișnuit, cu rosturi mici⁹⁷. Repertoriul decorativ al fațadelor este unul divers și bogat, specific epocii în care s-a zidit conacul. Brâul orizontal cu profil dreptunghiular care delimitează nivelul beciului de cel al parterului, panourile mari dreptunghiulare de pe fiecare latură, cornișa puternic profilată, arcurile în zimți de fierăstrău dispuse deasupra gârliciului și a ferestrei încăperii de sub foșor sunt câteva dintre elementele care reușesc să atenuzeze masivitatea volumului. Gârliciul situat pe latura de vest a conacului reprezintă punctul de acces în beci, ale cărui trei încăperi sunt boltite și prevăzute cu uși masive din lemn de stejar cioplite dintr-un singur lemn⁹⁸. Nu se știe cine a proiectat acest conac, dar din monografiile realizate de istorici, acesta a fost restaurat de arhitectul Iancu Atănăsescu.

39. Mănăstirea Coșuna, Bucovăț se află în stare bună, fiind încă destinată serviciului religios din comunitate. Este considerată, pe bună dreptate, cea mai veche biserică din întreaga Craiovă și printre cele mai vechi din Oltenia. Data construirii Mănăstirii Coșuna sau Bucovățul Vechi este indicată diferit în mai multe izvoare, cea mai veche mărturie atestând zidirea ei în anul 1483. În prezent din vechea mănăstire s-a păstrat biserica, cu plan triconc, cu două încăperi anexe altarului, cu un pronaos dreptunghiular, a avut și un pridvor deschis, cu un acoperiș în pantă sprijinit pe stâlpi de zid. Pe fațadele bisericii, elementul decorativ principal este brâul median în forma sa definitivă, caracteristic pentru „stilul muntenesc” din secolul al XVI-lea⁹⁹. Ca un detaliu arhitectural specific, în Sfântul Altar, proscomidiarul este așezat în partea de miazăzi, iar nu în partea de

---

⁹⁷ <https://www.igloo.ro/conacul-otetelisanu/>

⁹⁸ *Ibidem*

⁹⁹ *Ibidem*

miazănoapte, cum este tradiția. Biserica a fost zugrăvită, în fresca, la doi ani după zidirea ei. Caracterul de unicitate al acestui locaș de cult îl dă pictura Zodiacul, o pictură ce reprezintă fiecare zi din an cu sfântul respectiv acelei zile. Fresca policromă din altar și naos a fost realizată în 1574. Pronaosul s-a pictat mai târziu, în perioada 1579-1589, cu întreruperi în 1583-1585, când Pârnu îl însoțea pe Mihnea Vodă în exil. Este opera unui pictor mai puțin talentat. Pictorii de aici nu sunt cunoscuți, însă au fost remarcabili, iar studiile făcute de eminenți cercetători în istoria artei, precum Carmen Laura Dumitrescu, vorbesc de cea mai curată exprimare a artei bizantine de la sfârșitul secolului al XVI-lea și printre cele mai importante pentru întreaga istorie și arhitectură¹⁰⁰.

Cula Izvoranu-Geblescu, situată în comuna Brabova, unicat prin concepția originală și prin adaosurile ulterioare, are nevoie de renovare în prezent. Cula Izvoranu-Geblescu aparține boierilor Izvoranu și se presupune că a fost construită în perioada 1780-1790, apoi a fost vândută în anul 1841 familiei Geblescu. Impresionează balcoanele din lemn, foarte frumoase și lucrate la o înălțime, atipică pentru culele din Oltenia. Metereze sunt prezente la nivelul etajului I, în dreptul scării. În interior atrage atenția grinda solidă, dar și ochiurile mici de geamuri. Câteva scări ne conduc spre primul nivel. Alte scări, mărginite de o balustradă de lemn, ne conduc spre nivelul superior¹⁰¹. După ce a cumpărat-o, Radu Geblescu a lăsat-o fiului său Constantin, care, la rândul său, a dat-o zestre fiicei sale, Elvira, cu ocazia căsătoriei cu Filip Bibescu, fratele lui Anton Bibescu, care stăpânea podgoriile din Corcova.

3.3. Arhitectura specifică a districtului Vidin.

Radiografia clădirilor de patrimoniu din districtul Vidin¹⁰²

Patrimoniul cultural al Vidinului este influențat de lungă perioadă de ocupație otomană. Influențele otomane sunt frecvente, iar concentrarea administrației otomane pe funcția militară a blocat formarea unei elite locale, bulgare, care să ridice edificii ce țin de patrimoniu. Rezistența față de dominația otomană se regăsește în construcțiile religioase ce au consfințit apartenența comunității bulgare la biserica ortodoxă. Astfel, arhitectura Vidinului este un melanj dintre cele două culturi, dintre cele două religii și dintre cele două popoare.

---

¹⁰⁰ Carmen Laura Dumitrescu - *Pictura de la Bucovăț* în *Buletinul Monumentelor Istorice*, XL, București, 1971, pag. 63

¹⁰¹ Mirela Marinescu – *Loc. cit.*

¹⁰² *** *Database of Old Architectural Buildings from Vidin District*, Association for Tourism Promotion, Vidin, 2018, pp. 17-77

1. *Cetatea Baba Vida*. Este principalul obiectiv turistic din Vidin, reprezentând perioada de glorie a Bulgariei medievale. Din fericire a rămas intactă până în zilele noastre transmițând peste timpuri mesajul de continuitate al vechilor bulgari. Legenda spune că cetatea a fost contruită de o preafumoasă prințesă, Vida. Aceasta a refuzat să se căsătorească, datorită mariajelor nefericite ale surorilor sale, retrăgându-se în cetatea pe care chiar ea a construit-o. Din recunoștință pentru că le-a oferit protecție pentru un timp îndelungat, localnicii au numit cetatea Baba Vida - bunicuța Vida sau bătrâna Vida.

Trecând peste legendă, datele istorice consemnează că Cetatea a fost construită între secolele X și XIV, servind succesiv ca fortăreață de frontieră sau reședință princiară. Perioada de glorie a cetății a fost domnia lui Ivan Strațimir, Țar în Vidin (1356-1396). Când a căzut pradă otomanilor iar stăpânul cetății luat prizonier și ucis, a fost ultima palmă de pământ bulgăresc cucerit. Sub otomani, Vidinul a servit multă vreme drept garnizoană sau închisoare. Modificările cele mai recente au avut loc în timpul dominației otomane când Baba Vida a fost reconstruită la sfârșitul secolului al XVII-lea. Apoi, terasa destinată execuțiilor a fost adaptată și au fost făcute diguri pe pereții exteriori pentru tunuri mici și arme. La sfârșitul secolului al XVIII-lea a fost construit zidul din cărămidă interioară. Acoperișurile turnurilor sunt, de asemenea, din această perioadă. Din acel moment, fortificația a fost folosită mai degrabă pentru supraveghere decât pentru scopuri de apărare. De asemenea, a servit pentru a stoca arme, unele dintre camere fiind folosite drept închisoare. Pe finalul dominației otomane, o nouă căpetenie s-a făcut remarcată la Vidin: Osman Pasvanoglu. La finalul secolului 18 și până la moartea lui în 1807, a condus cvasi-independent un principat pe Dunăre, reședința pașei fiind chiar cetatea. La noi, personajul e cunoscut sub numele Pasvante Chioru. "Pe vremea lui Pasvante Chioru" înseamnă "vremuri de demult", de regulă proaste, amintind de expedițiile de jaf pe care pașa le făcea în Oltenia, jefuind Craiova în trei rânduri. După eliberare, cetatea Baba Vida a fost folosită în scopuri militare, iar accesul la ea a fost limitat. Cercetările arheologice au început în 1956, iar după doi ani cetatea a fost deschisă pentru vizite turistice. Oriunde puteți vedea obiecte din viața de zi cu zi care se întâlneau în acele vremuri. În vechile camere de tortură se păstrează aspectul autentic și apar dispozitive interesante de tortură. În alte camere sunt reînviată scene de viață din castelul medieval. Cetatea Baba Vida este declarată unul dintre cele 100 de obiective turistice naționale. Cetatea ocupă o suprafață de 9,5 ha, iar șanțul de protecție este de 12 m lățime și de 6 m adâncime. Forma sa se află pe pătrat neregulat, cu cele patru colțuri orientate către direcțiile lumii. Fiecare parte a pătratului are o lungime de aproximativ 70 de metri.

Cetatea are doi pereți, atât în interior cât și în exterior. Interiorul este mai înalt și are o grosime de 2,2 metri. Are un total de 9 turnuri, inclusiv 5 colțuri laterale și 4 colțuri. Peretele exterior este mai jos și există 2 turnuri construite pe el. Există o zonă rezidențială a castelului, cu spații construite pe două etaje. La cel de-al doilea se ajunge prin intermediul scărilor circulare. În cetate se poate intra doar dinspre nord. Turnul de intrare, numit Turnul Sratzimir, are o înălțime de 16 m. Acesta este cel mai bine conservat și diferite ornamente sunt văzute pe pereții săi. Aproape de el este ieșirea secretă a cetății. Tunelul a fost folosit pentru a trage tunuri în vârful castelului. Baba Vida s-a schimbat de-a lungul secolelor. Cetatea este construită din cărămizi și pietre, legate împreună cu mortar. Poziția izolată a cetății în Imperiul Otoman i-a asigurat supraviețuirea, nefiind demolată precum multe alte fortărețe bulgare. Astfel, restaurată, a ajuns în prezent principala atracție turistică din nord-vestul Bulgariei, fiind declarată monument cultural de importanță națională din anul 1964.

2. *Mausoleul lui Antim I*, este un proeminent cleric ortodox bulgar, primul exarh al exarhiei independente bulgare. A absolvit primul Școala Teologică din Insula Halki, a studiat la Odessa și a absolvit Academia Spirituală din Moscova (1856).

După întoarcerea sa din Rusia, a devenit lector și, de multe ori, rector al Școlii Teologice din Insula Halki. În 1861 a fost numit episcop de Preslav. În 1862 a fost exarh al Episcopiei din Sisanion și al eparhiilor din Korcani, iar la 20 decembrie 1862 a fost trimis la patriarhia Episcopiei Polenin, condusă de Partennius Zografski. În 1868 a devenit episcop de Vidin. În același an a susținut bulgarii din Constantinopol și a respins ascultarea canonică a Patriarhiei Ecumenice. Este membru al Sinodului Timor al Exarhatului Bulgar și participă la Consiliul Bisericilor Populare din 1871.

Mausoleul Exarhului Antim I (decedat la data de 1 decembrie 1888) se află în curtea Reședinței episcopale din Vidin. A fost construit în anul 1934 fiind proiectat de arhitectul Kosta Nikolov și este deschis oficial în prezența țarului Boris al III-lea. Mausoleul este o clădire pătrată cu o cupolă în care există ferestre, construită din piatră albă. Deasupra intrării, formată din două coloane, este un portret al lui Antim I, realizat în mozaic. Un loc central în mausoleu este statuia exarhului ce îl reprezintă așezat pe tron, realizată de Anastas Dudolov. La parter, în criptă, se află un sarcofag cu rămășițele lui Antim I.

Antim I, în afară de a fi primul exarh al exarhatului independent bulgar și episcop de Vidin, a fost președinte al Adunării Naționale Constitutive și al primei mari Adunări Naționale. El a pus piatra de temelie în construcția monumentului Shipka și a contribuit cu mult la construirea templului catedralei "Sf. Dimitar".

3. *Biblioteca și moscheea lui Pazvantoglu.* Biblioteca reprezintă o prismă cu patru pereți pe un plan pătrat, acoperită cu o cupolă și o antecameră exterioară mică. Moscheea este o structură masivă de piatră cu arhitectură strict orientală, creând impresia existenței a două etaje. Clădirea a fost finalizată între 14 mai 1801 și 4 mai 1802. Salonul de rugăciune este mare și este decorat cu un tavan cu sculptură în lemn. Clădirea are un balcon dedicat femeilor. Minaretul se termină cu un vârf stilizat, cel mai probabil ca un semn al corpului de armată, din care făcea parte domnitorul de la Vidin.
4. *Cazarma în formă de cruce.* Clădirea este construită în anul 1801 pe locul unde au fost amenajate grădinile vechiului palat al pașei și a fost folosit ca un conac al tinerilor soldați. Construcția acestui edificiu este legată de primii ani de domnie ai lui Osman Pazvantoglu, realizată, probabil, cu sprijinul specialiștilor polonezi. În jurul clădirii era construit un întreg complex de clădiri. La vest se găsea depozitul de arme care era conectat de Cazarmă printr-un pod suspendat. După eliberare clădirea a fost utilizată drept depozit, spital și școală. Funcțiile inițiale ale clădirii au devenit inutile de-a lungul timpului. Astfel, clădirea a căpătat o altă destinație, diferită de cea militară: transformarea în muzeu. Din anul 1969 a devenit muzeu de istorie și adăpostește expoziția etnografică, prin care este reprezentată viața economică a populației regiunii Vidin de la sfârșitul secolului al XIX-lea până la începutul secolului XX. Expoziția cuprinde meșteșuguri artistice populare, în rândul cărora un loc aparte este deținut de pescuitul pe Dunăre. Cazarma în formă de cruce este o clădire masivă pe două etaje, cu un parter de 1 260 de metri pătrați, sub forma unei cruci echilaterale cu patru aripi la fel de lungi. Fiecare aripă are un coridor plan ce conduce către diferitele camere. Cele patru aripi se unesc într-un vestibul de formă pătrată. Cele patru coloane, în formă de pătrat, trec liber prin fața unghiurilor ascuțite și susțin tavanul vestibulului, iluminate de patru ferestre situate de-a lungul diagonalelor pătratului și pereții care leagă aripile individuale. În interiorul cazarmelor, cele patru coloane de sprijin cu unghiuri de tăiere, la fel ca și galeria, sunt remarcabile, sugerând monumentalitatea întregului edificiu. De-a lungul timpului structura internă a clădirii a fost modificată astfel încât nu mai poate fi cunoscut aspectul interior inițial. La fel se poate afirma și despre scările interioare. Aceasta este o construcție turcească unică atât în Bulgaria cât și în întreaga zonă a Balcanilor. Din anul 2012 această clădire a fost complet restaurată și a devenit un monument architectural de importanță națională.
5. *Casa lui Hadjiangelovi.* Este o casă cu două etaje construită după modelul caselor din Plovdiv de după anul 1862. Are două niveluri cu două foișoare pe fiecare fațadă. Este un monument de arhitectură tradițională bulgară, realizat de maeștri din școala Debar. Ambele etaje au camerele poziționate simetric, câte două așezate în lateral cu un

vestibul mare în mijloc. Tavanele sunt sculptate, păstrându-se elemente ale vechii tradiții bulgare.

6. Biserica „Sf. Panteleimon” a fost construită în secolul al XVI-lea. Dimensiunile interne sunt: lungimea de 13,5 metri (cu excepția absidelor) și lățimea de 5,20 metri. Un înscris de pe unul dintre ziduri anunță că biserica a fost renovată în 1633. Nu este clar în ce a constat această renovare, dar astăzi este una dintre cele mai mari biserici cu o singură navă din partea de vest a țării. Acoperișul său este sprijinit pe două arcuri laterale, sprijinite pe console. Este proiectat ca un dreptunghi puternic prelungit, cu o absidă foarte largă pe partea estică. La vest se află pronaosul (5,20 - 4,20 metri), care este separat de naos de două coloane de zidărie, conectate unul cu altul și având pereți laterali, fiecare cu trei arcuri, astfel încât se formează trei intrări. Intrarea principală a acestei biserici este situată pe peretele sudic al pronaosului.
7. *Catedrala „Sf. Dimiter”* este a doua cea mai mare biserică din țară după „Sf. Alexandru Nevski” din Sofia. Are un plan încrucișat cu trei nave longitudinale și unul lateral, care poartă o compoziție specială bogată și multiplă. Cupola centrală este sprijinită de patru elemente de sprijin independente și este subliniată în aspectul special al bisericii. Spațiile interioare sunt impresionante. Înălțimea cupolei centrale este de 33 de metri ceea ce induce imaginea de bogăție și opulență.
8. *Casa cu păpuși*. A fost construită în anul 1890 ca o casă meșteșugărească de către meșterul Angel Yuvanov. Autorul proiectului este arhitectul Toma Varhota. Are două etaje, un subsol și un pod. Planul clădirii are o formă regulată și acoperă o suprafață de 130 mp, fiind construită într-un stil apropiat de neo-barocul european. Are o intrare centrală și o intrare din spate. Cele două camere de la parter, ce dau spre stradă, sunt direct accesibile și utilizate pentru ateliere și depozitare. Camerele sunt decorate cu picturi murale. Arhitectura exterioară a casei este foarte interesantă. Decorațiuni sculptate, fără clasificare arhitecturală, sunt folosite pe toate fațadele. Cea principală, care are ieșire spre strada „Shiroka”, are un parter cu stucaturi rustice și deschideri arcuite. Primul nivel este ornat cu forme rustice ale colțurilor și deschideri rectangulare.

Intrarea în mijloc este arcuită cu un arc semicircular. Intrările laterale sunt mărginite de doi pilaștri ornamentați cu motive vegetale și bustul unui cupidon. Deasupra intrării se află o consolă ornată cu o mască ce-l întruchipează pe Mercur. Consola aflată deasupra intrării principale este decorată cu două corpuri feminine de dimensiuni complete. Ferestrele de la primul etaj sunt de formă dreptunghiulară, cu geamuri profilate și cornișe orizontale. Sub fiecare fereastră este plasată o sculptură ce reprezintă un cupidon legănându-se pe o coroană de laur. Deasupra ferestrei sunt plasate o consolă cu o mască de leu sau o mască de Mercur și un triunghi. Cornierul

principal este profilat, accentuat cu o friză ușoară din ornamente geometrice, care include și deschiderile rotunde pentru tavan. Fațada vestică a clădirii este identică cu cea principală. Diferența dintre cele două figuri feminine cu rochii antice amplasate în partea superioară a clădirii este aceea că una are o cunună de laur și cealaltă o liră. Construcția clădirii este masivă. Zidurile sunt realizate din cărămizi. Detaliile individuale sunt realizate din ceramică. Acoperișul este unul simplu, realizat din plăci. Clădirea a fost restaurată, adaptată și declarată monument cultural.

9. *Conacul turcesc „Koluka”*. A fost construit în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, fiind utilizat de către turci ca sediu al poliției, pompieri, centru de jurnaliști. A fost locul unde s-au dus la capăt pedepse capitale. Începând cu 1870 această clădire a fost utilizată de biserica bulgară. După eliberare a fost renovată încorporând elemente ale arhitecturii renașcentiste bulgare. La început a avut un singur etaj, cu pasaje în ambele direcții, interesectându-se între-un unghi de 90 de grade. Ulterior, în partea centrală a fost construită o cameră de tip turn, utilizată ca turn de observare de către pompieri. După eliberare, clădirea a fost restructurată și au fost introduse elemente ale arhitecturii bulgare. În 1956 clădirea a devenit muzeu, găzduind exponatele Muzeului Regional de Istorie. Clădirea este desemnată drept monument de cultură de importanță locală.
10. *Vechiul oficiu poștal turc*. A fost construit în anul 1858. Acesta reprezintă o clădire masivă de piatră, cu două etaje, situată chiar lângă punctul Telegraph. Este construit din soluție de nisip de var și acoperit cu plăci turcești. Are o anticameră deschisă. O scară din lemn, situată în anticameră, duce la etajul al doilea. O sală de trezorerie a fost construită la parter. Acesta este singurul oficiu poștal vechi păstrat în Bulgaria. A fost construită de meșteri din Debar, Macedonia. După 1878, oficiul poștal a fost folosit ca gimnaziu de băieți și mai târziu pentru găzduirea unei colecții arheologice.
11. *Banca Națională a Bulgariei (astăzi Bulbank)*. A fost construită în anii '30 în piața centrală din Vidin. Proiectul a fost realizat în anul 1931 de către M. Yankov, antreprenor Guldirov, iar responsabilul tehnic al construcției a fost Tsvetko Georgiev. Este o clădire impresionantă și frumoasă cu o fațadă căptușită cu piatră albă, cu ferestre înguste dar înalte cu grinzi negre și masive. Inițial aceasta a fost o clădire cu două etaje. La primul etaj se află salonul de operațiuni și două birouri, al directorului și directorului adjunct, ce aveau vedere către gară. Lângă acestea se aflau casele de bani și scările pentru magazinul aflat sub salonul operațional. La etajul al doilea există o sală de ședințe, două camere și o terasă mare. Securitatea este asigurată de armată, care beneficiază de un spațiu lângă depozit. După 1950, odată cu reconstrucția sistemului bancar, clădirea s-a dovedit a fi neîncăpătoare pentru aceste copuri. De-a lungul anilor această construcție a fost extinsă în mai multe rânduri,

construindu-se o aripă pentru Banca Bulgară de Investiții, care avea intrare comună cu Banca Națională.

12. *Banca Comercială din Vidin*. Fondată în anul 1921 ca o societate pe acțiuni cu un capital de 2 milioane de leva în aur, împărțită în 2000 de acțiuni a câte 100 leva. A avut clienți faimoși din rândul familiilor de vază din oraș: comercianții Jacques Pinkas și Joseph Arie, proprietarul unei fabrici de porțelan- Georgi Mladenov și proprietarul unor culturi întinse de viță de vie, Kocho Ivanov. Clădirea băncii a fost construită în anul 1927 pe baza unui proiect al arhitectului Nikola Neshov. După naționalizare a fost utilizată în scopuri comerciale. În anul 1994 clădirea a trecut printr-o renovare completă sub conducerea arhitectului Stancho Vekov, în urma căreia s-a mai construit un etaj păstrându-se fațada clădirii în stilul autentic. În prezent clădirea este utilizată ca instituție bancară.
13. *Școala vinului*. Este o clădire masivă cu două etaje, cu subsolul construit pe un deal natural în perioada 1881-1883. Este așezată în parcul Dunărean din Vidin în apropierea Oficiului Poștal Turcesc. Proiectantul acestei clădiri nu este cunoscut. Clădirea a fost destinată funcționării unei școli profesionale de viticultură, fiind dotată cu instalații pentru producția vinului și depozitele aferente. A fost construită la inițiativa și cu sprijinul primului ministru din acea perioadă, Konstantin Stoilov, care a participat la inaugurarea clădirii, fiind declarat cetățean de onoare al orașului Vidin. Acest edificiu a fost prima școală de vinificație din Bulgaria și prima cramă care îndeplinea cerințele europene ale timpului. După revoluția din 1923 subsolurile clădirii au fost folosite ca închisoare. În prezent clădirea este un hotel al armatei.
14. *Galeria de Artă (în trecut Clubul Militar)*. Clădirea destinată pentru a fi club militar a fost construită în anul 1892 din fonduri ale unităților militare. A fost construită peste una dintre porțile cetății Vidin, numită „Kaletu”. Ocupă o suprafață de 630 m² distribuită pe două suprafețe de teren construite artificial. Prima clădire are un singur etaj, în timp ce a doua clădire este așezată în spatele acesteia și are două etaje. Clădirea este caracterizată de salonul de recepții de 136 m² care face legătura cu celelalte spații, printr-o scară în spirală și oglinzi mari de perete. În fața pereților erau canapele roșii tapițate. Reorganizarea clubului i-a afectat fațada, lojile au fost îndepărtate, oglinzile, canapelele și celelalte piese de mobilier au fost vândute. Fațada principală este orientată spre Dunăre. Corpul central are două etaje și este împărțit pe verticală cu pilaștri ionici cu trei axe. Pilaștrii finali sunt netezi, iar cei din mijloc sunt înclinați. Bogăția arhitecturală a fațadei principale este echilibrată de simplitatea fațadelor laterale. Este o clădire masivă ce găzduiește actualmente galeria de artă numită Nikola Petrov, unul dintre cei mai mari artiști bulgari care s-a născut la Vidin.

Acesta are peste 1500 de lucrări în întreaga lume. Din anul 1975 clădirea a fost declarată monument al culturii.

15. *Liceul „Tsar Simeon Veliki”*. În anii 1850, în timpul Renașterii Bulgărești, a fost deschisă o școală similară școlii seculare din Gabrovo. În 1861 au fost deschise primele clase și au fost numiți profesorii. Un curs complet de patru clase a fost inițiat în 1873. În anul 1882 școala a fost declarată liceu printr-o decizie a Adunării Naționale. La cererea consiliului profesoral liceul a primit numele de „Liceul Skobeleva”. Existau la acel moment un număr de 94 de elevi, care a crescut la 158 în anul următor. În perioada 1887-1890 directorul școlii a fost Dimitar Blagoev, care a înființat în anul 1888 o societate de învățământ foarte activă, ce a editat „Ziarul Societății de Predare”. În perioada de început au existat probleme datorate lipsei unei clădiri școlare. Liceul a funcționat prin mai multe clădiri ale orașului până în perioada 1923-1926 când premierul Bulgariei, profesorul Alexandru Tsankov a prevăzut în buget 5 milioane de leva pentru construirea liceului din Vidin. În august 1925 au fost puse bazele acestei construcții. Însă schimbările politice au încetinit construcția liceului. Autorizația de construire a fost eliberată în anul 1926, iar arhitectul responsabil a fost K. Nikolov. Clădirea a fost inaugurată la 11 iunie 1931. Construcția urmează arhitectura școlilor engleze, devenind unul dintre simbolurile orașului. În perioada 1935-1938 a fost construită aripa nordică, iar în 1939-1943 aripa sudică a clădirii. Liceul „Dimitar Blagoev” este unul dintre cele mai cunoscute din Bulgaria cu o tradiție de aproximativ 130 ani.
16. *Centrala Diesel din Vidin*. Este un vestigiu al strategiilor de modernizare implementate de-a lungul timpului în Vidin. Centrala este un monument arhitectural și industrial. A alimentat cu energie electrică orașul timp de aproape jumătate de secol. Acest proiect a fost inițiat în anul 1922 când s-a dorit ca o parte dintre străzile orașului să fie iluminate electric. Investițiile inițiale se datorează efortului local al municipalității. Însă în data de 13 septembrie s-a luat în considerare posibilitatea de electrificare a teatrului din oraș și a clădirilor private din centru. Cei care doreau alimentare cu energie electrică trebuiau să plătească o taxă de conectare și suma de 20 cenți pe lună. În anul 1922 s-au aprins primele becuri în Vidin, iar acțiunea a fost un succes. Pasul următor a vizat electrificarea întregului oraș. Pentru aceasta s-a stabilit contractarea unui împrumut bancar de 20 milioane de leva care să fie distribuiți astfel: 13 milioane pentru electrificare, 2 milioane pentru a construi o baie publică, 3,5 milioane pentru o spălăprie publică și 1,5 milioane pentru o moară a orașului. Pentru această acțiune s-a organizat primul referendum local din Bulgaria. Acordul pentru electrificarea orașului a întrunit voturile cetățenilor. În anul 1924 a fost organizată o licitație pentru echiparea centralei electrice. Câștigătorul inițial a fost firma vieneză „Siemens-Schukert”. Ulteior

aceasta a fost înlocuită cu firma „Hansa-Loyd” din Bremen care oferea condiții mult mai bune. În 1925, clădirea centralei electrice a fost construită de antreprenorul Ivan Shurdov, iar firma germană a instalat echipamentul. Arhitectul clădirii este Iliya Trayanov. Hansa-Lloyd a executat proiectul de electrificare timp de 15 luni, iar la 1 iulie 1926 s-au aprins luminile în orașul Vidin. Instalația are două motoare de 340CP ce alimentează rețeaua orașului. În timp, această investiție s-a dovedit a fi inspirată datorită achitării creditului și realizării de profit. A fost funcțională până în anii '70 din secolul al XX-lea. În prezent se află în proprietatea statului fiind actualmente în ruină și nepăzită.

17. *Școala eparhială, astăzi Centrul pentru persoanele cu dizabilități.* A fost construită în anul 1926 cu ajutorul donațiilor oferite de Toma Lozanov și Mitropolitul Vidinului. Clădirea are două etaje cu subsol și deține cea mai mare sală pentru festivități. Timp de mai mulți ani clădirea a fost o școală de croitorie, iar apoi Casa Pionierilor. În prezent servește drept centru pentru persoanele cu dizabilități, însă clădirea a fost renovată cu scopul de a fi Bancă sau sediu pentru o viitoare universitate.
18. *Muzeul pietrelor inscripționate din Vidin.* Clădirea a fost construită la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea fiind unul dintre depozitele utilizate pentru stocarea cerealelor colectate de autoritățile turcești ca taxă („zecuială”) de la a populația bulgară. În imediata vecinătate se afla moara militară, care la vremea sa era o clădire impresionantă cu trei etaje. A servit nu numai armatei și oficialilor turci, ci și întregului oraș și împrejurimilor acestuia. După eliberarea de dominația otomană, clădirea a fost folosită pentru numeroase alte activități, cum ar fi grajd pentru Regimentul de cai Vidin, ulterior ca atelier pentru teatru, un atelier de uscare a lemnului etc. Clădirea este o construcție dreptunghiulară cu ziduri de piatră, de aproximativ 1 m grosime la bază și înclinată uniform în înălțime. Dimensiunile sunt de aproximativ 45,50 m x 14,50 m și o zonă aproximativă construită de aproximativ 657 mp. Structura acoperișului a fost în întregime din lemn, iar acoperirea a fost făcută inițial din plăci de piatră și ulterior cu plăci turcești. Datorită materialelor durabile din care a fost finalizată, clădirea a fost păstrată de mai bine de 200 de ani. Etimologia cuvântului „lapidarium” vine din latina latină și înseamnă „piatră”, iar „epius” înseamnă o „inscripție”. Acesta este locul în care sunt expuse obiecte culturale de marmură și piatră - pietre funerare, stele funerare, inscripții dedicate, altare. Designul interior permite expoziției să pornească de la dreapta, iar primele monumente sunt îngropate. În epoca romană, marcarea mormântului decedatului este foarte diversă și bogată: portrete, pietre funerare, statui de moarte, pietre funerare și altare, sarcofage fără și cu decoruri plastice etc. Expozițiile din antichitate sunt în principal din Ratiaria. Două dintre sarcofage sunt expuse în fața muzeului într-un parc mediu.

În secolele 2-4, atelierelor produc un număr semnificativ de pietre funerare, care sunt accesibile numai păturilor mai bogate ale populației, decurionilor (membri ai consiliului municipal din Ratiaria), veteranilor, sclavilor eliberați. În oraș se formează un stil specific al pietrei funerare. Exemplele prezentate demonstrează acest lucru.

Pietrele de mormânt ale antichității, expuse în muzeul epigrafic, sunt foarte interesante cu conținutul și decorarea lor. Sunt fabricate din calcar și marmură. În prezent, Muzeul pietrelor inscripționate este deschis vizitatorilor.

19. *Stația feroviară*. Gara este situată în centrul orașului Vidin. Alături de stația feroviară se află stații de transport public, iar stația de autobuz din Vidin se află, de asemenea, aproape de gară. Istoria construcției liniei de cale ferată este epocică. Construcția liniei de cale ferată a durat mai mult de 15 ani și a fost întreruptă în maimulte rânduri. Mobilizarea bărbaților în războaiele frecvente a generat o lipsă acută de forță de muncă. Au fost angajați voluntari, femei, muncitori, prizonieri, soldați din armatele străine care au fost cantonați pe teritoriul bulgar. Ultima secțiune de 40 km a liniei Alexandrovo - Vidin a fost pusă în funcțiune abia în 1923.

La 1 iulie 1923 a fost deschisă linia de cale ferată Vidin-Sofia. Un hotel vechi de lângă port a fost adaptat pentru a îndeplini funcțiile unei stații feroviare. Locul din centrul orașului, destinat construirii unei noi stații, era o mlaștină vastă. În 1927 a fost umplută cu pământ, iar clădirea a fost construită pe un număr mare de piloți din lemn sub îndrumarea arhitecților. Construcția a fost finalizată în 1929. Gara a fost inaugurată în 1932, investitorul fiind "Căile Ferate de Stat". Clădirea este decorată cu panouri simple fără ornamente, fiind declarat monument de importanță locală.

20. *Reședința lui Yonitsa Nikolov* (născut la 12 octombrie 1862, în satul Kapitanovtsi, districtul Vidin, a murit în 1937, în Vidin) a fost comerciant; o persoană cu mijloace financiare consistente care între anii 1891 și 1895 a fost primar al satului său de origine- Kapitanovtsi. S-a mutat în Vidin în anul 1894, iar în anul 1893 a fost membru al Parlamentului. Casa de două etaje a lui Yonitsa Nikolov, declarată monument arhitectural în 1975, se află pe strada Naycho Tsanov din Vidin. Proiectantul a fost inginerul Milev. Construcția a demarat în anul 1908, cu două etaje și o suprafață de 165 m². Aceasta este situată pe un teren de 600 de metri patrati - rectangular, din care 25% este zona construită. Construcția a fost finalizată în perioada 1909 - 1910. Elementele în formă de turn care au fost incluse în proiect nu au mai fost construite. Clădirea a fost naționalizată în anul 1947 și expropriată în anul 1986. Până în ziua de astăzi a fost păstrată clădirea inițială a slujitorilor din partea de jos a parcelei, clădirea însăși și curtea.

Clădirea este originală, cu o priză rustică din blocuri de piatră și o balustradă metalică cu detalii bogate. Porțile sunt două-aripi, cu detalii bogate. Pardoseala este din plăci de piatră.

Pivnița este iluminată, pe jumătate îngropată și are o cameră de depozitare. Primul și al doilea etaj sunt rezidențiale. Toate cele trei niveluri sunt accesibile dintr-o scară situată în partea de jos a salonului. În afară de vestibul, încăperile de locuit sunt accesibile de pe coridor și conectate una la cealaltă. Elemente structurale, nearticulate, în formă de „T”, sunt realizate în stil neo-baroc.

Aspectul autentic al clădirii, un aspect masiv, din cărămidă, cu o boltă prusacă, este complet conservat. Inițial, scara era din lemn, dar a fost ulterior înlocuită cu o scară din beton. Plafoanele sunt decorative și prelucrate în ipsos. Ușa din față este un panou din lemn cu pereți dubli, cu decorațiuni în relief de mare valoare artistică. Ferestrele sunt din lemn. Exteriorul se caracterizează printr-o decorație din ceramică stucco foarte bogată, cu o valoare artistică înaltă, abundând de detalii clasice. Există corpuri de iluminat originale cu valoare artistică, armonizate cu celelalte elemente structurale ale interiorului. Tavanele sunt bogat stilizate și integrate în arhitectura interiorului. Se păstrează autenticitatea exteriorului și a interiorului. Clădirea are o semnificație tipologică pentru dezvoltarea construcției de locuințe din Vidin. Se caracterizează printr-o valoare arhitecturală și artistică ridicată a organizării exterioare și interioare. Clădirea este un monument cultural de importanță locală, de valoare arhitecturală și istorică.

21. *Reședința lui Toma Popov*, un cunoscut comerciant de cereale din Vidin. Locuința sa este situată în partea centrală a orașului, lângă școala "Vasil Levski". Acesta este situată la intersecția a două străzi și are în față o curte înconjurată de un gard original din fier forjat, care îi completează aspectul său autentic.

Clădirea a fost construită la începutul secolului al XX-lea într-un stil eclectic neo-renascentist. Autorul designului este necunoscut, dar este aproape de stilul de design al lui Nikola Neshov.

Clădirea are doar funcție rezidențială și și-a păstrat aspectul autentic. Are un singur etaj și este construită pe un soclu de un metru. Cea mai mare atenție este acordată fațadei. Partea de intrare este ornamentată cu coloane turnate de tip ionic și pilaștri realizați din mortar. Cornișa este bogat decorată cu ornamente și detalii plastice pe care sunt plasate gorgoni. Deasupra ușii de la intrare este plasat un frontispiciu rectangular decorat cu capete de satyr.

22. *Casa lui Vanko Dzonov*. S-a născut în anul 1856, într-o perioadă tulbură din perioada premergătoare eliberării Bulgariei. A studiat până la nivelul clasei a treia și a studiat franceza. În anul 1880 se căsătorește, la vârsta de 21 de ani, cu fiica de 14 ani a

primarului din Vidin. S-a dovedit unul dintre cei mai dinamici oameni de afaceri din regiune, dezvoltând afaceri legate de producerea prafului de pușcă, producerea alcoolului, construcția unor mori de aburi. Dezvoltatul simț al afacerilor, care i-au adus un prestigiu semnificativ în rândul semenilor, a fost completat de un curaj aparte. Mai mult, s-a dovedit a fi un reformator al vieții sociale din Vidin: a construit mai multe clădiri cu două etaje, a rezolvat problema locuințelor, a creat sute de locuri de muncă care au asigurat subzistența muncitorilor. În jurul anului 1920 a construit o casă care a intrat în patrimoniul cultural. Proiectantul nu este cunoscut. Efortul artistic a fost concentrat în partea dinspre stradă a clădirii. Decorațiunile sunt foarte bogate și de mare valoare artistică.

23. *Casa lui Hadzhi Ivan Hadzhi Valchev*, una dintre cele mai frumoase case din Vidin. A fost declarată monument cultural. Proprietarul casei unice Hadzhi Ivan Hadzhi Valchev a construit-o în memoria fiilor săi care au murit în războaiele din anii 1912-1918. Hadzhi Ivan Hadzhi Valchev a fost de două ori primar al Vidinului, în 1903 și 1905-1908, o personalitate a orașului foarte onorat și respectat. A fost invitat la Sofia pentru instalarea Țarului Boris al III-lea, ca recunoaștere a calităților sale. Fațada casei este impresionantă, cu decorații și ornamente bogate și de mare valoare artistică. Detaliile ornamentale sunt realizate în stil neoclasic. După moartea lui Hadzhi Ivan Hadzhi Valchev, în timpul celui de-al doilea război mondial, casa a fost sediul unui spital militar rus. Ulterior a funcționat un dispensar în care se trata tuberculoza, iar mai târziu aici a funcționat școala de muzică pentru copii. Astăzi este proprietate privată. Noii proprietari au îndepărtat placa de metal amplasată de Hadzhi Ivan Hadzhi Valchev în memoria celor doi fii ai săi.
24. *Casa dr. Minko Nedkov Minkov*, Clădirea a fost proiectată de arhitectul Kosta Nikolov și a fost construită în 1926. Investitor este dr. Minkov, născut în Vidin în 1878. După ce a absolvit medicina în Rusia, s-a stabilit ca doctor în Vidin. Clădirea a fost construită pentru a fi o clădire rezidențială, cu o parte separată pentru un cabinet medical și o sală de așteptare. Are trei intrări separate, una pentru partea rezidențială, una pentru cabinetul medicului și una pentru camerele slujitorilor. Aceasta este prima clădire din oraș, pentru construcția căreia a fost utilizat beton armat. Stilul de construcție este neoclasic. De-a lungul anilor a cunoscut diverși proprietari: casa pionierilor, Consulatul Român, o creșă, editură de ziar. În prezent se află în proprietatea municipală și este folosită de administrația Muzeului de Istorie Regională din Vidin.
25. *Școala „Antim I”*. Clădirea a fost construită în 1891 datorită unei donații realizate de Mitropolitul Antim I pentru construcția unui liceu de fete. Autorul proiectului arhitectural nu este cunoscut. Clădirea școlii se înalță pe două etaje, cu pereți deschiși la culoare.

Ocupă o suprafață de 930 de metri pătrați. Fațada principală a școlii denotă stilul neoclasicist care stă la baza concepției arhitecturale. Este o clădire simetrică, cu o intrare centrală, subliniată de un portic clasic și încoronată de un fronton triunghiular. Întregul etaj este construit în stil rustic. Ferestrele de pe cele două etaje sunt dreptunghiulare, iar cele de la etajul doi sunt încadrate de o cornișă orizontală. Ferestrele sunt evidențiate prin detalii arhitecturale mai bogate. Ele sunt grupate câte două sau trei și sunt încoronate cu frontoane triunghiulare. În perioada 1944-1945 clădirea a fost folosită ca spital militar de către Frontul al treilea ucrainean. Din 1983 până în 2012 în această clădire se afla Școala primară de matematică din Vidin, iar astăzi este școala primară „Climent Ohridski”. Clădirea a fost declarată monument al culturii în 1975.

26. *Mănăstirea "Sf. Trinity "(satul Rakovitsa)*. Manastirea Rakovitsa reprezintă un complex de două biserici, spatii rezidentiale și agricole. Biserica veche mică este de tip cruce, cu un pronaos (un pronaos acoperit), boltit cilindric, echipat cu un tambur și o cupolă. Potrivit unor cercetători, a fost construită în secolul al X-lea sau al XI-lea, conform altora - secolele XII - XIII. Restaurarea bisericii este legată de numele pictorului Athonian Pimen de Sofia. În anul 1974 a avut loc o restaurare a picturii murale, care a fost foarte grav afectată. Pentru o perioadă de 30 de ani, datorită lipsei de întreținere, picturile murale au suferit modificări vizibile. Principalul motiv al degradărilor este datorat umidității mascate din pereți, datorită întreținerii necorespunzătoare sau a lipsei drenajului din jurul clădirii. Elementele de acoperiș sunt murdare și deplasate, ceea ce duce la scurgeri de pe pereții exteriori, infiltrarea umidității și creșterea umidității în spațiile interioare. Nișele ferestrei din tambur nu sunt bine etanșate, ceea ce permite ca apa de ploaie să curgă direct deasupra picturii murale. Nișa din fereastra sudică are condiții favorabile pentru creșterea vegetației. Umiditatea ridicată a determinat formarea de săruri care au distrus parțial stratul de pigment și, în unele locații, și grundul. În cursul anului 2005 au fost restaurate părțile cele mai afectate.

27. *Biserica "Sf. George "(satul Oreshets)*. Din punct de vedere arhitectural, biserica este o clădire cu o singură navă, cu un pronaos la vest. Absida este semi-rotundă, din exterior și din interior, și destul de adâncă, caracteristică bisericilor din nord-vestul Bulgariei. Biserica este acoperită cu un acoperiș cu trei pliuri. Construcția clădirii este masivă, zidăria este din blocuri de calcar cu mortar. Zidul nordic este întărit de trei contraforturi. Interiorul bisericii este acoperit cu picturi murale, dintre care majoritatea au fost grav afectate. Complexul bisericesc, care pe lângă biserică include o clopotniță, rămășițe ale unei vechi școli bisericești și un cimitir, este înconjurată de un zid de calcar. În 1973, biserica a fost declarată monument cultural de importanță

locală. În prezent, consiliul de administrație al bisericii colectează fonduri deoarece site-ul are nevoie de reparații imediate.

28. Pe panta nordică a Munților Balcani, în apropiere de nord-vestul orașul bulgar Belogradchik, se află Cetatea Belogradchik, de asemenea, cunoscută și sub numele de Cetatea Kaleto. Fortul este amplasat la baza unei formațiuni spectaculoase de rocă ce aparține masivului Belogradchik. Formată din gresie și conglomeratii de rocă, formațiunea a luat o formă ciudată, care se aseamănă mult cu oameni sau obiecte comune. Unele dintre roci ajung până la 200 de metri înălțime, iar cele care servesc ca fundal cetății ajung la 70 de metri înălțime. Cetatea există aici încă din vremea romanilor. În secolele I și III d.Hr., romanii au construit drumuri spre noile provincii ale imperiului din Peninsula Balcanică, precum și unele cetăți pentru pază. Misiunea cetății Belogradchik a fost de a controla drumul. Ei au construit cea mai mare parte a cetății, cunoscută sub numele de „Citadelă”, folosind rocile ca protecție naturală. Zidurile fortificate au fost construite doar din nord-vest și sud-est, iar restul fiind înconjurat de pietre. De-a lungul secolelor, Cetatea Belogradchik a fost folosită de o succesiune de forțe diferite, inclusiv bizantini. În secolul al XIV-lea, țarul bulgar Ivan Stratsimir a extins vechea cetate, construind garnizoane fortificate înaintea masivelor de roci existente. Fortul a devenit una dintre cele mai importante cetăți din regiune. La sfârșitul secolului, cetatea Belogradchik a fost capturată de otomani, care au extins-o și au folosit-o pentru a suprima revoltele locale. Fortul Belogradchik a continuat să fie folosit în scopuri militare și defensive până în secolul al XIX-lea. În anul 1850, cetatea a jucat un rol important în suprimarea revoltei din Belogradchik, fiind locul unde s-au efectuat decapitarea activiștilor capturați. Cetatea a fost utilizată ultima dată în timpul războiului sârbo-bulgar din anul 1885. Cetatea Belogradchik este acum una dintre cele mai bine conservate cetăți din Bulgaria și împreună cu stâncile din Belogradchik, este primul obiectiv turistic cultural și istoric al orașului.
29. *Sinagoga*, a fost construită în anul 1894 în locul unui fost templu distrus în timpul războiului de eliberare ruso-turc (1877-1878). Construcția a fost realizată în principal prin donații din partea comunității evreiești locale - evrei - o mare parte a populației vechiului cartier Kaleto, precum și a evreilor din întregul Principat al Bulgariei. A fost deschis oficial pe 28 septembrie 1894 de Dr. Mordechai Grnewalald, șef rabin în Bulgaria. Sinagoga din Vidin este al doilea templu ca mărime, după cea din Sofia. Din punct de vedere arhitectural, clădirea este pe deplin simetrică, cu o formă obișnuită a unei bazilici cu trei nave, cu pronaos, galerii și 4 turnuri. Dimensiunile interioare ale sălii de rugăciune sunt de 21 de metri pe 10 metri. Este construit după sinagoga din Budapesta. Altarul albastru, roșu și de bronz pictat de sculptorul ceh Max Verich, care

la acel moment lucra și preda la Vidin. Cheresteaua a fost livrată din România și Ungaria, iar majoritatea mobilierului a fost comandat de Austria.

În 1948, aproximativ 1200 de evrei din Vidin au mers în noul stat al Israelului, iar sinagoga a fost predată municipalității Vidin. În 1950, casa rugăciunii a fost transformată într-un depozit, iar treptat clădirea magnifică și-a pierdut strălucirea.

În 1950, sinagoga și-a pierdut funcția principală. În 1986, la recomandarea Comisiei pentru Cultură, care asigura și fondurile, a început restaurarea templului, care astăzi are statutul de monument al culturii. Datorită minunatei acustici a clădirii, oamenii din Vidin au intenționat să o folosească pentru a realiza concerte simfonice. În 1991 lucrările de reparații au fost oprite, iar proprietatea a fost returnată micii comunități evreiești din oraș. La 9 martie 2017, proprietarul Sinagogii Shalom - Organizația Evreiască din Bulgaria a decis în cadrul unei adunări generale să doneze clădirea municipiului Vidin. Astăzi, clădirea impresionantă o dată este extrem de degradată, doar o amintire palidă a trecutului plin de farmec, fiind nevoie de o restaurare generală.

Radiografiind clădirile de patrimoniu de pe teritoriile aflate pe cele două maluri ale Dunării constatăm că există un filon comun arhitectural reprezentat de apartenența la Biserica Ortodoxă. Pe ambele maluri ale Dunării s-au păstrat edificii culturale vechi ce conștiințesc apartenența celor două popoare la credința creștin-ortodoxă.

Contextul istoric diferit a determinat apariția unor vestigii diferite din punct de vedere al funcțiilor îndeplinite. Pe malul bulgăresc al Dunării sau păstrat ruinele unor cetăți și clădiri cu funcții militare, în timp ce pe malul drept au fost realizate numeroase construcții ce au devenit monumente arhitecturale datorită dezvoltării unor clase sociale formate din mari latifundiar, comercianți, intelectuali, industriași sau aristocrații timpului.

În ambele cazuri au fost preferate construcții ce au o arhitectură de inspirație europeană. În cazul Bulgariei sunt mai numeroase clădirile cu funcții militare, multe construite în perioada imediat următoare eliberării, într-o perioadă în care politica de militarizare a țării era o politică de stat. O parte dintre clădiri sunt moștenite de la ocupații otomani. *Acesta este un mecanism de autoapărarea specific unei țări care a suferit aproximativ 500 de ani sub ocupație străină.*

Mai mult, limitările datorate ocupației străine au întârziat sau încetinit adoptarea unor obiceiuri de sorginte occidentală. Astfel, în descrierile arhitecturii bulgărești se folosește frecvent expresia *Renașterea Bulgariei*, care nu are de-a face cu perioada secolelor XIV-XVI când s-a desfășurat Renașterea. Aceasta este și perioada în care au fost construite cele mai numeroase clădiri de valoare culturală și artistică. Astfel, *Renașterea Bulgariei* reprezintă un proces istoric de eliberare a societății bulgare din

chingile ideologice ale unor forțe de ocupație, în primul rând prin obținerea spațiului fizic necesar. Însă, această tendință este continuată de mișcarea spirituală și intelectuală care are drept scop și finalitate eliberarea spirituală și intelectuală de limitările impuse prin forță. Identitatea națională bulgară avea nevoie de apariția și dezvoltarea unei arhitecturi specific bulgărească.

Prin comparația datelor prezentate constatăm că în Bulgaria sunt mai multe clădiri cu autori necunoscuți. Concentrarea ornamentelor pe fațadele principale ale clădirilor, adică spre stradă, dovedește că cetățenii Vidinului erau preocupați de relația cu comunitatea fiind interesați de transmiterea vizibilă a unor mesaje legate de prestigiul social, averea proprietarilor și adoptarea simbolurilor arhitecturale specifice lumii occidentale.

4. Politici de dezvoltare pentru planificare și management în domeniul cultural și al turismului

Dezvoltarea și implementarea unei politici comune de dezvoltare a potențialului cultural al turismului presupune crearea unui spațiu social inclusiv comun, bazat pe formarea unui spirit comunitar.

Radiografia efectuată la secțiunea anterioară a studiului a evidențiat că există un filon religios comun datorat apartenenței la Biserica Ortodoxă. Multe dintre lăcașurile de cult ce au o vechime semnificativă se află încă în funcție, efectuându-se serviciul religios. Pe ambele maluri ale Dunării au existat perioade de restriște în practicarea credinței și încercările de a se reduce influența Bisericii în cele două societăți: în perioada medievală datorată intervenției otomane, iar în timpurile moderne de către conducerea comuniste. În ambele cazuri aceste eforturi au fost sortite eșecului. Astfel, comuniunea religioasă poate sta la baza construcției spiritului comunitar absent sau foarte redus în momentul de față datorită diferențelor de limbă și de cultură.

În literatura de specialitate regăsim referințe legate de existența spiritului comunitar ce se află la baza încrederii dintre cetățeni și care fundamentează posibilitățile dezvoltării relațiilor culturale și economice dintre locuitorii ambelor maluri ale Dunării. Inițierea unei politici care să plece de la o astfel de abordare oferă sustenabilitate în dezvoltarea unor proiecte culturale comune și dezvoltarea unor produse turistice de profitabile ambelor regiuni (județul Dolj și districtul Vidin).

Funcțiile relevante ale comunităților pot fi îndeplinite în diferite moduri, în concordanță cu specificul vieții sociale al fiecărei comunități. Acest concept a cunoscut o anumită dinamică de-a lungul timpului datorită modificării structurii comunităților umane. Astfel, funcțiile îndeplinite de fiecare localitate au evoluat în pas cu schimbările istorice.

Cele mai vechi teorii despre comunitate au fost dezvoltate înainte ca orașele să fie ceea ce sunt acum. Societățile erau mai mici și de o complexitate mult mai redusă decât în prezent. Pe măsură ce societățile s-au schimbat, înțelegerea noțiunii de comunitate s-a schimbat rându ei, însă nu în aceeași măsură cu dinamica schimbării sociale. Acest decalaj între evoluția comunităților moderne și demersul cognitiv circumscris conceptului de comunitate ridică dificultăți în abordarea societăților moderne. Oamenii de știință pornesc demersul de soluționare a problemelor urbane pe baza unor concepții rezultate din cercetările realizate în alte timpuri. Astfel, devine obligatorie înțelegerea evoluției conceptului de comunitate pentru a putea descrie cu precizie comunitățile contemporane.

Acesta a devenit un set de norme pe care oamenii trebuie să-l îndeplinească pentru a trăi împreună sau care trebuie îndeplinit de alte instituții. Conceptul de comunitate devine o direcție de analiză a unei localități și rezidenții săi.

În accepția contemporană, conceptul de comunitate poate fi utilizat ca un instrument de analiză al societăților urbane. Orașele și comunitățile componente pot fi analizate în raport cu măsura în care își îndeplinesc funcțiile.

Rolul important al integrării normative și solidarității sociale oferă un punct de vedere important pentru analiza sistemului politic al orașelor și comunităților constituente. Similar, prin analiza derivatelor funcțiilor comunitare obținem un cadru de analiză și al altor aspecte ale vieții sociale. Performanța societăților urbane și a comunităților constituente poate fi evaluată prin modul în care sunt puse la dispoziția rezidenților bunurile și serviciile esențiale, socializarea tinerilor și controlul comportamentelor sociale.

Pentru a înțelege metropolele și funcțiile îndeplinite de comunitate trebuie să înțelegem cum orașele s-au dezvoltat în mari organisme complexe. Patternurile dezvoltării urbane au fost influențate nu doar de ideea de comunitate ci și de structura și aspectul metropolelor contemporane.

4.1. Funcțiile comunitare

Conceptul de comunitate, din perspectiva concepțiilor contemporane, este determinat de modul în care comunitățile își realizează sau facilitează realizarea câtorva funcții esențiale pentru funcționare¹⁰³:

1. Generarea și menținerea unor norme integratoare ale membrilor comunității. Comunitatea trebuie să dețină un set de norme care să traseze modele comportamentale și un set de valori pentru membrii comunității. Mai mult, membrii comunității trebuie să

---

¹⁰³ Berger, Allan S. (1978), *The City- urban communities and their problems*, Wm. C. Brown Company Publishers, Dubuque, Iowa, pp. 30-31

agreeze definiția acestor norme, interpretarea lor și să le legitimeze prin însușire. Gradul de conflict sau de consens asupra acțiunilor reglatoare este un indicator al integrării normative în societate.

2. Generarea și menținerea solidarității sociale în rândul membrilor comunității.

Membrii unei comunități trebuie să fie în măsură să înțeleagă sensul principiilor solidarității sociale în comunitate. Aceștia trebuie să aibă sentimente comune ca și ceilalți întrucât toți se află în același loc.

3. Furnizarea bunurilor și serviciilor de care membrii comunității au nevoie.

Alimentația, locuirea, asigurările medicale, îmbrăcămintea, și alte bunuri și servicii, incluzând aici și slujbele, pot fi oferite direct de comunitate sau de alte organizații. În localitățile urbane există o serie de mijloace prin care aceste nevoi pot fi satisfăcute: magazine, farmacii, supermarketuri, precum și alte mijloace prin care sunt prestate serviciile. Drumurile și mijloacele de transport facilitează mișcarea populației și a bunurilor de-a lungul și de-a latul orașului.

4. Socializarea membrilor comunității prin normele comunitare.

Noii membri ai comunității, inclusiv imigranții, trebuie să fie apropiați de normele comunității. Școala și familia trebuie să îi învețe pe noii membri normele comunității. Aceștia trebuie să fie capabili să distingă între comportamentele și valorile corespunzătoare și cele necorespunzătoare.

5. Controlul comportamentului membrilor comunității și a celor prezenți.

Violarea normelor comunității trebuie să fie sancționată rapid prin agenții oficiali ai comunității: poliția, instanțele de judecată și liderii religioși. Comunitățile trebuie să organizeze instituții oficiale destinate detectării și sancționării comportamentelor ce violează normele sociale sau trebuie să dezvolte canale de control informal (prin presiune socială) a comportamentelor ce violează normele comunitare.

6. Să ofere locații în care membrii comunității să poată interacționa și să obțină sprijin reciproc.

Membrii comunității trebuie să valorizeze interacțiunea, să se alăture activităților de suport, și să-și răspundă unii altora într-o manieră predictibilă. Cluburile, organizațiile de voluntari, și întâlnirile publice furnizează oportunități pentru interacțiunea membrilor societății.

În cazul dezvoltării unei politici publice destinate fructificării moștenirii comune istorice și culturale reținem drept prioritară, din enumerarea anterioară, funcțiile „3”, „4” și „6”, care se referă la socializarea membrilor comunității prin normele comunitare și oferirea de locații în care membrii comunității să poată interacționa și susține reciproc.

În acest sens, înainte de a vorbi de un flux semnificativ de turiști în cele două arealuri, trebuie ca locuitorii de pe cele două maluri ale Dunării să fie puși în situația de a

socializa și de a avea la dispoziție locuri în care să poată interacționa. Crearea unei astfel de comunități creează un mediu social multicultural, tolerant și deschis care va deveni atractiv și pentru persoanele provenite din alte arealuri culturale.

Funcțiile comunitare au o finalitate ce depășește nivelul satisfacerii unor nevoi de moment. Principalul efect al cultivării unui spirit comunitar este cel al dezvoltării *sentimentului comunitar* care reprezintă „sentimentul de apartenență și identificare psihologică a membrilor comunității, căpătând o importanță mai mare decât recompensele specifice.”¹⁰⁴

Pentru realizarea sentimentului comunitar și dezvoltarea funcțiilor comunitare adaptate la nevoile moderne trebuie realizate procesele de dezvoltare și multiplicare funcțională.¹⁰⁵

Translația funcției este rezultatul înlocuirii succesive a funcției anterioare cu alta care corespunde noului stadiu de dezvoltare a societății. De exemplu, înlocuirea funcției militare anterioare cu una comercială. În cazul dezvoltării unor noi funcții trebuie evaluate și funcțiile comunitare asociate translației. Nevoia de adaptare a populației presupune costuri individuale și sociale. Înțelegerea transformărilor cu suficient timp înainte de producerea lor ușurează efectele negative ale procesului.

Multiplicarea funcțională reprezintă cel de-al doilea proces, definit de un cumul funcțional mai mult sau mai puțin aditiv. Acest cumul se realizează prin adăugarea de noi funcții urbane la cele inițiale, conducând la complexitate funcțională. Frecvent, funcția inițială constituie o frână în agregarea de noi funcții, întrucât comunitățile locale sunt destul de conservatoare în a accepta noi funcții dezvoltate relativ brusc.

Aceasta, deoarece în spatele noilor funcții urbane sunt noi tipuri de activități care solicită o reconversie a forței de muncă locale, însușirea de noi competențe, ceea ce înseamnă o nouă traiectorie individuală sau apariția unor noi categorii socio-economice întregi. De asemenea, influența asupra hinterlandului crește prin multiplicarea funcțională. Posibilitatea apariției unor noi elite nu trebuie neglijată prin caracterul conflictual pe care îl pot avea. Într-o politică de dezvoltare coerentă funcțiile posibile trebuie să beneficieze de facilități privitoare la extinderea lor dincolo de granițe. Astfel, putem vorbi despre extinderea hinterlandului aflat la dispoziția centrelor metropolitane din cele două regiuni.

---

¹⁰⁴ Warren, Roland (1972), *The Community in America*, 2d, Chicago: Rand and McNally & Company, pp. 138-142

¹⁰⁵ <http://ro.scribd.com/doc/210078337/8/FUNC%C5%A2IILE-URBANE>

4.2. Cultură și regenerare¹⁰⁶

Pentru fixarea unei perspective de utilizare a moștenirii culturale și regenerarea urbană trebuie să reținute perspectivele lui Williams referitoare la înțelesurile culturii prezentate de Johnson în lucrarea sa destinată înțelegerii culturii drept capital ce permite refacerea spațiilor urbane:¹⁰⁷

1. Cultura reprezintă procesul general al dezvoltării intelectuale, spirituale și estetice
2. Cultura reprezintă modul de viață al unui popor, grup, națiune etc.
3. Cultura reprezintă producțiile artistice.

Cultura mai poate fi înțeleasă și ca o modalitate specifică de a trăi într-un anumit context social. Sunt importante sistemele complexe de informații care sunt create și împărtășite de-a lungul timpului.¹⁰⁸ Michael Ian Borer înțelege cultura prin perspectiva de înțelegere a lumii, pe baza căreia oamenii dezvoltă produse care simbolizează și exprimă acel mod de viață. Între modul de viață și spațiul în care oamenii își practică cultura există o legătură semnificativă. Pentru a deveni un loc unde se practică o anumită cultură sunt necesare trei condiții:¹⁰⁹

„– spațiul trebuie să aibă o localizare geografică unică;

– o formă materială este necesară, fie ea naturală sau artificială, sau amândouă; și

– un loc trebuie să aibă înțeles și valoare”.

Luând în considerare cele spuse mai sus, putem afirma că un loc este un loc atunci când are creatori de cultură, adică oameni, pentru a-l crea, a trăi acolo și a-i conferi însemnătate. Și cultura are nevoie ca oamenii să își expună lucrările de artă și să își fructifice calitățile pentru a fi transmisă de la o generație la alta.

Gerald Suttles¹¹⁰ face diferența între două tipuri de cultură: cultura înaltă și cultura populară. Cultura înaltă este reprezentată de lucrurile puse în muzee de către oameni, pe când cultura populară este regăsită pe stradă, prin ce își pun oamenii pe mașini sau pe tricouri. Aceste trăsături culturale demonstrează că textura orașului reiese din istoria acestuia, arhitectura predominantă, numele străzilor, accent, etc.

„Schimbarea s-a datorat conștientizării faptului că activitățile artistice pot fi o unealtă utilă pentru cei cu puteri semnificative în cadrul procesului decizional. Concepte precum turism cultural sau turism urban au început să aibă rezonanță considerabilă la

---

¹⁰⁶ Secțiune bazată pe articolul Baboș Anca-Felicia, *Regenerarea urbană prin cultură*, Revista Transilvană de Științe Administrative, 1(30)/2012, pp. 3-20

¹⁰⁷ Johnson, L.C., (2009), *Cultural Capitals-Revaluing the Arts. Remaking Urban Spaces*, Burlington, VT: Ashgate Publishing Limited, pp. 3-120

¹⁰⁸ Ragab, T.S., „The Crisis of Cultural Identify in Rehabilitating Historic Beirut- Downtown”, 2011, *Cities*, vol. 28, nr. 1, pp. 107-114

¹⁰⁹ Gyerin Thomas *apud*. Borer, *Op. cit.*, pp. 173-197

¹¹⁰ Borer, *Ibidem*

diverse nivele de guvernământ. Evenimentele grandioase s-au dovenit a fi catalizatori eficienți în procese și proiecte de regenerare urbană fiindcă întăresc încrederea cetățenilor în autoritățile locale.”¹¹¹

În prezent sunt identificate două abordări legate de unicitatea comunităților (orașelor) și dezvoltarea acestora în baza caracteristicilor particulare.¹¹²

„Prima abordare este „americanizarea” reprezentată prin târguri cu o anumită tematică și de încercarea de a redevolva malurile apelor pentru a corespunde nevoii de consum, divertisment și spectacol. Aceasta este o abordare de sus în jos, care poate implica uneori parteneriate publice-private.

Cea de-a doua abordare, „europenizarea”, este sinonimă cu planificarea culturală. Obiectivul cheie în momentul adoptării unei astfel de strategii este încurajarea și promovarea orașului local cultural atât în interiorul orașului cât și prin împrejurimi. În cadrul „orașului creativ” accentul este pus pe creativitatea orașului și a regiunii din care face parte, care reprezintă și baza strategiilor îndreptate spre redevoltare.

Planificarea culturală este rezultatul unui amalgam de factori înglobând principii democratice (ex. echitate, acces), evoluția culturii și considerarea artelor și a activităților culturale precum industrii.”¹¹³

Plecând de la astfel de considerente, în care cultura devine un factor al dezvoltării durabile, fie prin multiplicarea funcțiilor comunitare, fie prin translatarea funcțiilor existente ori prin exploatarea unui potențial de dezvoltare neglijat, echivalent în anumite cazuri cu ignorarea memoriei locului, recomandările specialiștilor europeni presupun:¹¹⁴

a) În cazul educației și formării

- schimb de responsabili privind educația, fie că este vorba de educația primară sau cea secundară, superioară sau profesională;
- organizarea de saloane cu prezentarea filierelor de formare și a punților de trecere între acestea, de fiecare parte a frontierei;
- cooperări inter-universitare și crearea de institute universitare bi sau tripartite;
- cooperare diversificată și aprofundată între universități, la nivelul celui de-al treilea ciclu, de exemplu;
- ajutor acordat proiectelor transfrontaliere în domeniul formării și cercetării;
- organizarea de programe de învățare și de perfecționare a limbii populației frontaliere vecine;
- recunoașterea reciprocă a diplomelor, fie globală, fie sectorială; recunoașterea anilor sau semestrelor de studii (sistemul “creditelor transfrontaliere”).

¹¹¹ Baboș Anca-Felicia, *Op. cit.*, p. 5

¹¹² Stevenson, Deborah, (2003), *Cities and Urban Cultures*, Maidenhead: Open University Press, pp. 91-112

¹¹³ Baboș Anca-Felicia, *Op. cit.*, p. 6

¹¹⁴ Charles Ricq, *Manual de cooperare transfrontalieră pentru uzul colectivităților locale și regionale în Europa*, Ediția a 3-a, București 2000, pp. 39-40

b) Infrastructura socio-culturală

- organigrame transfrontaliere (cu "pasarele") a diferitelor sisteme de formare;
- „valize pedagogice” pentru toate instituțiile de formare, cu prezentarea reciprocă a entităților politice și/sau administrative interesate de cooperarea transfrontalieră;
- ghiduri culturale cuprinzând organismele active, bibliotecile, anuarele culturale;
- „exportarea” de expoziții culturale;
- organizarea de schimburi culturale;
- concerte comune.

c) Cultură și religie

Oamenii

- decernarea de premii pentru distingerea unei personalități fizice sau morale care a efectuat o acțiune în favoarea regiunii transfrontaliere;
- realizarea de studii muzicografice sau etnografice;
- expoziții și publicații asupra problemei minorităților în spațiul regional transfrontalier.

Limbile

- dezvoltarea de itinerarii culturale bilingve, crearea de centre de întâlnire a culturilor și sprijin al asociațiilor bilingve și bilingvismului.

Cultura ca mijloc de transcendere a frontierei

- editarea de cărți, de ghiduri și de atlase transfrontaliere;
- realizarea de „pașapoarte culturale” care să permită accesul la numeroase instituții culturale aparținând regiunilor despărțite de o frontieră;
- schimburi în domeniile artistic, teatral, muzical;
- relații transfrontaliere de tip asociativ cu ocazia sărbătorilor populare.

d) telecomunicațiile

- ✓ școli sau instituții transfrontaliere de formare a profesilor din mass-media, crearea de rețele de media (public, publicitate, (în)formare...);
- ✓ realizarea de emisiuni de radio interregionale și de module audiovizuale comune;
- ✓ urmărirea în comun a evenimentelor transfrontaliere majore.

e) sectorul sportului și al organizării timpului liber

- punerea la punct sau promovarea manifestărilor sportive regionale;
- schimburile sportive;
- publicarea ghidurilor de schimburi sportive.

Osmoza culturală este favorizată net când fluxurile demografice se dezvoltă în zonele învecinate frontierei, începând cu regruparea familiilor sau facilităților acordate pentru căsătorie.

Distanțele culturale impuse altă dată prin anumite politici naționaliste pot să se estompeze în mod treptat, să se întrepătrundă și să dea naștere unui profil transfrontalier care diferențiază aceste populații de cele din „interior” și să prevadă în mod pozitiv adevărate culturi transfrontaliere. Acestea din urmă ar constitui sedimentul zonelor transfrontaliere pe cale de microintegrare regională.

După o deschidere amplă a diverselor domenii clasice de cooperare transfrontalieră, trebuie analizate etapele posibile pentru a se ajunge la aceste zone regionale transfrontaliere de microintegrare.

Etapa relațiilor transfrontaliere¹¹⁵ presupune formarea unor instituții transfrontaliere care pot organiza sisteme funcționale de cooperare și colaborare, de dezvoltarea a cooperării pe baza unor interese comune. Instituțiile transfrontaliere devin instrumente prin care se creează rețele de actori interesați.

Relațiile transfrontaliere au un trend evolutiv prin dezvoltarea relațiilor interstatale pe parcursul secolelor al XIX-lea și al XX-lea. Procesul de relații între colectivitățile publice se pot articula în jurul a șase nivele de relații¹¹⁶:

1. Absența totală de relații

Diferite entități sau populații se ignoră, trăiesc în autarhie sau se referă numai la comunitatea lor națională. Datorită acestui lucru, frontiera este percepută numai ca o limită, o despărțire, o linie de securitate. Această evoluție presupune o dezvoltare a descentralizării, și deci o aplicare mai detaliată a principiului subsidiarității, inclusiv a subsidiarității transfrontaliere.

2. Faza schimbului de informații

Este faza primelor contacte. Ea este capitală pentru colectivitățile locale, chiar dacă modalitățile de procedură sunt mai puțin uniform structurate ca pentru state: reuniuni neoficiale între guverne sau autorități politice și/sau administrative; schimb de informații scrise etc. Pentru a coopera este important de a se cunoaște mai bine vecinul împreună cu diferitele lui structuri politice, economice, sociale, culturale. A se cunoaște mai bine vecinul este și o condiție pentru a-l aprecia mai mult și pentru a dezvolta cu el un adevărat parteneriat.

3. Concertarea

Înainte de a se lua o hotărâre se obișnuiește din ce în ce mai mult de a informa și de a consulta partenerii străini și vecini în măsura în care aceștia pot fi afectați de măsurile prevăzute.

---

¹¹⁵ Charles Ricq, *Op. cit.*, pp. 40-41

¹¹⁶ Charles Ricq, *Op. cit.*, pp. 40-43

Dar această consultare se face încă pe o bază neoficială; și mai ales, oricare ar fi rezultatul, aceasta nu are încă nici un caracter obligatoriu.

4. Cooperarea

O politică locală, pentru a fi eficace, cere o adevărată cooperare transfrontalieră, în anumite domenii. Instituțiile transfrontaliere existente aprofundează, în marea lor majoritate, atât această categorie de reacții cât și pe cea a concertării. Aceste experiențe transfrontaliere scot în evidență faptul că numai soluțiile adoptate în comun răspund în mod real problemelor similare trăite de colectivitățile și populațiile de o parte și de alta a frontierelor.

5. Armonizarea

În spațiile frontaliere, legislațiile sau reglementările naționale sau regionale, deja la nivel comunitar și în nenumărate domenii, între altele cel al politicii sociale, nu acordă importanță termenului de armonizare.

6. Integrarea

A concepe, mai mult, a realiza „programe de dezvoltare regională integrate”, etapa ultimă a concertării socio-economice transfrontaliere, presupune realizarea deplină a obiectivului final al Uniunii Europene: acela al integrării.

Orice efort de dezvoltare a unor politici integrate este condiționat de analiza nivelului relațiilor existente între cele două țări. Astfel, investițiile realizate în dezvoltarea unor capacități comune se vor pierde datorită dezinteresului populației.

În literatura de specialitate sunt menționate etapele realizării unei *rețele privilegiate și susținute a relațiilor dintre diferiți actori*.¹¹⁷ Principala condiție a realizării unor rețele transfrontaliere este cea a existenței *voinței politice*. Generearea unei conștiințe comune transfrontaliere are efecte pozitive chiar asupra factorilor politici generatori, prin creșterea impactului electoral.

Capitalul social rezultat din realizarea *rețelei privilegiate și susținute a relațiilor între diferiți actori* reprezintă fundamentul pe care se vor construi relațiile transfrontaliere ce le includ și pe cele de natură culturală. O astfel de rețea cuprinde:¹¹⁸

a) actorii socio-economici

Printre tipurile de acțiuni întreprinse de actorii socio-economici mențiți să amplifice fenomenul transfrontalier figurează:

- urmărirea obiectivului coeziunii economice și sociale transfrontaliere;
- stabilirea unor politici adecvate pentru corectarea dezechilibrelor regionale;
- identificarea intereselor socio-economice comune;

¹¹⁷ Charles Ricq, *Op. cit.*, pp. 45-46

¹¹⁸ *Ibidem*

- deschiderea transfrontalieră a vieții economice, ba chiar socio-economice, în domeniul formării și al locurilor de muncă;
- crearea de Consilii economice și sociale transfrontaliere sau a unei Uniuni transfrontaliere a Camerelor de comerț, Camerelor pentru agricultură, Camerelor de meserii, sindicatelor, grupărilor de frontaliere;
- adoptarea de condiții-cadru pentru promovarea economică regională;
- controlul transfrontalier al speculațiilor funciare etc.

b) actorii culturali

Acțiunile întreprinse de actorii culturali aparținând instituțiilor, administrațiilor sau asociațiilor contribuie, de asemenea, la dinamizarea spiritului transfrontalier. De altfel acesta e unul din domeniile în care progresele încep să fie vizibile. Un număr important de acțiuni și de măsuri culturale permit accentuarea sentimentului de apartenență la același spațiu transfrontalier. Pentru a dinamiza și mai mult ansamblul relațiilor frontaliere se cuvine a se insista mai ales asupra următoarelor măsuri în materie de cooperare culturală transfrontalieră și asupra inițierii reflexelor transfrontaliere în favoarea dezvoltării conștiințelor regionale transfrontaliere prin:

- facilitarea oricărei forme de schimburi școlare și de recunoaștere a diplomelor;
- generalizarea programelor de învățare și de perfecționare a limbii populației vecine;
- circulația informațiilor regionale transfrontaliere (de exemplu prin intermediul organismelor informatice transfrontaliere);
- facilitarea oricărei forme de creație, difuzare și receptare transfrontalieră a operelor culturale (muzicale, de pictură, literare, folclorice, teatrale etc.),
- oricare ar fi forma de media utilizată sau a artei aprofundate.

c) actorilor administrativi, în ceea ce îi privește, li se acordă sarcina de a învinge rezervele și blocajele în administrațiile de stat, de a mări capacitatea și mijloacele de gestiune destinate cooperării transfrontaliere și de a proceda la schimburi sau stagii transfrontaliere de funcționari.

e) actorii instituționali, au ca sarcină de a face să avanseze regionalizarea și descentralizarea, incluzând până la un anumit punct „relația transfrontalieră” care nu mai poate fi asimilată unei „relații internaționale” clasice, sau „competenței în materie de relații transfrontaliere”. Pentru aceasta trebuie create structuri specifice comune colectivităților frontaliere, care să aibă o reală valoare juridică, trebuie definite modele sau spații de dialog incluzând toți actorii publici și mai ales privați, trebuie create punți contractuale stabile între colectivitățile teritoriale frontaliere.

Principiile regenerării

Plecând de la nivelul economic redus al celor două regiuni ce fac parte din acest studiu și nevoia de înscriere pe o traiectorie de prindere de urmă a societăților avansate,

efortul de elaborare a unui plan comun de regenerare a comunităților aflate în declin după anul 1989 poate fi o măsură ce contribuie la dezideratul comun al dezvoltării regionale.

Experiențele internaționale au relevat că planurile de regenerare urbană au efecte în societățile contemporane doar dacă se recurge la planificarea integrată a unui astfel de proiect.

Etapele planificării urbane integrate sunt următoarele:¹¹⁹

- ✓ abordarea strategică - asigurarea viziunii, structurarea acesteia în obiective/programe/proiecte pe termen scurt/mediu/lung, orientarea către implementare, participarea actorilor locali, asigurarea cadrului flexibil și definirea rezultatelor concrete așteptate;
- ✓ abordarea durabilă – pune accentul pe participare, grija pentru calitatea mediului, dezvoltare durabilă;
- ✓ abordarea comprehensivă - integrarea componentelor spațială, economică, socială, de mediu;
- ✓ planificarea participativă – în care accentul este pus pe implicarea tuturor factorilor relevanți în privința responsabilităților, resurselor deținute, capacității decizionale și de implementare, a expunerii la impactul planurilor respective;
- ✓ planificarea resurselor financiare publice potrivit planurilor de dezvoltare asumate (planificarea multianuală a bugetului și implicit a investițiilor publice, elaborarea politicii fiscale în sprijinul planului de dezvoltare urbană, asigură partea de monitorizare, control, pachetele de indicatori și indicatori de performanță aferenți);
- ✓ planificarea operațională - planul de acțiuni care să organizeze sub forma unui calendar eforturile, responsabilitățile și alocarea resurselor aferente implementării, asigură sistemul de monitorizare/evaluare/control, asigură forma instituționalizată în care actorii cooperează la implementarea planului de dezvoltare urbană.

Din aceasta suită de experiențe au rezultat noi modalități de gândire privind planificarea dezvoltării urbane și de acțiune privind modalitățile de implementare angajate în parteneriate flexibile și creative;

- ✓ planificarea integrată, care structurează într-un sistem instituționalizat componentele și conceptele de mai sus, evidențiază și prioritizează proiectele integrate urbane sub forma unui calendar general pe termen scurt/mediu/lung;
- ✓ planificarea corporată, care asigură defalcarea planului integrat de dezvoltare urbană în planuri detaliate corespunzător actorilor instituționali implicați, structurează responsabilitățile și calendarul de activități în implementare aferent, modalitățile de coordonare cu ceilalți actori în procesul de abordare și implementare, monitorizare și control al planului de dezvoltare urbană prin proiecte urbane specifice.

Planul integrat de dezvoltare urbană are ca rezultat:

- o strategie care exprimă aspirațiile de dezvoltare ale comunității și programează pe termen scurt, mediu și lung proiectele prin care acestea sunt atinse;

---

¹¹⁹ Ipați, Oana Gabriela (Editor), *O șansă pentru orașul tău- Ghid informativ privind regenerarea urbană. Principii și practici europene*, Guvernul României, MDLPL, 2007, p.5

- un plan de alocare și rezervare a terenurilor și de programare a funcțiilor urbane prin proiecte integrate potrivit strategiei și potențialului local;
- un plan de programare și alocare a resurselor financiare prin programe și investiții publice care susțin implementarea strategiei pe teritoriul orașului.

Localitățile din cele două regiuni (județul Dolj și districtul Vidin) sunt afectate de declinul economic instalat după ieșirea din comunism. Incapacitatea de adaptare la cerințele economiei de piață relevă nevoia de modificare a paradigmei legate de dezvoltarea comunitară și regională, de identificare a complementarităților și crearea unor proiecte comune de dezvoltare, dintre care cele de cooperare culturală și turistică se constituie în infrastructura de bază prin lărgirea hinterlandului centrelor metropolitane. Pentru aceasta trebuie identificate funcțiile de tip urban necesare, dintre care funcția culturală are cea mai mare probabilitate de concretizare pe termen scurt.

5. Cercetarea codificării simbolismului urban

(Crearea unui model pilot pentru cercetare, conservare, socializare și management integrat al patrimoniului cultural comun și dezvoltarea turismului durabil prin tehnologii moderne de informare, promovarea patrimoniului cultural în general)

Cele mai frecvente cercetări referitoare la orașe au fost circumscrise dimensiunilor demografice, economice, social-culturale, administrative și de planificare. Abordarea culturală a orașului, ca întreg, ce cuprinde simboluri și ritualuri, a fost utilizată foarte rar.¹²⁰ Pragmatismul cognitiv, rezultat din nevoia unor soluții imediate a limitat utilizarea acestei abordări, deși s-a încercat în permanență interpretarea holistă a orașului. Cultura, în această abordare, poate avea calitatea de „principiu imaterial” cu rol integrator al părților.

În prezent, una dintre tendințele contemporane de cercetare și analiză în antropologia urbană este *ecologia simbolică urbană*, prin care se urmărește studiul dimensiunii culturale a orașului, orientată spre stabilirea distribuției și semnificației simbolurilor și ritualurilor în raport cu mediul înconjurător.¹²¹ În această abordare este central procesul social de producție și consum al simbolurilor și ritualurilor, care sunt fapte recurente standardizate în cadrul construirii sensului. Un simbol reprezintă mai mult decât un simplu semn, întrucât face trimitere la valori extrinseci.

---

¹²⁰ Nas Peter J.M., Marlies De Groot, Michelle Schut, „Variety of Symbols”, în Nas J.M. Peter (ed.), (2011) *Cities Full of Symbols. A theory of Urban Space and Culture*, Leiden University Press, pp. 7-9

¹²¹ Nas, Peter J.M. (ed.) (1998) ‘Special issue: Urban Rituals and Symbolism.’ In: *International Journal of Urban and Regional Research*, vol. 22, no. 4, pp. 545-622.

Ecologia urbană este o conexiune a ecologiei umane. Această abordare se datorează cercetărilor specialiștilor ce aparțin Școlii de la Chicago, axate pe descrierea și analiza distribuției fenomenelor sociale asupra spațiului urban. De exemplu, după modelul studiului lui Burgess din orașul Chicago, în care a proiectat o serie de cercuri concentrice pentru a specifica diferențele de status, etnie și caracteristicile urbanizării populației. Această abordare este aplicată și în ecologia simbolică urbană în ceea ce privește simbolurile și ritualurile. Prin mai multe studii de caz au fost identificate mai multe modele simbolice urbane.

Studiile antropologice urbane sunt influențate de studiul lui Kevin Lynch, prezentat în lucrarea *The Image of the City* (1960). În prima perspectivă Lynch a identificat și prezentat trei concepte analitice: identitatea (distingând elementele urbane unul de altul), structura (care prezintă modelul elementelor identificate) și semnificația elementelor urbane. Deși Lynch nu a acordat prea mare atenție semnificațiilor asociate mediului urban, considerându-le prea eterogene, personale și dificil de sistematizat, totuși, tehnica sa de cercetare care a vizat realizarea unor *hărți mentale*, permite identificarea comuniunii și diferențelor de opinii ale locuitorilor dintr-un anumit oraș, comunitate sau areal.

O altă abordare se referă la distincția dintre *orașul real* și *hiperoraș (hypercity)* pe baza analizelor semiotice și semnificațiilor în diferite zone urbane. Orașul real ca întreg și elementele sale constituente sunt semnificate, iar semnificații, adică configurația semnificațiilor, formează un strat de semnificații care uneori pot deveni mai puternici decât realitatea și constituie o hiperrealitate în sine. Producția, consumul și distribuția în spațiu a acelor semnificații pot determina un sens pozitiv (hiperoraș) sau unul negativ (oraș al umbrelor- *shadow city*). Identificarea acestui strat de hipersemnificații reprezintă nucleul cercetării dedicată acestor hiperorașe.¹²²

Teoria privitoare la hiperoraș (hypercity theory) presupune ca partea simbolică a unui oraș să poată fi privită ca detașată de realitate.¹²³ Dimensiunea simbolică contribuie la formarea unei hiperrealități sau hiperoraș care are o viață proprie și permite transgresarea spațiului definit de părțile componente. Aceasta implică marketingul și brandingul orașelor, deoarece acestea doresc să fie diferențiate unele de altele.

Simbolismul urban se exprimă prin diferite fenomene, cum ar fi aspectul unui oraș, arhitectura, statuile, numele de străzi, poezii, precum și ritualuri, cultura (muzica, poezia, literatura locală) site-urile web, toate fiind considerate purtătoare de simboluri. Multe orașe au purtători de simboluri multiple, dintre care unul este de

---

¹²² Nas Peter J.M., Marlies De Groot, Michelle Schut, *Op. cit.*, p. 8

¹²³ Nas, P.J.M., R. Jaffe and A. Samuels (2006) 'Urban Symbolic Ecology and the Hypercity: State of the Art and Challenges for the Future' în: P.J.M. Nas and A. Samuels (eds.), *Hypercity: The Symbolic Side of Symbolism*, pp. 1-19. London: Kegan Paul.

obicei cel mai dominant. Există patru tipuri de purtători de simboluri: material, discursiv, iconic și comportamental.¹²⁴

Fiecare dintre cele patru purtătoare de simboluri presupune o planificare integrată astfel încât simbolurile să devină definitorii pentru un oraș și, totodată, creatoare de emoții și amintiri pentru vizitatori. Turismul se va dezvolta pe baza marketingului și brandingului comunitar realizat de decidenții locali, iar hiperrealitatea creată prin calitatea semnificațiilor va fi cea care va aduce și succesul turismului.

Studiile de caz, privitoare la cele patru tipuri de purtători de simboluri, se bazează pe experiența managerială a edililor din mari orașe ale lumii.

5.1. Simbolismul material (Jakarta și Cape Town)¹²⁵

Structura simbolică a orașelor Jakarta (Indonezia) și Cape Town (Africa de Sud) indică o divizare considerabilă între arhitectura în continuă schimbare, corelată cu istoria și cea care poate fi văzută pe înălțime, împotriva naturii și cu o structură mai permanentă.

Nas¹²⁶ avansează ideea existenței a patru zone simbolice distribuite schematic. Scopul administrației este acela de a prezenta Jakarta drept un oraș modern, conexat la fenomenele lumii moderne. Însă, existența râului Ciliwung, foarte poluat în care mii de oameni se spală și care se revarsă periodic contrazice imaginea de monumentalitate dorită de administrație. Contradicția este sesizată de specialiști care numesc statul indonezian drept un „stat teatru”. Pe scurt, există o discrepanță vizibilă între arhitectură și natură.

La polul opus se află orașul Cape Town. Natura este parte a imaginii orașului și simbolizează continuitatea. Cei mai importanți purtători simbolici sunt *Table Mountain*, *Devil's Peak* și *Lion's Head*. Aceste trăsături sunt incluse și în logoul orașului. Natura reprezintă neutralitate și sprijin. Arhitectura olandeză simbolizează autoritatea față de oameni primitivi, sugerând împărțirea în grupuri etnice datorate regimului de apartheid. Segregarea este reprezentată de distribuția spațială a clădirilor și zonelor rezidențiale.

După eliminarea apartheidului arhitectura a evoluat foarte puțin. Orașele olandeze și englezești sunt caracterizate de un anumit stil arhitectural, însă această preocupare nu mai este o prioritate pentru actualul guvern concentrat pe eliminarea sărăciei și reducerea criminalității. Natura, simbolizată prin cele trei înălțimi, devine un refugiu simbolic față de simbolurile unui regim politic bazat pe segregare și exploatare.

Această perspectivă, determinată de simbolismul material evidențiază două cazuri: prima se referă la monumentalitate pusă în dezacord cu natura, în timp ce a doua se

---

¹²⁴ *Ibidem*

¹²⁵ Acest text este realizat după Nas J.M. Peter (ed.), (2011) *Cities Full of Symbols. A theory of Urban Space and Culture*, Leiden University Press

¹²⁶ Nas, P.J.M. (1990) „Jakarta, Stad Vol Symbolen met Leiden als Contrast”. în: *Antropologische Verkenningen*, vol. 9, no. 3, pp. 65-82, *apud*. Nas (2011) *Op. cit.*

referă la acordul dintre natură și arhitectură, dar în care armonia naturii oferă neutralitatea, siguranța și armonia pe care arhitectura orașului nu o oferă. Astfel, constatăm că predominanța simbolurilor materiale nu transmite mai mult decât caracteristici locale ale comunităților în cauză.

5.2. Simbolismul discursiv¹²⁷

Această abordare este legată de mijloacele moderne de comunicare care devin purtătoare de simboluri. Internetul se dovedește a fi cel mai eficient purtător de simboluri. Acesta acționează în două dimensiuni: furnizarea de informații către cetățeni, completate de crearea unui spirit comunitar și informarea potențialilor turiști despre oportunitățile locale. Website-ul contribuie semnificativ la imaginea orașului.

Într-o cercetare efectuată de Marvin Stijweg¹²⁸ și publicată în anul 2007 au fost analizate website-urile din două localități belgiene: Tournai (Doornik) și Kortrijk. Cele două orașe sunt asemănătoare din punct de vedere al originii, numărului locuitorilor, arhitecturii specific medievale. Singurele diferențe fiind de limbă: Tournai este un oraș de limbă franceză, iar Kortrijk este un oraș flamand.

Analiza atrage atenția asupra modului în care responsabilii din cele două orașe promovează imaginea: în cazul orașului Tournai s-a mizat pe tradiții și istorie, în timp ce în orașul Kortrijk s-a ales modernizarea prin suprapunerea arhitecturii moderne peste cea tradițională.

Diferențele de politică de dezvoltare și de branding urban sunt vizibile pe site-urile de prezentare, atât din punct de vedere al conținutului, cât și al aspectului. Site-ul orașului Tournai este clar, impresionant, cu un conținut ce pune accent pe istoria și activitățile organizate de administrația locală. Prin contrast, site-ul de prezentare al orașului Kortrijk este caracterizat de un flux constant de știri reale și prezente, de un design abstract și de o dinamică sporită.

5.3. Simbolismul iconic¹²⁹

Cele două orașe utilizate ca exemplu pentru a ilustra trăsăturile simbolismului iconic sunt Kevelaer, un oraș din Germania și Memphis, oraș din Statele Unite ale Americii.

Orașele pot obține reputația de la o persoană sau un grup de persoane. Simbolismul iconic poate fi sacru sau profan. Orașul Kevelaer este un exemplu de oraș caracterizat de sacralitatea iconică. Este un centru de pelerinaj catolic fiind vizitat de

---

¹²⁷ Acest text este realizat după Nas J.M. Peter (ed.), (2011) *Cities Full of Symbols. A theory of Urban Space and Culture*, Leiden University Press

¹²⁸ Stijweg, Marvin (2007) *Transitional or Traditional: Cities Reflected by their Websites: A Comparative Study on City Identity and Image*. MA thesis, Leiden University

¹²⁹ Acest text este realizat după Nas J.M. Peter (ed.), (2011) *Cities Full of Symbols. A theory of Urban Space and Culture*, Leiden University Press

peste 800 000 de pelerini anual din Germania și Benelux. Legendele legate de vindecări miraculoase ce s-ar fi petrecut în perioada medievală i-au sporit prestigiul în rândul credincioșilor. Organizarea și infrastructura locală au fost structurate în forme care să atragă anual un număr cât mai ridicat de pelerini. Reținem că elementul principal îl constituie misterul generat de miracolele vindecărilor.

Orașul Memphis din statul Tennessee, SUA, este, de asemenea, un oraș caracterizat de simbolismul iconic, însă spre deosebire de Kevelaer simbolismul său nu este sacru, ci profan. Graceland Mansion este fosta casă a lui Elvis Presley, cel supranumit *Regele rock and roll*. Transformarea reședinței acestuia în muzeu și succesul său artistic au devenit repere ce atrag mii de vizitatori în fiecare an.

Pelerinajul tematic la aceste edificii, fie de natură sacră sau profană, este asociat și cu turismul modern care generează plus valoare în localitățile respective.

5.4. Simbolismul comportamental¹³⁰

Cele două orașe ce ilustrează cel mai bine trăsăturile simbolismului comportamental sunt Haarlem și Leiden, ambele din Olanda. Acest tip de simbolism se formează prin ritualuri frecvente, festivități de masă, comportamentului repetitiv sau structurat. În prezent a scăzut puterea simbolică caracteristică orașului Haarlem.

Legenda legată de Haarlem se datorează călugărului carmelit Ioan de Lyeden care a relatat despre vitejia locuitorilor orașului în timpul celei de-a cincea cruciade, unde și-au dovedit priceperea în navigație. Activitățile legate de acest moment istoric presupun existența unor agenți de opinie care să mențină interesul populației. Era vorba despre navigatori și breasla marinarilor. Dezvoltarea ulterioară a orașului a dus la scăderea importanței acestui eveniment istoric datorită reducerii influenței breslei navigatorilor în oraș.

Festivitățile anuale ale Leiden's Relief din data de 3 octombrie sunt mai omogene și mai concentrate și pot fi văzute ca un "eveniment ritualic total". Aceasta, reprezintă crearea extraordinară a spațiului temporal, spațial și social care permite reconstituirea individului urban și a comunității. Este o sărbătoare care implică diferite elemente de continuitate, cum ar fi o paradă, un târg de distracții, distribuirea de alimente (pâine albă și hering, precum și hotchpotch) și adunări. Sărbătoarea se datorează evenimentelor legate de asediul spaniolilor din anul 1574. Întâmplările care au asigurat supraviețuirea orașului sunt amplasate în centrul sărbătorii cu o structură tripartită: oraș, stat și Dumnezeu. Forța ritualului anual consistă în implicarea cetățenilor în manifestările ce au loc cu această ocazie, fără ca administrația publică să se poată implica în derularea activităților.

---

¹³⁰ Acest text este realizat după Nas J.M. Peter (ed.), (2011) *Cities Full of Symbols. A theory of Urban Space and Culture*, Leiden University Press

În ambele cazuri, ritualurile practicate în cele două comunități au influențat identitatea comunităților în cauză.

5.5. Concluzii: orașe și simboluri¹³¹

Structura simbolică a unui oraș are o mare importanță pentru identitatea și imaginea sa. Ecologia simbolică urbană este o caracteristică care nu a fost evaluată la adevărata ei valoare. Prin urmare, acest domeniu relativ nou în cadrul antropologiei culturale necesită o mai mare atenție științifică și practică. Simbolismul urban formează o extensie și multe părți ale vieții urbane, precum și fundația atractivității orașului. În analizele anterioare s-au distins patru tipuri de purtători de simboluri: purtători de simboluri material, discursiv, iconic și comportamental. Arhitectura joacă un rol important ca unul dintre purtătorii de simboluri semnificativi, dar simbolul urban este ceva mult mai amplu.

Natura din Jakarta și Cape Town, site-urile orașelor Tournai și Kortrijk și diverse alte dimensiuni fac parte din simbolismul urban. Istoria unui oraș poate fi utilizată pentru a întări partea economică prin extinderea atracției turismului, așa cum este cazul Tournai și Kortrijk. De asemenea, poate fi legat de evenimente, cum ar fi sărbătorile de la Leiden și legenda lui Damietta din Haarlem, sau perioadele, cum ar fi apartheidul din Cape Town și epoca colonială din Jakarta.

În ansamblu, istoria, în mai multe straturi, joacă un rol semnificativ în simbolismul urban, predominant din cauza juxtapunerii cu modernitatea. Partea simbolică a orașului nu este doar punctată din punct de vedere istoric, ci poate fi identificată și pe diferite niveluri politice: locale, naționale și internaționale. Diferite grupuri pot avea opinii foarte divergente despre oraș, deoarece fiecare se uită la el dintr-o perspectivă diferită; în acest sens, simbolismul urban trebuie privit ca o formă politică și adesea imbricată.

Purtătorii de simboluri, fie ele materiale, discursive, iconice sau comportamentale și manipulate sunt percepute în moduri diferite. Ele sunt legate de emoții, uneori de relevanță extremă, așa cum se arată în cazul Colombo. Ei pot domina imaginea orașului. Contra-simbolismul poate ajuta la contracararea producției de imagini oficiale, iar opoziția dintre oficial și contra-simbolism este adesea foarte semnificativă. Cunoașterea întregului spectru simbolic al unui oraș permite inițierea unor programe destinate îndeplinirii unor obiective precum construirea unei națiuni în Jakarta sau îmbunătățirea turismului în Kortrijk și Tournai. De asemenea, simbolismul urban este util în brandingul comunitar.

Prin cunoașterea ecologiei simbolice urbane și a branding-ului orașelor, posibilitatea de a crea o imagine pozitivă față de public este, într-o anumită măsură, realizabilă. Simbolismul urban consumă identitatea urbană; conferă managerului urban,

---

¹³¹ Acest text este realizat după Nas J.M. Peter (ed.), (2011) *Cities Full of Symbols. A theory of Urban Space and Culture*, Leiden University Press

planificatorului urban, arhitectului și omului comun instrumentele necesare pentru a transforma orașul într-o piesă de artă.

Simbolismul și ritualurile urbane sunt mai mult decât o simplă reflecție a societății. Ele dezvăluie osatura societății și relațiile dintre grupurile constitutive de tot felul: clasa, etnia, sexul și vârsta. Simbolismul urban înseamnă mult mai mult decât orice reflecție simplă, deoarece este o parte a societății și este utilizată pentru a modela și de a schimba relațiile sociale. Poate fi chiar utilizată strategic în scopurile dorite de întreaga societate sau de grupuri constitutive sau chiar de indivizi. Se concentrează pe un strat cultural produs și consumat în societate care, datorită persistenței sale îndelungate, reflectă și modelează istoria comunității urbane. Simbolurile și ritualurile urbane comentează viața de zi cu zi din oraș și vice-versa societatea le observă și le interpretează. Acestea sunt legate atât de identitatea urbană, cât și de imaginea urbană. În opinia noastră, studiul simbolismului urban a creat o nouă abordare în cercetarea mediului urban. Studiile curente ale orașelor axate pe infrastructură și viața socială și administrativă trebuie să fie completate de aspectul simbolic cultural pentru a prezenta o imagine echilibrată a societății urbane. Deci, în opinia noastră, antropologii urbani, sociologii, istoricii, arhitecții, planificatorii și geografi trebuie să includă această abordare culturală pentru a descrie și analiza comunitatea urbană în esența sa deplină.

Orașele sunt „vase de topire” pentru diverse influențe, popoare și interese. Populațiile lor sunt adesea extrem de eterogene și, ținând seama de faptul că fiecare grup de persoane are propriile valori, norme, percepții și idei religioase, este evident că simbolismul urban nu include întotdeauna orașul (întregul oraș). Mulți autori subliniază relația dintre simbolismul urban și coeziunea rituală și socială din oraș. Acestea indică faptul că sentimentele de solidaritate, încredere și atașament pot fi încurajate de acesta.

Conceptul de coeziune socială a fost formulat pentru prima dată la sfârșitul secolului al XIX-lea, când părinții fondatori ai sociologiei moderne și-au exprimat îngrijorarea cu privire la consecințele perturbatoare ale Revoluției Industriale¹³². În prezent, coeziunea socială se bazează adesea pe o percepție similară a crizei: o scădere a solidarității, dezintegrarea comunităților și excluderea socială. Conceptul este destul de complex, deoarece poate acoperi câteva dimensiuni: de la individ la colectiv și de la atitudini la comportament. De asemenea, joacă un rol la diferite niveluri, cum ar fi familia, cartierul, orașul și națiunea. Această complexitate contribuie la ambiguitatea sa: simbolurile urbane pot influența coeziunea unui sistem social atât pozitiv cât și negativ. Aceleași simboluri urbane, care sporesc obligativitatea socială a unui anumit grup, pe de

---

¹³² Hart, J. de (ed.) (2002) *Zekere Banden: Sociale Cohesie, Leefbaarheid en Veiligheid*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau apud. Nas J.M. Peter (ed.), (2011), *Op. cit.*, p. 284

o parte, pot, de asemenea, conduce la excluderea socială sau la dezintegrarea anumitor comunități, pe de altă parte.

În textele teoretice, conceptul de „coeziune socială” este deseori elaborat având în vedere rolul individului. Schnabel¹³³, definește coeziunea socială ca: „măsura în care oamenii exprimă în comportament și percepție atașamentul lor cu legături sociale în viața personală, ca cetățean social și ca membru al societății”. Elementul colectiv este enunțat în această definiție, dar punctul de plecare se găsește în mod clar în individ. Privind orașul ca un grup complex de persoane diferențiate, pare foarte potrivit să pornim de la mecanisme sociale în loc de indivizi ca purtători de coeziune¹³⁴. Se pare că simbolismul și ritualul, care sunt în general neglijate în eseurile teoretice privind coeziunea, sunt foarte importante pentru formarea identității locale și atașamentul social. Prin urmare, simbolurile și ritualurile urbane sunt potrivite pentru promovarea legăturilor mentale cu orașul și contribuie la sentimentul de acasă. Simbolurile și ritualurile au un caracter colectiv și normativ care, prin intermediul socializării și în grupuri mai fluctuante prin participare, își realizează efectul. Simbolul urban are, de asemenea, un aspect comportamental, prin crearea unei legături datorită participării la festivități și ritualuri. Simbolismul și ritualurile sunt mecanisme importante care creează „presiune spre uniformitate”¹³⁵ și conduc astfel la identificarea și coeziunea socială. Definiția coeziunii sociale de către Festinger¹³⁶ este foarte potrivită pentru această analiză, deoarece consideră coeziunea socială ca fiind „câmpul forțelor” condițiilor și efectul lor direct și indirect asupra persoanelor „apartenență, atitudini și comportamente”. Simbolul și ritualul urban sunt două dintre aceste mecanisme colective în acest „câmp de forțe” care poate juca un rol crucial în promovarea coeziunii sociale. Locuitorii orașelor, în toată eterogenitatea lor din viața de zi cu zi, sunt supuși influenței simbolurilor și ritualurilor urbane și efectelor acestora, dar pe care le și modelează în același timp.

Rolul simbolismului și ritualului ca mecanisme de stimulare a coeziunii sociale se formează în moduri diferite. socială este un concept ce se formează treptat și se află în legătură cu limitarea contradicțiilor existente. Când contradicțiile sunt puternice, coeziunea socială se reduce proporțional cu acestea. Pe lângă aceste configurații diferite, este posibilă și găsirea unei relații negative între simbolism și coerență într-un oraș, rezultând mai mult sau mai puțin „orașe rănite”¹³⁷. În aceste cazuri, se poate vorbi de coerențe conflictuale care domină diversele arii urbane. Diferența dintre „topdown” și mecanismele

---

¹³³ Hart J. de (ed.) (2002), *Op. cit.*, p. 12

¹³⁴ Friedkin, N.E. (2004) „Social Cohesion”, în: *Annual Review of Sociology*, vol. 30, pp. 409-425.

¹³⁵ *Ibidem*

¹³⁶ *Idem*, p. 411

¹³⁷ Nas J.M. Peter (ed.), (2011), *Op. cit.*, p. 285

ascendente în ceea ce privește coeziunea socială este, de asemenea, importantă și poate fi găsită într-o serie de studii de caz.

Deci, simbolismul și ritualul urban sunt mecanisme sociale majore care exprimă și favorizează coeziunea socială. Conținutul acestora poate varia și exemplifica diferite niveluri de coeziune socială.

Pe lângă conținut, contextul lor nu trebuie neglijat. Armonia socială și conflictele sociale, schimbările urbane planificate și dezastrele sunt exemple informative ale unor astfel de contexte. În plus, față de abordarea „ecologiei simbolice urbane” și a „hiperorașelor”, se postulează studiul simbolurilor și ritualurilor urbane ca mecanisme sociale pentru coeziunea socială și sentimentul „acasă în oraș” ca a treia abordare în cercetarea simbolismului urban.

Propunem o codificare a cercetării în domeniul simbolismului urban pentru a excava această junglă de simboluri. O astfel de codificare poate fi un aparat valabil pentru cercetători, lucrători în teren și, nu în ultimul rând, novici. Încercarea noastră nu este deloc o încercare de a manipula cercetătorul în căutarea spiritului unui anumit cadru urban. Cu toate acestea, este o contribuție substanțială la realizarea de sensuri pentru studiile anterioare și, în același timp, o direcție indicată pentru viitorul lucrărilor de teren și a cercetărilor privind orașul simbolic.

Diversitatea așezărilor urbane din întreaga lume și stratificarea internă reprezintă o evidentă provocare pentru munca de teren, dar ar trebui să nu fie considerată un dezavantaj pentru cercetarea în sine. Domeniul cercetării urbane s-ar putea schimba de la capitale la orașe provinciale sau de la megalopolis până la orașe mici sau „sate mari” însă eterogenitatea internă și polaritatea rămân principala sa esență. Orașul, ca domeniu de cercetare, este turnul Babel în care antropologul întâlnește diverse simboluri și ritualuri. Ideea este înțelegerea faptului că un simbol unic poate fi interpretat în diferite moduri de oameni diferiți sau chiar este ignorat cu totul. Cercetătorul este pus în situația de a interacționa cu persoane diferite, ce vorbesc limbi diferite, dar care împărtășesc același spațiu urban.

Pentru explorarea simbolurilor și ritualurilor urbane sunt necesare cinci întrebări principale, care pot constitui cei cinci stâlpi pe care se poate baza codificarea.¹³⁸

1. Care sunt principalii purtători de simboluri în oraș?

A fi familiarizat cu un oraș implică înțelegerea configurației sale totale și a principalelor simboluri și ritualuri din spațiul său. Datorită dezvoltării acestui cadru teoretic, nu numai că sunt purtătoare materiale, cum ar fi diverse repere și arhitectura, importante, așa cum au

---

¹³⁸ Acest text este realizat după Nas J.M. Peter (ed.), (2011) *Cities Full of Symbols. A theory of Urban Space and Culture*, Leiden University Press

fost în explorările anterioare ale producției și consumului de spațiu urban, dar există și alți purtători de simboluri urbane, și anume cei iconici, comportamentali și semnificanți discursivi care își dezvăluie acum rolul lor simbolic. Construcția și deconstrucția spațiului material din orașe generează în mod direct un proces de producere a semnificațiilor care dă sens simbolurilor specifice. În acest context, simbolismul urban a oferit o metodă valoroasă și sistematică de identificare a diferențelor semnificative și de observare a modului în care acestea formează imaginea orașului. Prin urmare, abordarea simbolică urbană ajută în mod crucial să răspundă la o sub-întrebare relevantă: "Ce fel de purtători de simboluri urbane?"

Purtătorii simbolurilor urbane ale unui oraș sunt concomitent gardienii spiritului orașului și custozii semnificațiilor acestuia. Aceasta înseamnă că modificările bruște ale purtătorilor ori intervenția necorelată duce la diluarea spiritului comunitar, concomitent cu pierderea semnificațiilor. În astfel de condiții, a intervenției neinspirate în structura purtătorilor de simboluri, se crează condițiile de manifestare a fenomenului de *amnezie socială*, remarcat de sociologul român H.H. Stahl, care constă în *perpetuarea formelor lipsite de conținut ale unor ritualuri sau obiceiuri care și-au pierdut semnificațiile*.

Obiectivul simbolismului urban oferă o centralitate revitalizată domeniului simbolic al orașelor și conduce cu entuziasm la descoperirea dimensiunii semnificațiilor; o dimensiune care a fost ignorată de ani de zile, dar este fascinant de relevantă pentru antropologia culturală aplicată într-un mediu urban. Acești purtători de simboluri urbane și configurația lor pot fi considerate totemurile care reprezintă comunitatea urbană care modelează și sprijină un sentiment de identitate în cadrul orașului. Diferite tipuri și configurații ar putea fi dezvăluite prin examinarea unor concepte existente, cum ar fi *simbolismul referențial*, *simbolismul imbricat*, *simbolismul impunător*, *simbolismul compartimentat* și așa mai departe.

2. Cum se schimbă orașul istoric?

Această a doua întrebare este direct legată de prima, deoarece reprezintă încercarea de contextualizare a orașului în spațiu și timp. Dacă explorarea purtătorilor de simboluri urbane este rezultatul inițial al unei analize sincrone, o înțelegere mai exactă a unui oraș este, de asemenea, derivată dintr-o perspectivă diacronică. Prin acest al doilea pas, cercetătorul adoptă perspectiva de înțelegere istorică. Orașele nu sunt entități statice și se schimbă la fel cum variază anotimpurile. Orice schimbare în mediul urban ar putea fi foarte evidentă, iar familiarizarea cu un anumit oraș reprezintă o condiție constructivă *sine qua non* pentru identificarea modelului său istoric. Chiar și montarea elementelor simbolice materiale noi sau modificarea entităților fizice anterioare poate fi observată odată cu trecerea timpului.

Un accent pe „viața” așezărilor urbane clarifică direcțiile și dezvoltarea unui anumit oraș. Dacă, așa cum am arătat mai înainte, purtătorii de simboluri urbane sunt elemente semnificative pentru observarea și analiza „vieții din oraș”, o investigație dintr-o perspectivă istorică este un pas necesar pentru a putea cunoaște „viața orașului” din trecut.

O astfel de perspectivă ajută la identificarea și obținerea unor răspunsuri la întrebări de tipul „cum?” și „de ce?”, în baza cărora prezentul este explicat și care sunt perspectivele de viitor

având în vedere dinamica accelerată a schimbărilor sociale, economice și culturale din lumea modernă. Este momentul ca cercetătorul să se concentreze asupra documentației istorice și a surselor literare ca ramură a simbolismului urbanistic. Muzeele, imaginile vechi, istoriile locale sau miturile urbane, rapoartele evenimentelor istorice, hărțile vechi și statisticile sunt toate elemente analitice esențiale.

3. Există vreun conflict în simbolismul orașului?

Prin explorarea simbolurilor și ritualurilor urbane, cercetătorul are posibilitatea de a observa cum se manifestă coeziunea socială și cum acționează în viața cotidiană a comunităților cu un grad ridicat de diversitate internă. Chestiunea modului în care conflictul, tensiunea și contradicția se manifestă în producția și consumul de spațiu urban, simbolurile și ritualurile urbane ajută cercetătorul să răspundă la o sub-întrebare crucială: „Care este gradul de coeziune socială a orașului?” Dinamica coeziunii sociale în orașe ar putea dezvălui o multitudine de fenomene legate de crearea propriilor imagini și identități. Interacțiunea dintre configurațiile simbolice formale și informale ce acționează de sus în jos și de jos în sus, solidaritatea socială, conflictele și concurența, brandingul orașelor și marketingul urban, sunt elemente importante pentru înțelegerea coeziunii sociale urbane, care este în centrul atenției.

4. Ce este imaginea orașului?

Explorarea simbolurilor și ritualurilor urbane, urmată de interpretarea semnificațiilor lor și înțelegerea rolurilor pe care le joacă în viața oamenilor, vor conduce la sentimentul enigmatic că orașul comunică propriilor locuitori, noilor veniți și străinilor care îl vizitează.

Branding-ul orașului și marketingul urban au acum o importanță crucială pentru supraviețuirea unei economii locale și a turismului din cauza noilor provocări ale concurenței internaționale într-o arenă globalizată. Prin urmare, toate instituțiile municipale sunt în mod necesar absorbite de managementul și promovarea mărcii, dar eforturile lor nu produc întotdeauna rezultate reușite. Actorii instituționali trebuie adesea să împartă puterea cu alți actori și interese diferite, iar cooperarea cu locuitorii din mediul urban este necesară.

Imaginea unui oraș este și rezultatul pe termen lung al activității și comportamentului rezidenților și locuitorilor săi; este imaginea în oglindă a modului în care oamenii trăiesc în spațiul urban, în care se comportă și activităților de bază.

5. Cum stabilește cercetătorul etapele cercetării?

Metodologia de cercetare propusă în aceste pagini este rezultatul studiilor realizate și experiențelor cumulate din perspectiva antropologiei culturale. Pentru obținerea unor rezultate relevante prin această abordare științifică, cercetătorul trebuie să stabilească o succesiune de pași care să-i permită generalizarea concluziilor.

a. Primul pas este legat de familiarizare. Dacă cercetătorul nu este localnic trebuie să se familiarizeze cu noua așezare urbană care va furniza datele de teren. În această perioadă, ca

explorator, cercetătorul trebuie să descopere orașul, noua lume a investigației inițiale. Doar prin familiarizare va fi posibil să înțelegem viața locală, configurația spațială urbană și să ne simțim în largul nostru. Este timpul pentru observare, acordând atenție atât conturilor vizuale, cât și limbajului urban. Cu cât cercetătorul se familiarizează mai mult cu mediul urban, cu atât mai mult va fi conștient de principalele simboluri și ritualuri urbane.

b. Familiarizarea relevantă presupune și activitatea complementară de studiu a surselor literare secundare, precum rapoarte istorice, documente municipale, mitologii urbane și, dacă există, studii anterioare ale specificului orașului în care se desfășoară cercetarea. De asemenea, presa locală (ziare, site-uri web, televiziunea și radioul) sunt surse de documentare cu privire la dinamica orașului. Astfel de analize presupun o abordare critică, având în vedere forța de reprezentare a intereselor celor puternici de către mijloacele media. Însă această documentare trebuie să fie doar de completare și nu forma principală, având în vedere că mesajele din mass media prezintă în nenumerate cazuri doar anumite aspecte ale comunității.

c. Colectarea de hărți locale (și istorice), statistici municipale și imagini ale mediului urban și locuitorilor săi reprezintă un sprijin valoros pentru cercetare, precum și o contribuție culturală la patrimoniul local. Nu în ultimul rând, suvenirurile, produsele locale și alte obiecte ar putea fi implicit semnificative în ceea ce privește mesajele capturate în ele.

d. Scopul principal al muncii de teren este atins atunci când cercetătorul începe să se întâlnească cu oamenii. Aplicarea unor interviuri poate fi efectuată la diferite niveluri, de la autoritatea municipală superioară la actorii mai lipsiți de putere din cadrul orașului; desigur, alegerea informatorilor este legată de subiecte specifice. O sursă specială de frustrare în studiile simbolice urbane poate fi ritmul foarte diferit și accelerat care influențează viața locuitorilor din mediul urban, datorită dinamicii sporite față de mediul rural, precum și gradul mai înalt al individualismului. Dar este doar o limitare relativă, deoarece poate ajuta cercetătorii să devină obișnuiți cu modus vivendi al locuitorilor din mediul urban, partajând probabil anxietatea lor comună. Colectarea de hărți mentale împreună cu interviurile este, de asemenea, relevantă pentru înțelegerea spațiului urban și a modului în care îl trăiesc oamenii. Hărțile elaborate de informatori, vizitele imaginare ale orașelor și secvențializarea fotografiilor simbolurilor urbane dezvăluie potențialul lor de a povesti despre modul în care spațiul urban este construit, deconstruit, produs, consumat și perceput împreună cu simbolurile și ritualurile urbane.

e. Ultimul pas se bazează pe exercițiul hermeneutic, interpretarea și reflecția asupra datelor colectate și fenomenelor observate. Prin interpretare, cercetătorul este absorbit într-o decodificare și deconstrucție a semnificațiilor explicite și implicite comunicate prin simbolurile și ritualurile urbane observate și configurația lor.

O atenție deosebită ar trebui acordată opiniilor persoanelor care trăiesc în spațiul urban și interpretărilor proprii ale simbolurilor și ritualurilor. Investigarea modului în care

oamenii modelează, produc și consumă în mod inconștient spațiul urban, simbolurile și ritualurile urbane este considerabil. Căutarea sensului și a coeziunii în orașe este obiectivul cercetării simbolismului urban.

5.6. Program de cercetare

Utilizând metoda descrisă în paginile de mai sus schițăm o variantă a unui program de cercetare proiectat pe baza celor patru tipuri principale de simbolism, completate de regăsirea acestora în ceea ce poate deveni simbolismul emoțional, cu influențe semnificative asupra turismului bazat de potențialul istoric.

CERCETAREA SIMBOLICĂ A SPAȚIILOR CULTURALE

Modelul de cercetare presupune identificarea trăsăturilor specifice ale celor două regiuni. Prin raportare la datele colectate în capitolele anterioare vom etapiza demersul cognitiv în etape care să permită cunoașterea specificului celor două arealuri dar și a valorilor comune. Din datele analizate, bazate pe analiza arhitecturii locale, a parcursului istoric general și a situației prezente reținem că principalele întrebări de cercetare, ce se află la baza unei cercetări a simbolismului antropocentric, sunt rezultate din elementele de comuniune:

1. Ortodoxismul. Ambele țări aparțin religiei ortodoxe, iar ritualurile religioase sunt practicate în așezăminte maiestuoase, unele din ele având vechime considerabilă. Cele mai numeroase clădiri de patrimoniu din ambele regiuni provin din rândul locașurilor de cult. Căutarea elementelor care au determinat păstrarea religiei ortodoxe, în condiții de maximă ostilitate datorate dominației străine materializate prin influența imperiului otoman pentru aproape întreaga perioadă medievală.
2. Vocația europeană. Ambele țări și-au păstrat vocația europeană și au manifestat o linie politică de apropiere față de marile puteri occidentale. Datorită condițiilor istorice, România beneficiază de un patrimoniu arhitectural și cultural prin care se revendică ca parte a culturii europene, în special cea franceză.

Identificarea purtătorilor de simboluri care au creat coeziunea socială din cele două regiuni și identificarea similarităților dintre acestea vor sta la baza unei politici eficiente de fructificare a culturii comune. Cunoașterea semnificațiilor simbolurilor din

fiecare regiune permite o politică ce depășește diferențele de limbă, cultură și context istoric diferite.

Programul de cercetare presupune:

1. **Analiza simbolismului material** din fiecare comunitate din cele două regiuni. Care sunt caracteristicile principale ale distribuției spațiale ale simbolurilor materiale din cele două regiuni sau ale localităților ce pot face parte din eventuale studii de caz? În analiza din paginile anterioare constatăm că există o rețea de locașuri de cult răspândite pe ambele maluri ale Dunării, indiferent că este vorba de orașe sau sate. Singurele diferențe sunt date de dimensiunile acestora, fiind mult mai generoase în orașe și mult mai reduse în sate și comune. Dacă în zona românească avem de-a face cu o vechime considerabilă a bisericilor, începând cu secolul al XIX-lea avem de-a face cu apariția unor clădiri ce au devenit patrimoniu material arhitectural, de inspirație franceză. Independența obținută în a doua jumătate a secolului al XIX-lea a insuflat și dorința de originalitate a arhitecților români care au dezvoltat și un curent arhitectural neoromânesc, bazat pe arhitectura tradițională. În multe cazuri caracterul eclectic al clădirilor de patrimoniu arhitectural este rezultatul încercării de realizare a unor creații originale prin utilizarea unor elemente specifice diferitelor stiluri arhitecturale. Apariția și multiplicarea unor clădiri de patrimoniu de natură civilă semnifică formarea unei elite locale, performantă în diferite domenii de activitate economică, științifică, comercială, beneficiară a unei educații de calitate, de multe ori realizată la cele mai importante instituții educaționale din Occident, în special din Franța. Patrimoniul material din Bulgaria este redus la locașele de cult cu valoare culturală incontestabilă și la predominanța edificiilor care, în mare parte, au îndeplinit funcții militare (cetăți, clădiri etc.), în timp ce locuințele cu valoare de patrimoniu sunt mai puțin numeroase. Comuniunea simbolică materială și generatoare de ritualuri este rezultatul apartenenței ambelor populații la religia ortodoxă.
2. **Analiza simbolismului discursiv.** Mijloacele moderne de comunicare favorizează un spațiu ce poate transporta simbolurile specifice celor două comunități la nivel global. Măsura în care sunt cunoscute cele două regiuni este dependentă de calitatea brandingului și marketingului comunitar. Legătura dintre cele două activități și turism este incontestabilă și dovedită prin exemplele de bună practică existente la nivel internațional. Utilizarea și crearea unui simbolism discursiv la nivelul promovării imaginii acestui areal geografic constituie premisele

esențiale ale unei politici de promovare comună de succes. Dunărea reprezintă simbolul comuniunii dintre cele două regiuni. Existența podului Vidin-Calafat are valoarea de simbol a unității în detrimentul imaginii de frontieră.

3. Analiza simbolismului iconic. Are un impact semnificativ asupra turismului datorită existenței unui număr mare de biserici ce au o vechime considerabilă și care au asociate cu siguranță legende care le pot transforma în locuri de pelerinaj. Asocierea unor legende și serviciile secundare de natură turistică pot aduce beneficii prin intensificarea relațiilor dintre cele două regiuni.

4. Analiza simbolismului comportamental. O colecție antropologică a tuturor ritualurilor și obiceiurilor ce însoțesc diverse sărbători, în special cele religioase, pot crește gradul de coeziune al populației. Mai mult decât atât, în condițiile unei istorii ce s-a derulat de-a lungul timpului pot fi inițiate noi evenimente publice, cu implicarea unui număr cât mai mare de cetățeni astfel încât să se creeze ritualuri comune purtătoare de simbolism comun. Lucrările autorilor itineranți din timpul războiului Crimeii pot genera idei noi de elaborare a unor ritualuri comune locuitorilor de pe cele două maluri ale Dunării.

5. Analiza simbolismului emoțional. Realizarea unor hărți mentale a celor două regiuni va reține pentru analize și dezvoltarea unor politici de coeziune o serie de elemente constitutive. De asemenea, depășirea granițelor poate rezulta din identificarea nevoii de emoție a locuitorilor, ceea ce poate determina identificarea măsurilor și acțiunilor care pot influența gradul de coeziune dintre cele două comunități.

Nivelul de dezvoltare al comunităților din cele două regiuni nu sunt suficient de atractive pentru creșterea semnificativă a numărului de turiști sau de dezvoltare a unor activități culturale de mare anvergură. Astfel, dezvoltarea unui branding și marketing comun, prin combinarea activităților culturale, turistice și recreative, ce se pot concretiza prin activități derulate pe ambele maluri ale Dunării poate aduce un element de noutate în rândul potențialilor turiști. Asocierea unor ritualuri acestor activități, precum serbări, festivaluri și alte evenimente culturale, creează emoția de care regiunea are nevoie pentru dezvoltarea turismului cultural.

Într-o primă etapă, corelarea cadrelor de analiză a tipurilor de simbolism cu elementele definitorii pentru regiune, identificate prin demersul de față, se referă la următoarele caracteristici: creștinism, ortodoxie și vocație europeană.

Cele trei cadre de analiză ce presupun adoptarea fiecărui tip de simbolism, sunt probabil punctul de inițiere al unor cercetări mai ample bazate pe simbolurile comune și caracteristicile hărților emoționale.

De asemenea, una dintre condițiile unei cercetări relevante pentru decidenții locali presupune identificarea unor soluții prin care fructificarea patrimoniului cultural să se realizeze într-o formă prietenoasă cu natura, iar oferta turistică să reprezinte o combinație între cultură și natură. Suprapunerea unor măsuri de sprijin pentru turismul de orice fel, inclusiv cel cultural, peste lipsa unor politici de protecție a mediului va reduce din calitatea serviciilor turistice și va afecta dimensiunile fluxului de turiști.

6. Dezvoltarea durabilă a turismului prin utilizarea resurselor culturale și istorice

Potențialul turistic al unei țări sau regiuni este favorizat de combinația inspirată dintre resursele naturale și antropice, ce pot fi puse în valoare printr-un plan de afaceri calculat la nivel național sau regional.

Componentele mediului natural sau cele ale mediului antropizat, prin valoarea lor calitativă sau cantitativă, estetică sau cognitivă pot deveni atracții turistice, constituindu-se în resurse turistice.¹³⁹

Potențialul turismului ca activitate economică este dovedit de societățile în care s-a investit în infrastructura necesară și unde a devenit cea mai importantă sursă de venituri din rândul activităților economice.¹⁴⁰ Conform aceleiași surse bibliografice turismul are următoarele componente:¹⁴¹

- ✓ **geografică**, care presupune amplasarea și caracteristicile resurselor și a infrastructurii turistice, prezența și interconexiunea factorilor naturali, social-economici și ecologici de dezvoltare a turismului în ariile generatoare și receptoare de turiști;
- ✓ **socială**, se referă la volumul populației și structura demografică a populației, în funcție de distribuția pe grupe de vârstă, stilul, modul de viață precum și la caracteristicile demografice și sociale ale turiștilor etc.
- ✓ **economică**, turismul constituie o activitate economică complexă și eterogenă, care poate avea funcții integratoare ale celorlalte activități economice: transporturi, servicii medicale, asigurări, industrie, comunicații, alimentație publică etc.

---

¹³⁹ Text realizat după Elena Bogdan (2016) *Potențial turistic general*, http://old.unibuc.ro/prof/ene_m/docs/2016/oct/29_12_12_5714_Potențial_Turistic_General_Anul_II.pdf

¹⁴⁰ Bacal Petru, Cocoș Iacob, *Geografia turismului*, Editura ASEM, Chișinău, 2012, p. 5

¹⁴¹ *Idem*, p. 7

Având în vedere componentele turistice și funcțiile comunitare descrise în paginile anterioare, precizăm și principalele funcții ale turismului, care vin în completarea acestora:

- ✓ **funcția economică**, este principala sursă de venituri pentru numeroase regiuni și comunități. În numeroase cazuri turismul este principala sursă de venit și industrie creatoare de locuri de muncă. Investițiile în turism pot fi o soluție pentru dezvoltarea economică a unor regiuni lipsite de resurse pentru soluționarea unor probleme economice imediate;
- ✓ **funcția socială**, constă în ocuparea și regenerarea forței de muncă locale, interacțiunea și intercunoașterea persoanelor ce provin din diverse arealuri culturale. Funcția socială are și un rol integrativ, având în vedere că oferta de locuri de muncă este completă din punct de vedere al pregătirii forței de muncă: de la cei cu un nivel mai scăzut de studii până la persoane cu un nivel superior de pregătire. De asemenea, schimburile interculturale și relațiile cu alteritatea vor genera o serie de schimbări pozitive în comunitățile respective;
- ✓ **funcția cultural-educativă**, sunt facilitate schimburile informaționale și culturale, combină autenticul cu activitățile moderne, valorifică patrimoniul istoric și cultural.

Proiectarea unor activități turistice eficiente presupune realizarea unor produse turistice în funcție de potențialul turistic local. În literatura de specialitate este propusă drept formulă de calcul suma dintre fondul turistic și baza tehnico-materială aferentă¹⁴²:

$$P=F+Bm$$

Unde „P” reprezintă potențialul turistic, „F”- fondul turistic, iar „Bm”- reprezintă baza tehnico-materială.

Estimarea cantitativă a fondului turistic se realizează prin utilizarea unor indici valorici, pornind de la următoarele criterii:

- ✓ modul în care obiectivul turistic se constituie în unicat pe plan local, regional, național sau internațional;
- ✓ valențele turistice încorporate în obiectivul turistic;
- ✓ modul în care satisface și timpul cât satisface cererea turistică;
- ✓ condițiile de favorabilitate sau restrictivitate a punerii în valoare.¹⁴³

Orice resursă turistică, naturală sau antropică, prezintă pentru turist și activitatea turistică în ansamblu o anumită valoare: peisagistică, estetică, recreativă, cognitivă sau instructiv-educativă.

Potențialul turistic, dependent de o serie de factori, precum cei enumerați anterior presupune clasificarea în funcția de următoarele criterii:¹⁴⁴

- **Criteriul genetic** evidențiază două mari categorii de potențial turistic: unul *natural* (relief, clima, ape, vegetație, faună) și altul *antropic* - care, la rândul său, reunește resursele turistice antropice materiale (obiectivele istorice, religioase, culturale, sportive, etnografice etc.) și activitățile și manifestările antropice cu funcție turistică;

¹⁴² Cocean, P. (1996) *Geografia turismului*, Editura Caro, București

¹⁴³ Elena Bogdan (2016), *Op. cit.*, p. 3

¹⁴⁴ *Ibidem*

- **Criteriul funcționalității** divizează potențialul turistic în: *potențial turistic funcțional sau activ*, intrat în circuitul turistic al unui teritoriu și *potențial turistic latent sau disponibil* - reunește acele componente naturale sau antropice ale unei regiuni (zone) care, din anumite motive, nu au devenit elemente de polarizare turistică;
- **Criteriul capacității** (volumului) diferențiază *potențialul turistic total* (absolut) - care vizează, pe de o parte, intrarea în circuitul turistic a tuturor componentelor dintr-un teritoriu, iar pe de altă parte exploatarea la parametri maximali posibili a componentelor, precum și un *potențial turistic relativ* - constituie doar o parte a potențialului turistic dintr-un teritoriu dat, care poate funcționa și independent ca element de atractivitate turistică;
- **Criteriul limitei de consum** evidențiază un *potențial turistic nepuizabil* - format din acele resurse turistice ale căror capacitate de exploatare turistică nu poate fi epuizată (teoretic): condițiile climatice, relieful, apele etc.), alături de un *potențial turistic epuizabil* - care include componentele epuizabile în decursul timpului (elemente faunistice, floristice, monumente istorice, obiective arheologice etc.).

În mod curent, în turism se operează cu potențialul turistic natural și potențialul turistic antropic, fiecare tip avându-și propriile criterii de identificare, propria structură și forme specifice de exprimare și valorificare în teritoriu.

Din punct de vedere al potențialului turistic antropic reținem caracteristicile patrimoniului antropic al celor două regiuni de pe malurile Dunării.

- ✓ **Vechimea.** Pe ambele maluri ale Dunării există dovezi ale locuirii din cele mai vechi timpuri. Vestigiile păstrate sunt slab conservate, iar potențialul lor turistic este puțin exploatat. Lăcașele de cult din cele două regiuni sunt puțin exploatate turistic întrucât nu sunt cunoscute și promovate pentru publicul larg. Obiectivele turistice cu impact asupra numărului de turiști datează din perioada medievală. Mai mult, bisericile cele mai vechi sunt în serviciul religios și puțin cunoscute publicului larg din punct de vedere al valorii istorice.
- ✓ **Unicitatea.** Din punct de vedere al unicității toate obiectivele pot fi considerate drept unice. Ceea ce le deosebește de alte obiective turistice și le oferă caracterul de unicitate sunt descrierile, legendele și poveștile și ritualurile comunității pe care le generează aceste obiective. Din punct de vedere arhitectural, valoarea clădirilor de patrimoniu capătă un caracter de unicitate prin asocierea cu arhitectura europeană și caracterul de opoziție față de forța dominantă a perioadei medievale: imperiul otoman. Culele oltenești sunt o formă unică de rezistență organizată împotriva invaiilor destinate jafului. La acestea se adaugă și rețeaua de tuneluri subterane, menite să asigure retragerea și evitarea contactului direct cu invadatorii. În opinia noastră, culele au acest caracter de unicitate, fiind puțin cunoscute din punct de vedere al arhitecturii și utilității sociale.
- ✓ **Ineditul.** Anumite realizări ale comunităților umane ies din comun. În cazul celor două regiuni se rețin locașurile de cult în care există o pictură deosebită, iar unicitatea clădirilor și arhitectura specifică acestora poate induce imaginea de creație inedită.

- ✓ **Dimensiunile.** Singurele edificii din cele două regiuni care pot impresiona sunt bisericile din ambele regiuni. Catedralele existente și bisericile care au deja peste o suă de ani vechime impresionează atât prin dimensiuni cât și înălțimile ce depășește regimul de înălțime al comunităților din cele două județe.
- ✓ **Funcțiile îndeplinite.** Reședințele personalităților din Craiova au o însemnătate mai mare decât doar cea de simple reședințe. Arhitectura specifică, transformarea în sedii de instituții sau muzee, ilustrează calitatea arhitecturală și funcțională a acestor edificii. Mai mult, prin compararea arhitecturii orașului Craiova cu realizările de pe plan național constatăm că orașul s-a integrat cu succes în linia urmată de întreaga țară. Astfel, arhitectura orașul îndeplinea la timpul respectiv și o funcție psihologică, datorită sentimentului de apartenență la o comunitate integrată în curentul modernizării și occidentalizării României.

6.1. Relația dezvoltare durabilă-turism-cultură

Dezvoltarea turismului cultural este condiționată de îndeplinirea unor funcții culturale în prezent. În special translația de la o funcție inițială la alta și prezența actuală în viața culturală a comunităților respective este un factor generator de dezvoltare. Din acest punct de vedere constatăm că turismul cultural poate fi alternativa ecologică la celelalte forme de turism, mult mai neprietenoase cu mediul și poluante.

Nevoia de respectare a standardelor europene și a principiilor dezvoltării durabile presupune ca în toate cazurile în care turismul devine o alternativă sau factor de dezvoltare economică trebuie analizate și impactul pe care îl are asupra mediului. Câteva efecte nedorite asupra mediului pot fi regăsite în literatura de specialitate.¹⁴⁵

1. Influența asupra ariilor perirurbane și urbane. Lipsa sistematizării comunităților urbane și rurale la care se adaugă și o infrastructură de salubritate insuficientă determină degradarea și poluarea mediului în preajma și la periferiile fiecărei localități. Prezența unui obiectiv turistic de orice fel, care determină o creștere a numărului de persoane din localitatea ce utilizează o infrastructură nemodernizată sau incompletă, la care se adaugă și inexistența sau o infrastructură turistică necorespunzătoare, vor afecta în mod negativ mediul înconjurător, contribuind la degradarea localităților fără a influența binefacerile rezultate din creșterea fluxurilor de turiști.

Formele de degradare cele mai frecvente sunt:

- ✓ Diminuarea valorii recreaționale și ecologice
- ✓ Degradarea formelor de relief prin tasare, eroziuni și alunecări de teren
- ✓ Poluarea aerului, apelor și solului din zonă
- ✓ Poluarea fonică a localităților urbane, a populațiilor de animale
- ✓ Distrugerea habitatului multor specii de animale și plante.

---

¹⁴⁵ Bacal Petru, Cocoș Iacob (2012), *Op. cit.*, pp. 167-168

2. Influența negativă asupra zonelor de țârm, cu influențe asupra poluării apelor, aerului și aerului. În toate cazurile se vor produce pierderi ale potențialului turistic pe termen mediu și lung.
3. Degradarea prin poluare a edificiilor culturale și de patrimoniu. Degradarea picturilor, a clădirilor și a zonelor adiacente acestora. În timp se va produce scăderea interesului turistic pentru aceste zone.

Totuși prin comparație cu alte domenii de activitate, precum cele industriale, turismul are un impact mult mai scăzut asupra mediului. Având în vedere și beneficiile economice devine preferabilă investiția în turism cu prioritate față de alte investiții.

Pentru reușita acestor investiții sunt necesare integrarea elementelor ce țin de dezvoltarea durabilă a regiunii, cu scopul asigurării unor investiții sustenabile.

Având în vedere faptul că turismul devine una dintre activitățile preferate ale timpurilor moderne este necesară investiția în dezvoltarea capacităților turistice, conservarea și protejarea mediului înconjurător. Condițiile necesare unui turism durabil sunt cuprinse într-o serie de definiții dintre care reținem pe cea utilizată de *Organizația Mondială a Turismului*: „turismul al cărui management duce la asigurarea nevoilor economice, sociale și estetice, păstrând în același timp integritatea culturală, diversitatea biologică și bunăstarea comunităților locale.”

Turismul are una dintre cele mai mari contribuții la realizarea dezvoltării durabile, în primul rând datorită dinamismului și creșterii acestui sector cu implicații directe asupra creșterii economice din regiunile și destinațiile turistice, și în al doilea rând datorită faptului că turismul se bazează pe o legătură directă între consumatori (turiști), industrie, mediu și comunitățile locale.¹⁴⁶ Această relație directă dintre turism și dezvoltare durabilă se creează și datorită faptului că în turism, spre deosebire de alte industrii, consumatorul (turistul) se deplasează spre producător și spre produs, iar atunci când acesta este planificat și condus corespunzător poate reprezenta un mijloc de întreținere pentru comunitățile rurale și urbane.

Din aceste motive putem desprinde trei aspecte esențiale ale relației turism-dezvoltare durabilă:¹⁴⁷

- *Interacțiunea*. Natura turismului, ca o componentă a industriei serviciilor, presupune o interacțiune directă și indirectă între turiști, comunitățile gazdă și mediul local;
- *Conștientizare*. Prin intermediul activităților turistice, turiștii devin conștienți de problemele mediului înconjurător și de diferențele culturale, acordând o mai mare atenție aspectului durabil;

---

¹⁴⁶ Ioana Patrichi (2012) *Turism durabil-o nouă perspectivă*, Editura Prouniversitaria, https://www.academia.edu/10382561/DEZVOLTAREA_DURABIL%C4%82_A_TURISMULUI

¹⁴⁷ *Ibidem*

- *Motivație.* Cea mai mare parte a activităților turistice se bazează pe dorința turiștilor de vizita regiuni cu un mediu natural intact, atractiv și de a intra în contact cu comunitățile locale.

Din punct de vedere al acestei relații, turismul poate avea un impact pozitiv în ceea ce privește dezvoltarea durabilă locală, dar poate produce și degradări ale mediului.

- *Impactul pozitiv* poate rezulta din:

- crearea unor oportunități privind dezvoltarea economică locală și creșterea numărului locurilor de muncă;

- stimularea investițiilor;

- crearea și dezvoltarea infrastructurii locale;

- stabilirea unor legături inter-culturale;

- obținerea unor venituri din valorificarea resurselor naturale și culturale, care pot fi utilizate pentru activitățile de conservare și protejare a mediului.

Sub aspectul *impactului negativ*, acesta se poate manifesta prin:

- exercitarea unei presiuni directe asupra ecosistemelor fragile;

- exercitarea unei presiuni considerabile asupra comunităților gazdă, prin care se poate ajunge la pierderea autenticității acesteia;

- creșterea gradului de poluare locală;

În ideea de a minimaliza impactul negativ al turismului asupra mediului înconjurător și a comunităților umane, și de a sublinia contribuția acestuia la dezvoltarea durabilă, cu ocazia „*Earth Summit + 5, Special Session of the United Nations General Assembly*”, ținut la New York, în iunie 1997, s-a cerut Comisiei de Dezvoltare Durabilă (Commission on Sustainable Development – CSD), *elaborarea unui plan internațional de acțiune, orientat spre turismul durabil.*

Turismul durabil este aplicabil doar atunci când acesta contribuie la:

- colaborarea și înțelegerea internațională;

- protejarea mediului înconjurător;

- păstrarea identității culturale a comunităților gazdă;

- dezvoltarea economică a comunităților locale.

Cu ocazia celei de a șaptea sesiuni a Comisiei de Dezvoltare Durabilă (UN-1999) s-a pus în vedere guvernelor să acorde o atenție deosebită problemelor legate de dezvoltarea durabilă a turismului, prin elaborarea unor politici, strategii și master-planuri care să fie puse la dispoziția tuturor organizațiilor din sectorul public și privat al industriei turismului, precum și comunităților locale direct implicate.

În anul 2001 Organizația Mondială a Turismului elaborează și publică „**Global Code of Ethics for Tourism**”, un ghid de referințe privind dezvoltarea durabilă și responsabilă a turismului. Acest ghid este structurat pe nouă capitole, stabilind direcțiile

ce trebuie urmate de către guverne, touroperatori, agenții de turism, lucrătorii din turism, comunitățile gazdă și chiar turiști, în vederea practicării unui turism durabil.

Dimensiunile turismului durabil sunt următoarele:¹⁴⁸

Dezvoltarea durabilă economică atât pe termen scurt cât și pe termen lung, prin:

- realizarea unor parteneriate între întreprinderile mici și mijlocii și organizațiile multinaționale din domeniul turismului;
- organizarea unor cursuri de pregătire pentru lucrătorii din domeniul turismului;
- obținerea unei certificări internaționale;
- diversificarea ofertei turistice;
- alocarea de resurse pentru promovarea și diversificarea produselor și serviciilor turistice;

Dezvoltarea durabilă ecologică, prin:

- promovarea în rândul turștilor a unor coduri etice și norme de conduită;
- monitorizarea continuă a impactului turismului asupra mediului înconjurător;
- formularea unor politici și strategii de dezvoltare în conformitate cu principiile de dezvoltare durabilă;
- aplicarea unui management durabil în ariile naturale protejate vizitate de către turiști;

Dezvoltarea durabilă culturală prin:

- păstrarea integrității culturale;
- conservarea diversității culturale locale;
- garantarea protejării mediului natural și a tradițiilor;
- încurajarea localnicilor în vederea păstrării obiceiurilor tradiționale;
- respectarea dreptului de proprietate a localnicilor;
- educarea turiștilor în vederea adoptării unui comportament corespunzător;

Dezvoltarea durabilă a comunităților locale, prin care este vizată obținerea unor beneficii de natură economică.

- comunitatea trebuie să mențină controlul asupra dezvoltării turismului;
- prin turism trebuie create locuri de muncă pentru rezidenți;
- încurajarea micilor întreprinzători locali, prin acordarea unor subvenții;
- creșterea nivelului de trai local ca urmare a activităților turistice.

În cazul celor două regiuni dezvoltarea turismului cultural presupune focalizarea pe utilizarea resurselor existente, insuficient promovate și cunoscute. Mai mult, nu există ritualuri cunoscute asociate simbolismului purtat de edificiile existente. Completarea simplei vizitări a vestigiilor istorice și a clădirilor de patrimoniu nu este suficientă pentru asigurarea succesului investițiilor din turism. Mai mult, „*Turismul cultural* reprezintă o altă componentă a turismului durabil care se axează pe comunitățile locale tradiționale care au

---

¹⁴⁸ *Ibidem*

diverse obiceiuri, forme rare de artă și tradiții sociale distincte, care se diferențiază de alte forme de cultură. Este o formă de turism care poate fi desfășurată atât în ariile urbane cât și în cele rurale, atrăgând categorii variate de turiști.

Putem include turismul cultural în categoria turismului durabil deoarece prin caracteristicile sale are un impact economic și social pozitiv, contribuie la conservarea patrimoniului și moștenirii culturale a unei destinații, contribuie la satisfacerea nevoilor culturale ale turiștilor și la oferirea unor experiențe autentice, sprijină cultura și ajută la dezvoltarea turistică a unor regiuni care nu dispun de altfel de obiective.”¹⁴⁹

6.2. Metode de dezvoltare din punct de vedere turistic a produsului turistic bazat pe patrimoniul cultural

Situația economico-socială a celor două țări și regiuni presupun realizarea unei politici complexe de dezvoltare a turismului durabil bazat pe moștenirea culturală și istorică. Plecând de la experiențele descrise în paginile de mai sus și de la abordările diverse, considerăm că implicarea comunităților locale în dezvoltarea turismului cultural beneficiază de un sprijin oarecum redus. Unul dintre principalii factori de încetinire a dezvoltării durabile a potențialului turistic și dezvoltării capacității de administrare din partea comunităților a acestuia se datorează lipsei capitalului și finanțării insuficiente. Se constată că în cazul clădirilor de patrimoniu există două forme care le blochează potențialul: primul rezultă din litigiile legate de drepturile de proprietate, în timp ce al doilea se referă la lipsa fondurilor necesare renovării și conservării acestora.

Un alt factor blocant rezultă din perioada celor aproape 50 de ani de comunism în care s-au implementat în permanență politici publice de modificare a simbolurilor istorice, a ritualurilor ce le însoțeau și care creau coeziunea socială ce conferă unei comunități calitățile de care are nevoie. Ieșirea din comunism a găsit ambele țări și, implicit, ambele regiuni nepregătite pentru utilizarea resurselor și potențialului existent pentru autoadministrare.

Astfel, principalele metode de dezvoltare a turismului cultural trebuie să se bazeze pe identificarea surselor de finanțare necesare conservării și fructificării potențialului turistic prin realizarea unor programe atractive pentru populație și pentru turiști.

Principala soluție este cea a parteneriatelor de tip public-privat și de dezvoltare a abilităților de a crea sisteme instituționale publice și private cu scopul asigurării finanțărilor necesare dezvoltării cooperării culturale.

Parlamentul European, prin Directoratul General de Cercetare, care în 2003 a realizat o notă informativă cu privire la sponsorizarea în cultură a oferit o clasificare a

---

¹⁴⁹ *Ibidem*

surselor de finanțare. Conform acestei clasificări, fondurile organizațiilor culturale sunt structurate în¹⁵⁰:

- ✓ Subsidii, obținute de la acele instituții ce au statutul de funcționare obligația de a susține cultura. Aceasta susținere se realizează cel mai adesea prin fonduri obținute din impozite
- ✓ Granturi, sunt forme discrete de finanțare a culturii de către mediul public, atât național cât și internațional; ex de surse: Consiliul Europei, Comisia Europeană, Unesco, Banca Mondială
- ✓ Donații, obținute sub formă de daruri, fără niciun fel de condiție contractuală; ele pot veni de la o companie, o fundație sau un individ
- ✓ Sponsorizare „orice formă de suport oferită de o companie unei activități care este independentă sau nu este direct asociată cu alte activități ale companiei ... cu scopul de a obține anumite avantaje sau ceva în schimb”
- ✓ Patronajul „sprijin financiar, material sau moral, oferit de o organizație sau de un individ pentru realizarea unei acțiuni în sectorul cultural, social sau științific”; patronajul nu oferă beneficii directe organizației, ci îi crește reputația și prestigiul
- ✓ Fundații și asociații, care funcționează pentru a finanța proiecte care se potrivesc cu obiectivele lor

Poate cea mai simplă clasificare este aceea care împarte fondurile în fonduri publice – de la toate organizațiile ce țin de puterile publice și administrative, indiferent de natura lor – și private – organizații, fundații, asociații și persoane fizice.

În urma unui studiu realizat în anul 2006, intitulat „Financing the Arts and Culture în the EU” sunt identificați mai mulți actori implicați în finanțarea sectorului cultural din U.E.:

1. Statul, prin finanțare directă. Pentru a se califica pentru sprijin financiar guvernamental, instituțiile și artiștii individuali trebuie să răspundă standardelor calitative și cantitative conturate de instituțiile finanțatoare. În Uniunea Europeană, statele pun accent pe o serie de dimensiuni diferite în acordarea subsidiilor guvernamentale pentru cultură. O parte dintre țări își concentrează politicile culturale pe protejarea patrimoniului cultural, în timp ce altele accentuează dimensiunea diversității culturale și a incluziunii sociale. Sprijinirea industriilor creative reprezintă o temă transversală, ce apare ca prioritate de dezvoltare în majoritatea statelor europene. Sprijinirea libertății creative a artiștilor reprezintă o temă prioritară în țările scandinave, Austria, Olanda și Luxemburg în timp ce promovarea educației artistice ca mecanism de coeziune socială este subliniată în Suedia, Danemarca, Finlanda, Marea Britanie și Olanda. Sprijinirea și dezvoltarea patrimoniului cultural rămân o prioritate pe agenda Italiei, Greciei, Ciprului și Maltei. În fine, o temă emergentă în ultimul deceniu în definirea priorităților de finanțare culturală o reprezintă potențialul

---

¹⁵⁰ Centrul de Cercetare și Consultanță în domeniul culturii, *Sponsorizarea în cultură- o perspectivă comparativă*, http://www.culturadata.ro/wp-content/uploads/2014/05/1_Sponsorizarea_in_Domeniul_Culturii_2006.pdf

economic al sectorului cultural, în special în Marea Britanie, Danemarca, Austria, Germania și Olanda. În Europa Centrală și de Est, dimensiunea economică începe să capete importanță și să fie integrată în politicile culturale.

2. Statul prin forme de finanțare indirecte. O formă indirectă de finanțare guvernamentală a culturii o reprezintă crearea unor medii fiscale favorabile pentru implicarea sectorului privat în finanțarea culturii, de exemplu, încurajarea scutirilor/deducerilor fiscale pentru companiile ce sponsorizează (într-o formă au alta) instituțiile culturale. Deducerile fiscale reprezintă subsidii indirecte și apar ca o formă de cheltuială bugetară înspre sprijinirea intervenției companiilor și indivizilor în finanțarea culturii. Sprijinul fiscal poate lua mai multe forme:

- scutiri de taxe, deduceri de taxe sau niveluri de taxare mai reduse pentru artă și instituții culturale.
- deduceri de taxe și credite fiscale pentru companiile și indivizii ce donează sau investesc în artă.
- TVA diferențiat pentru produsele culturale.

3. Conform definițiilor oferite, patronajul reprezintă sprijinul material, financiar sau moral oferit de o companie unei organizații de interes social, fără a aștepta nimic în schimb. În același timp, sponsorizarea este definită ca sprijinul material oferit unui proiect, unei persoane, unui produs sau unei organizații în așteptarea unui beneficiu direct. Sponsorizarea ca relația contractuală între o companie privată și o organizație culturală prin care compania asigură resurse pecuniare sau de orice alt tip pentru sprijinirea unui eveniment cultural. În schimb, compania are dreptul la o serie de beneficii promoționale ce țin de asocierea cu evenimentul sponsorizat.

Din punct de vedere organizațional, sponsorizarea corporatistă poate lua mai multe forme. Sponsorizarea, care poate lua forme directe sau poate fi mediată prin înființarea de fundații, de către companii sau de către directorii executivi ai acestora, reprezintă o metodă frecventă de canalizare a fondurilor către diferite sectoare sociale.

Plecând de la formele de finanțare a culturii și de la precaritatea mediului de afaceri din zonă, considerăm că alternativa colaborării dintre instituțiile de stat și mediul de afaceri prin facilități oferite investitorilor și dezvoltarea unor parteneriate public-private cu scopul efectuării activităților de turism cultural vor contribui la atragerea unor investitori din regiune sau din afara regiunii și chiar a țării.

Considerăm că orice strategie de dezvoltare a turismului, inclusiv a celui cultural, este dependentă de identificarea inițială a surselor de finanțare, de calcularea costurilor și de inițiere și lansare în spațiul public a unui astfel de program în momentul în care toți factorii interesați cât și cei potențiali sunt implicați în diferite grade și forme în aceste

activități. Elaborarea unor programe care nu includ toate dimensiunile caracteristice va împiedica la un moment dat asupra derulării programului sau îl va bloca încă de la început.

Potențialul turistic de bază al regiunii este generat de următoarele categorii de obiective culturale ce pot deveni obiective turistice cu funcție culturală:¹⁵¹

1. Muzeele. Prin funcția lor aceste instituții, care se ocupă cu strângerea, păstrarea și expunerea obiectelor care reprezintă un interes istoric, științific, artistic etc. Muzeele fac parte dintre obiectivele culturale cu cea mai mare atracție față de turiști. În aceste edificii culturale sunt păstrate și conservate vestigiile culturale și istorice ale unei țări, societăți sau regiuni. În România și Bulgaria este fructificată parțial funcția turistică pe care aceste centre culturale o dețin, însă nu există programe coerente prin care muzeele să îndeplinească și o funcție educativă evidentă, care va impulsiona și o formă nouă de circulație: participarea tinerilor și elevilor la lecții pe viu în muzee. Dintre clădirile de patrimoniu reținute în aceste rânduri găsim Muzeul de Artă (Palatul Jean Mihail), Muzeul Olteniei (Casa Băniei), Muzeul de Artă din Calafat (Palatul Marincu), Conacul Otetelișanu din satul Benești, în România. Cetatea Baba Vida din Vidin, Barăcile Încrucișate din Vidin, Muzeul Regional de Istorie (Conacul turcesc „Koluka”), Vechiul Oficiu Poștal Turc (găzduiește un muzeu de arheologie), Cetatea Belogradchik (Kaletu).
2. Casele memoriale. Pot înmagazina referințe privind personaje artistice, culturale și politice. Fluxurile de vizitatori se formează în urma promovării personalităților care le-au locuit sau deținut, a evenimentelor legate de acestea și a întâmplărilor semnificative. Pentru aceasta este necesară conservarea și introducerea lor în circuitul turistic. Realizarea unor cursuri de istorie aplicată, prin predarea unor lecții în case memoriale legate de anumite evenimente istorice, fie prin personalitățile care le-au locuit, fie prin evenimentele pe care le-au găzduit.
3. Obiective turistice de factură religioasă. Valoarea turistică a edificiilor religioase este dată de arhitectura proprie cultelor religioase universale (catedrale, biserici, moschei sau sinagogi) și stilurilor constructive: romanic, gotic, baroc, rococo, clasic, neogotic, bizantin. Catedralele sunt cele mai impresionante edificii religioase din lumea creștină. Pe plan european se detașează Catedrala San Pietro din Roma și Sfânta Sofia din Istanbul, devenită ulterior moschee. În regiunea județului Dolj există catedrala Sf. Dumitru, cel mai mare edificiu de acest gen din județ și din Craiova, iar în Bulgaria există catedrala Sfântul Dimitru, a doua ca mărime din Bulgaria. Alături de cele două catedrale care au semnificații mai profunde pentru comunitățile lor decât cele de simple locuri de rugăciune. În Craiova, Sf. Dumitru este protectorul orașului, iar această sărbătoare creștină are potențialul de a crea un ritual ce produce coeziune socială. Alături de cele două catedrale se remarcă Biserica Sf. Treime, Biserica Sf. Mare Mucenic Gheorghe, Biserica Sf. Gheorghe din Bechet și Mănăstirea Coșuna din Bucovăț în județul Dolj, iar în districtul Vidin găsim Biserica Sf. Pantelimon, Biserica Sf. George din satul Oreshets, Mănăstirea Sf. Trinity din satul Rakovitsa. În Vidin se află și o Sinagogă care este un monument istoric ce relevă

---

¹⁵¹ Elena Bogdan (2016), *Op. cit.*, p. 19

importanța acestei comunități în viața cetății. De asemenea, în ambele regiuni avem de-a face cu puternice legături între Biserică și păstrarea identității naționale. Mai mult, în Vidin a trăit o personalitate marcantă a ortodoxismului și culturii bulgărești: Antim I, de numele căruia sunt legate momente importante din istoria Bulgariei.

Evaluând potențialul turistic cultural din cele două regiuni identificăm că patrimoniul cultural comun este distribuit în trei categorii principale: muzee, case memoriale și obiective religioase.

Fiecare dintre aceste vestigii se poate constitui în factor de coeziune socială, purtător de simboluri și de cooperare în domeniul turistic.

Dintre cele trei categorii, considerăm că turismul religios, conexat cu cel cultural are cel mai mare potențial turistic comun. ***Astfel, realizarea unor rute de pelerinaj între edificiile religioase, urmate de completarea cu obiective culturale diverse poate impulsiona creșterea turismului în regiune. Aceste proiecte de dezvoltare turistice sunt condiționate de corelarea lor cu funcțiile comunitare, dintre care se detașează cea referitoare la spațiile fizice puse la dispoziția turiștilor. Calculul capacității de cazare și conținutul pachetelor turistice este posibil cu implicarea investitorilor în realizarea acestora și cu posibilitățile acestora de a-și dezvolta afacerile turistice prin multiplicarea serviciilor.***

O altă recomandare de realizare a unui produs turistic bazat pe patrimoniul cultural se fundamentează pe multiplicarea evenimentelor culturale din orașe, care trebuie să urmeze măsurile prezentate în paginile anterioare dedicate realizării cooperării transfrontaliere. Fructificarea patrimoniului cultural imaterial legat de Dunăre ca graniță între creștinism și islamism și identificarea unor purtători de simboluri, ori crearea acestora, este un element care permite dezvoltarea unor forme de turism compozite, în care experiențele inedite și emoțiile generate de istoria tumultoasă a locurilor, sunt conexe cu activități de loisir precum pescuitul, sporturile pe apă și alte posibilități de relaxare. De asemenea, istoria Dunării și a teritoriilor ce o mărginesc, poate fi sursa dezvoltării unor programe educaționale dedicate tinerilor și elevilor pe parcursul întregului an. Aceasta presupune construcția unor muzee, simulatoare și spații educaționale, pe ambele maluri ale Dunării, unde evenimentele istorice legate de aceste locuri să poată fi împărtășite.

Precizăm că succesul turismului este condiționat de crearea unei infrastructuri corespunzătoare care probabil că este insuficientă în acest moment. Evaluând posibilele conexiuni dintre cele două țări putem vorbi despre fundamentarea valorilor colaborărilor culturale și în industria turistică prin crearea unor conexiuni materiale, care să se afle la baza dezvoltării relațiilor populației de pe ambele maluri ale Dunării în funcție de interese

economice: intensificarea și favorizarea circulației dintre localitățile dunărene din Bulgaria și Aeroportul Craiova, cel mai apropiat de districtul Vidin, dezvoltarea serviciilor medicale și eventual specializarea acestora pentru populația aflată pe ambele maluri ale Dunării, dezvoltare unor module educaționale care să se desfășoare în ambele țări și care să presupună învățarea limbii celorlalte țări, administrarea în comun a zonelor de graniță din punct de vedere ecologic, prevenirea catastrofelor sau atenuarea efectelor datorate catastrofelor naturale, dezvoltarea unor activități economice integrate, cu participarea locuitorilor din ambele regiuni etc. Acest tip de activități are meritul de a fundamenta legături durabile între cetățenii din cele două țări și de a facilita preferințe și emoții comune.

În realizarea unui plan de dezvoltare turistică bazat pe exploatarea moștenirii culturale și istorice din regiunea transfrontalieră delimitată de județul Dolj și districtul Vidin poate cuprinde o serie de caracteristici ce trebuie analizate cu atenție înainte de inițiere. Aceste caracteristici pot fundamenta o analiză a fezabilității unei propuneri concomitent cu posibilitatea de reușită prin implicarea unui număr cât mai ridicat de factori interesați.

Într-o primă fază putem propune două exemple de rute turistice, în plus față de cele asociate turismului religios.

SIMBOLISTICA OBȚINERII INDEPENDENȚEI ROMÂNIEI.

Purtători de simboluri: tunuri, vestigii istorice, cimitire, biserici închinat independenței, monumente.

Ritualuri: de comemorare a victimelor, de sărbătorire a independenței.

Trasee turistice: Craiova-Vidin și Calafat-Vidin.

Elemente specifice ale unei moșteniri culturale și istorice comune se concentrează în evenimentele istorice care au afectat ambele populații. Războaiele duse pe teritoriile celor două țări de către puteri străine, de exemplu bătăliile dintre Rusia și Imperiul otoman din războiul Crimeii, bătăliile purtate de armata română pentru Războiul de Independență pe teritoriul Bulgariei și includerea asediului Vidinului în istoriografia turistică.

Moștenirea culturală comună este o istorie a supraviețuirii celor două popoare aflate sub dominația diverselor puteri străine, în special cea a imperiului otoman. Reliefarea potențialului de dezvoltare pierdut datorită Dunării înțelese ca element de demarcație și nu ca element de comuniune poate reprezenta o strategie de succes în dezvoltarea unui turism cultural și istoric bazat pe vestigiile istorice. De asemenea, ar fi

utilele elemente ale reconcilierii româno-bulgare, ca exemplu ale influenței europene asupra unei culturi generate de evenimente istorice bazate pe neîncredere și dominație.

Schimburi între muzeele de artă.

2. Calafat-Vidin, Craiova-Calafat

Revigorarea meșteșugului călăfăruitului și dezvoltarea unor meșteșuguri tradiționale în jurul acestui centru, în baza cărora să se producă produse ce au căutare pe piețele comerciale: obiecte de tâmplărie, confecții metalice, producerea obiectelor de încălțăminte, îmbrăcăminte și orice textile, realizate manual și stilizate cu ajutorul artiștilor ce pot beneficia de tabere de creație desfășurate alternativ pe ambele maluri ale Dunării, precum Calafat, Vidin sau Craiova, în locuințe de patrimoniu renovate și aflate în grija instituțiilor publice.

A. Dimensiunea intrinsecă

Se referă la un set de condiții minimale ce trebuie îndeplinite pentru ca localitatea sau zona respectivă să poată fi implicată în activități culturale durabile.

1. Investiții în activități culturale în funcție de anumite tematici relevante pentru comunitate sau regiune:
  - ✓ Expoziții
  - ✓ Spectacole
  - ✓ Simpozioane
  - ✓ Forumuri de discuții

Succesul acestor investiții este condiționat de existența resursei materiale și umane necesare organizării acestor activități. Acestea pot fi identificate în comunitate sau asigurate din surse externe, regionale, naționale sau internaționale.

2. Identificarea pentru viitor a unor repere cultural-istorice generatoare de simboluri cu influență asupra coeziunii sociale a comunității prin cercetare, analize, studii, consultarea populației. Este necesar un demers sistematic în această direcție pentru identificarea elementelor reale și sustenabile ce se corelează cu mentalul public și evitarea unor demersuri nesustenabile, artificiale și nepurtătoare de simboluri.

Posibilele întrebări de cercetare pentru obținerea unor informații relevante pot fi:

- *Care sunt principalele simboluri ale localității, orașului sau regiunii?*
- *Care sunt principalii purtători de simboluri în oraș?*
- *Cum se schimbă orașul istoric?*
- *Există vreun conflict în simbolismul orașului?*

- *Ce este imaginea orașului/localității?*
  - *În ce măsură un cetățean se identifică cu imaginea localității?*
  - *Care sunt modelele culturale la care dorește să se raporteze pe viitor un cetățean?*
3. Crearea posibilităților de socializare a membrilor comunităților prin:
- ✓ Organizarea unor cluburi
  - ✓ Investiții în activități culturale locale, cum ar fi căminele culturale
  - ✓ Dezvoltarea capacităților sportive ale membrilor comunităților
  - ✓ Tabere de creație
  - ✓ Centre culturale regionale
4. Locații în care membrii comunității pot interacționa și obține sprijin:
- ✓ Investiții într-o astfel de infrastructură
  - ✓ Utilizarea clădirilor de patrimoniu pentru derularea unor activități interactive
  - ✓ Renovarea, repararea și conservarea clădirilor de patrimoniu
  - ✓ Asigurarea unei infrastructuri de transport optime pentru ca utilitatea locațiilor existente să depășească interesul comunității locale și să includă activități destinate membrilor din mai multe comunități, fie pe bază a complementarității serviciilor culturale, fie pe bază de reciprocitate.
5. Existența voinței politice și integrarea culturii și moștenirii istorice în strategia de dezvoltare locală.

B. Dimensiunea extrinsecă

Se referă la condițiile externe ce influențează turismul cultural și istoric. Aici sunt cuprinse și eforturile de construcție a unor strategii și capacitatea de evaluare a oportunităților și elaborarea unor planuri de dezvoltare în viitor.

I. Evaluarea nivelului relațiilor de colaborare culturală. Acestea pot fi inexistente, la un nivel redus sau la un nivel optim.

1. identificarea afinităților intercomunitare
2. realizarea unor hărți mentale, atât la nivel de comunitate cât și la nivel de regiune, corelate cu specificul social și cultural. Principalele întrebări de cercetare în aceste cazuri sunt:
3. identificarea potențialului de colaborare transfrontalieră
4. stabilirea obiectivelor colaborării, a surselor de finanțare, a resurselor umane necesare, precum și a perioadelor de corecție în funcție de gradul de îndeplinire a obiectivelor

5. Etapizarea activităților, începând cu gradul de cunoaștere în funcție de cele două regiuni din perspectiva funcțiilor comunitare, dintre care se detașează nevoia de derulare a *funcției de socializare, înțeleasă ca model de învățare a unui sistem valoric prin educație formală și informală* și crearea de *locații* unde membrii comunității să poată interacționa și sprijini reciproc, precum cluburi, organizații de voluntari, întruniri publice.

II. Construirea relațiilor și potențialului de colaborare

Conține câteva recomandări privitoare la modalitățile de construire a relațiilor de cooperare dintre cele două regiuni:

1. Învățarea reciprocă a limbii
2. Schimbări școlare și recunoașterea diplomelor
3. Dezvoltarea relațiilor mediate de internet
4. Facilitarea oricărei forme de creație, difuzare și receptare transfrontalieră a operelor actuale (muzică, pictură, literatură, folclor, teatru etc.)
5. Crearea de instituții comune ale APL, oamenilor de afaceri și societății civile
6. Deschiderea reciprocă a unor lectorate de limbă la nivelurile inspectoratelor școlare
7. Construcția unei infrastructuri culturale comune
8. Elaborarea unui program sau strategii plecând de la sursa de finanțare

6.3. Promovarea patrimoniului istoric pentru atragerea turiștilor

În concordanță cu timpurile moderne și cu nevoia de permanență în promovarea imaginii unui spațiu social pe plan global. Exemplele referitoare la simbolismul discursiv explică pe larg experiențele în utilizarea internetului de către ediliile locale. O scurtă monitorizare a prezenței online a celor două regiuni relevă că acest domeniu este insuficient utilizat. Mai mult, internetul are forța de a promova imaginea celor două regiuni, ce pot fi prezentate împreună, și a poveștilor istorice despre locurile ce pot fi vizitate.

Desigur formele de promovare a orașelor sau regiunilor sunt multiple și rezultă din multitudinea canalelor de comunicare existente: presă, televiziune, radio, la care adaugă internetul care este cea mai importantă și facilă resursă de a contribui la brandingul regional. În monitorizarea realizată pentru acest studiu s-a constatat că o bună parte dintre reperele menționate nu au site-uri web sau portaluri proprii, ori cel puțin o pagină de internet cu cele mai relevante informații. Centralizarea datelor și promovarea acestora va crește gradul de informare al potențialilor turiști.

Obiectivele culturale din cele două regiuni presupun și încercarea de impulsivitate a turismului iconic. În partea de sud a județului Dolj se află localitatea Maglav, unde, la

Începutul secolului al XX-lea, s-a produs un eveniment religios care a generat, la timpul respectiv, un flux constant de pelerini. Instalarea comunismului a întrerupt pelerinajul românilor la locurile sfinte. Însă revigorarea istoriei legate de evenimentele religioase are rolul de a atrage un număr semnificativ de turiști.

Simbolistica podului Calafat-Vidin este, probabil, unul dintre elementele de forță a comunicării publice. Este simbolul material al unității dintre cele două maluri ale Dunării și a intențiilor de dezvoltare a relațiilor sociale facilitate de o legătura rutieră și feroviară.

Pilonii de sprijin în elaborarea unei strategii de branding sunt, în opinia noastră următorii: podul de peste Dunăre, religia ortodoxă, identitate națională și apartenența la Uniunea Europeană.

NOTĂ: *În această lucrare au fost utilizate surse de informare multiple necesare îndeplinirii obiectivelor studiului. Limitarea numărului de pagini a determinat ca în abordarea complexă cercetării să fie utilizate informații provenite din alte lucrări sau proiecte cu teme asemănătoare, ale căror rezultate sunt suficiente pentru a fi fructificate și valorizate. Pentru a respecta disciplina de redactare și a recunoaște munca depusă de alți specialiști, părțile de lucrare care se bazează pe alte lucrări sunt marcate prin scriere cu aldine de dimensiuni mai mici, fiind precedate de menționarea surselor.*

Bibliografie

- Antonescu Petre (1963), *Clădiri, construcții, proiecte și studii*, Editura Tehnică, București
- Augustin Radu, Pârlac Victor, Radu-București Simina (2001), *Școala de Artă „Cornetti“*, Editura Ars Docendi a Universității din București, București, 2001
- Baboș Anca-Felicia, (2012) *Regenerarea urbană prin cultură*, Revista Transilvană de Științe Administrative, 1(30)
- Bacal Petru, Cocoș Iacob, *Geografia turismului*, Editura ASEM, Chișinău, 2012
- Berger, Allan S. (1978), *The City- urban communities and their problems*, în C. Brown Company Publishers, Dubuque, Iowa
- Borer, M.I., (2006) „The Location of Culture: The Urban Culturalist Perspective”, *City & Community*, vol. 5, nr. 2
- Botez-Crainic, Adriana (2000) *Arta românească modern și contemporană*, Editura Sigma, București
- Braloștițeanu Doina, *Biblioteca orașenească „Anton Pann” Filiași. 80 de ani de activitate în Viața bibliotecilor*, aprilie 2015
- Buce Magda Răduț (2017), *Trecutul în Craiova de astăzi*, Editura Aius
- Cocean, P. (1996) *Geografia turismului*, Editura Caro, București
- Criticos Mihaela, Zahariade Ana-Maria, *Modelul francez în arhitectura românească în Dilema veche*, nr.157, 9 februarie, 2007
- Deaconu Luchian (2001), *Craiova 1898-1916. Saltul la urbanismul modern*, Editura Sitech, Craiova
- Dumitrescu Laura Carmen (1971), *Pictura de la Bucovăț în Buletinul Monumentelor Istorice*, Editura XL, București
- Friedkin, N.E. (2004) „Social Cohesion”, în: *Annual Review of Sociology*, vol. 30
- Ipati, Oana Gabriela (ed.), (2007) *O șansă pentru orașul tău- Ghid informativ privind regenerarea urbană*. Principii și practici europene, Guvernul României, MDLPL
- Johnson, L.C., (2009), *Cultural Capitals-Revaluing the Arts. Remaking Urban Spaces*, Burlington, VT: Ashgate Publishing Limited
- Lascu Cristian, *Cutremurul cel mare în National Geographic Romania*, august 2005
- Marinescu Mirela, *Tezaurul lucrărilor de artă ale Craiovei în Gazeta de Sud*, Craiova, 16 noiembrie 2013
- Marinescu Mirela, *Personalități din trecut: inginerul care a îmbogățit arhitectura Craiovei*, în *Gazeta de Sud*, Craiova, 24 ianuarie 2015
- Marinescu Mirela, *Casele din centrul vechi al Craiovei- istorisiri din negura vremii în Gazeta de Sud*, Craiova, 3 octombrie, 2015
- Marin Aldezir, *Lupta pentru bunurile din Casa Barbu Drugă nu s-a încheiat în Gazeta de Sud*, Craiova, 10 august, 2015
- Marcu Duiliu (1960), *Arhitectură*, Editura Tehnică, București

Nas, P.J.M. (1990) „Jakarta, Stad Vol Symbolen met Leiden als Contrast”. în *Antropologische Verkenningen*, vol. 9, no. 3

Nas, P.J.M. (ed.) (1993) *Urban Symbolism*. Leiden: E.J. Brill

Nas, Peter J.M. (ed.) (1998) ‘Special issue: Urban Rituals and Symbolism.’ În: *International Journal of Urban and Regional Research*, vol. 22, no. 4

Nas, P.J.M., R. Jaffe and A. Samuels (2006) ‘Urban Symbolic Ecology and the Hypercity: State of the Art and Challenges for the Future’ în: P.J.M. Nas and A. Samuels (eds.), *Hypercity: The Symbolic Side of Symbolism*, pp. 1-19. London: Kegan Paul.

Nas J.M. Peter (ed.), (2011) *Cities Full of Symbols. A teory of Urban Space and Culture*, Leiden University Press

Nas, P.J.M. and R. Sluis (2002) „In Search of Meaning: Urban Orientation Principles in Indonesia”. In: P.J.M. Nas (ed.), *The Indonesian Town Revisited*

Noyes James (2016) *România, țară de hotar între creștini și turci*, Editura Humanitas

Patrichi Ioana (2012) *Turism durabil-o nouă perspectivă*, Editura Prouniversitaria

Popescu Cristina Gabriela, *Albert Galleron- arhitectul Ateneului* în *Ziarul financiar*, București, 28 ianuarie, 2006

Popescu Teiușan Ilie, *Istoricul Școalei* în: *Anuarul Școalei Normale de Învatatori „Stefan Velovan”*, Craiova, 1870-1932

Ragab, T.S., (2011) „The Crisis of Cultural Identify în Rehabilitating Historic Beirut- Downtown”, *Cities*, vol. 28, nr. 1

Ricq Charles (2000, *Manual de cooperare transfrontalieră pentru uzul colectivităților locale și regionale în Europa*, Ediția a 3-a, București 2000

Stevenson, Deborah, (2003), *Cities and Urban Cultures*, Maidenhead: Open University Press

Stijweg, Marvin (2007) *Transitional or Traditional: Cities Reflected by their Websites: A Comparative Study on City Identity and Image*. MA thesis, Leiden University

Teodorescu Sidonia (2014), *Mari arhitecți bucureșteni. Ion D. Berindey*, Editura Vreimea, București

Warren, Roland (1972), *The Community în America*, 2d, Chicago: Rand and McNally&Company

*** *Database of Old Architectural Buildings from Vidin District*, Association for Tourism Promotion, Vidin, 2018

****Marea carte a Craiovei*, Editura Sitech, Craiova, 2007

****Vestitorul românesc*, București, nr.73, 287-288

A.N.R., Fondul Ministerul de Interne – Divizia comunală, dosar 17/1853, fila 5

Surse online

http://adevarul.ro/locale/craiova/craiova-muzeul-arta-pierdut-21-opere-1_50bd3ed37c42d5a663c8fc2a/index.html

<http://en.vidin.government.bg/094/60-16-16/index.html>

https://archilandia.files.wordpress.com/2013/11/analiz-dejnost-1_en_final.pdf
<http://www.metropolacraiova.ro/continut/uploads/2016/11/Studiu-de-Istorie-Urbana.pdf>
http://bulgariatravel.org/en/object/21/Krepost_Baba_Vida
<https://craiovadeieri.wordpress.com/2017/12/07/vila-lucilla/>
<https://www.case-frumoase.ro/muzeul-regional-al-olteniei/>
<http://ro.scribd.com/doc/210078337/8/FUNC%C5%A2IILE-URBANE>
<http://www.descopera.ro/istorie/15040425-istoria-frumoasei-fortarete-belogradchik-din-bulgaria-in-secolul-xix-a-fost-locul-decapitarii-revolutionarilor-capturati-foto>
https://www.academia.edu/10382561/DEZVOLTAREA_DURABIL%C4%82_A_TURISMULUI
<http://docplayer.net/45651965-Transnational-strategy-for-the-sustainable-territorial-development-of-the-danube-area-with-special-regard-to-tourism-datourway-wp-5-pilot-projects.html>
<http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/programare-2014-2020/studiu-potential-socio-economic-de-dezvoltare-zone-rurale-ver-10.04.2015.pdf>
<http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/programare-2014-2020/studiu-potential-socio-economic-de-dezvoltare-zone-rurale-ver-10.04.2015.pdf>
<http://www.monumenteoltenia.ro/palatul-jean-mihail-craiova/>
<http://vladimirrosulescu-istorie.blogspot.ro/2010/12/craiova-liceul-fratii-buzesti.html>
<http://www.editie.ro/articole/special/istoria-universitatii-din-craiova-fosta-biserica-fost-palat-de-justitie.html>
*** A heritage-friendly cross-border economy in Romania and Bulgaria, p. 13,
<http://www.spatial.mdrap.ro/>
Sustainable Tourism as Driving Force for Cultural Heritage Sites Development, Planning, Managing and Monitoring Cultural Heritage Sites in South East Europe, Editors and main authors: Engelbert Ruoss, Loredana Alfarè, in cadrul proiectului CHERPLAN www.cherplan.eu, finantat prin South East Europe Programme
Madalina Berindei, <http://www.dezvoltatorimobiliar.ro/blog/arhitectura/stilul-brancovenesc-primul-stil-romanesc-de-arhitectura>
Rezolution No. 1 on the cultural heritage as a factor in building Europe, Fourth European Conference of Ministers responsible for the Cultural Heritage (Helsinki, 30-31 May 1996)
<http://www.judetuldolj.ro/dolj/servlet/portal?action=ContentAction&actEvent=showRubric&id=monografie>, realizate pe baza lucrării *Județul Dolj- Album Monografic, 1999*
<http://www.regionalprofiles.bg/var/docs/Profiles-2016-EN/26-Vidin-District-ENG.pdf>
http://old.vidin.bg/?page_id=687&lang=en
https://ro.wikipedia.org/wiki/R%C4%83zboiul_de_Independen%C8%9B%C4%83_al_Rom%C3%A2niei
<http://ro.scribd.com/doc/210078337/8/FUNC%C5%A2IILE-URBANE>
<http://zigzagprinromania.com/blog/casa-memoriala-amza-pellea/>
<https://www.agerpres.ro/cultura/2014/09/11/destinatie-romania-palatul-marincu-din-calafat-trista-poveste-a-unei-mari-familii-11-37-49>
<http://ziaruldecalafat.ro/cladirile-vechi-din-orasul-rozelor/>
<http://www.gds.ro/Local/2005-11-19/Scurt+istoric+-+Dabuleni+-+500+de+ani+de+atestare+documentara/>
<https://www.igloo.ro/conacul-otetelisanu/>